

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

**Srovnání systémů sociálního zabezpečení a dávek z nich
poskytovaných v České republice a ve vybraných státech Evropské
unie**

Diplomová práce

Autor: Bc. Gabriela Sedláková
Vedoucí práce: JUDr. Martin Šimák, Ph.D.
Datum odevzdání práce: 21. 5. 2012

Abstrakt

Téma mé diplomové práce se teoretickým způsobem zaměřuje na popsání jednotlivých systémů sociálního zabezpečení ve vybraných státech a provedení jejich srovnání. Při volbě států jsem zohledňovala jejich postavení v rámci Evropské unie, případně vztah vůči České republice vyplývající ze společné historie nebo současných vazeb. Vybranými státy, jejichž systém sociálního zabezpečení porovnávám vzhledem k systému v České republice, jsou Slovensko, Francie, Německo, Rakousko a Velká Británie. U každého státu jsem zjišťovala informace týkající se obecného nastavení systému sociálního zabezpečení, jeho historická východiska a současný stav. V rámci této problematiky jsem popsala také podrobnosti o sociálním pojištění v jednotlivých státech z toho důvodu, že vznik nároku na dávky se ve většině států přímo váže na účast v sociálním pojištění. Nedílnou součástí úvodu ke každému státu je také základní právní úprava. Pro lepší přehlednost zpracovaného tématu jsem si zvolila tři základní cílové skupiny, kterým jsou dávky ze systému sociálního zabezpečení primárně určeny. Jedná se o rodinu, osoby se zdravotním postižením a osoby v sociální, resp. hmotné nouzi. Cílem bylo popsat systém dávek, které jsou pro jednotlivé cílové skupiny, poskytovány ze systému sociálního zabezpečení, podmínky vzniku nároku, oprávněné osoby a výši vyplácených příspěvků. Následně bylo, v kombinaci s diskusí, provedeno srovnání, které vyplývá ze samé podstaty tématu diplomové práce. Na úvod byla zohledněna společná vlastnost všech uvedených států, a to jejich příslušnost k Evropské unii, kde jsem definovala postoj Evropské unie k sociálnímu zabezpečení. Dále bylo provedeno obecné srovnání jednotlivých systémů, zejména úloha státu, jako garanta sociálního zabezpečení. Poté jsem srovnala jednotlivé dávky pro dané cílové skupiny. Všechny údaje v diplomové práci jsou aktuální k 1. 1. 2012. V případě Velké Británie a Francie jsou data aktuální k legislativní změně 1. 4. 2012. Věřím, že diplomová práce bude kvalitním zdrojem pro posuzování systémů sociálního zabezpečení ve vybraných státech Evropské unie.

Abstract

The theme of my diploma thesis focuses, in a theoretical way, on a description of individual social security systems in chosen countries and on their comparison. When choosing the states I took into account their position in the European Union, or their relationship to the Czech Republic arising from the common history or current relations. The chosen states, whose social security system I compare on account of the system in the Czech Republic, are the Slovak Republic, France, Germany, Austria and the Great Britain. At each state I collected information concerning a general setting of the security system, its historical background and a current status. I described also details of the social security systems in individual states in this issue because of the fact, that an entitlement to benefits in most states is directly related to a participation in the social insurance. A basic legislation is also an integral part of an introduction to each state. For a better clarity of the processed topic I chose three basic target groups, to which the benefits from the social security system are primarily intended. These are families, people with disabilities and persons in social, resp. material need. The aim was to describe the system of benefits, which are for individual target groups provided from the social security system, conditions of the entitlement, eligible persons and the amount of paid benefits. Subsequently there was carried out, in combination with a discussion, a comparison which follows from the very nature of the topic of the diploma thesis. The common characteristic of all mentioned states, namely their affiliation with the European Union, was taken in consideration in the introduction. There I defined a position of the European Union to the social security. Furthermore, there was made a general comparison of individual systems related to a common variable of the social insurance. Then I compared individual benefits for the given target groups. All data in the diploma thesis are updated to January 1st, 2012. In case of the Great Britain and France the data are updated to the legislative change as of April 1st, 2012. I believe that the diploma thesis will be a high-quality source for an assessment of the social security system in the chosen states of the European Union.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s §47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné databázi STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, v platném znění, zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

21. 5. 2012

Gabriela Sedláková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu JUDr. Martinu Šimákovi, Ph.D. za odborné vedení této práce. Ráda bych na tomto místě poděkovala také své rodině, za podporu při studiu na vysoké škole.

Obsah

Úvod.....	8
1 Současný stav.....	9
1.1 Česká republika.....	9
1.1.1 Systém sociálního zabezpečení.....	9
1.1.1.1 Právní úprava	10
1.1.2 Dávky.....	10
1.1.2.1 Dávky pro rodiny	10
1.1.2.2 Dávky pro osoby se zdravotním postižením.....	13
1.1.2.3 Dávky pro osoby s nízkými příjmy.....	17
1.2 Slovenská republika.....	21
1.2.1 Systém sociálního zabezpečení.....	21
1.2.1.1 Právní úprava	22
1.2.2 Dávky.....	22
1.2.2.1 Dávky pro rodiny	22
1.2.2.2 Dávky pro osoby se zdravotním postižením.....	26
1.2.2.3 Dávky pro osoby s nízkými příjmy.....	32
1.3 Francie	36
1.3.1 Systém sociálního zabezpečení.....	36
1.3.1.1 Právní úprava	37
1.3.2 Dávky.....	38
1.3.2.1 Dávky pro rodiny	38
1.3.2.2 Dávky pro osoby se zdravotním postižením.....	45
1.3.2.3 Dávky pro osoby s nízkými příjmy.....	51
1.4 Německo	53
1.4.1 Systém sociálního zabezpečení.....	53
1.4.1.1 Právní úprava	54
1.4.2 Dávky.....	55
1.4.2.1 Dávky pro rodiny	55
1.4.2.2 Dávky pro osoby se zdravotním postižením.....	59

1.4.2.3 Dávky pro osoby s nízkými příjmy.....	65
1.5 Rakousko	71
1.5.1 Systém sociálního zabezpečení.....	71
1.5.1.1 Právní úprava	72
1.5.2 Dávky.....	72
1.5.2.1 Dávky pro rodiny	72
1.5.2.2 Dávky pro osoby se zdravotním postižením.....	76
1.5.2.3 Dávky pro osoby s nízkými příjmy.....	82
1.6 Velká Británie	84
1.6.1 Systém sociálního zabezpečení.....	85
1.6.1.1 Právní úprava	86
1.6.2 Dávky.....	86
1.6.2.1 Dávky pro rodiny	87
1.6.2.2 Dávky pro osoby se zdravotním postižením.....	89
1.6.2.3 Dávky pro osoby s nízkými příjmy.....	94
2 Diskuse.....	99
2.1 Srovnání systémů sociálního zabezpečení.....	100
2.2 Srovnání dávek ze systému sociálního zabezpečení.....	101
2.2.1 Srovnání dávek pro rodinu.....	101
2.2.2 Srovnání dávek pro osoby se zdravotním postižením	111
2.2.3 Srovnání příspěvků pro osoby s nízkými příjmy	119
3 Závěr	127
4 Seznam použitých zdrojů.....	130
5 Klíčová slova	147

Úvod

Diplomová práce na téma „Srovnání systémů sociálního zabezpečení a dávek z nich poskytovaných v České republice a ve vybraných státech Evropské unie.“ je koncipována teoreticky tak, aby byly podrobně popsány systémy sociálního zabezpečení a dávek z nich poskytovaných v uvedených státech Evropské unie.

Toto téma jsem si vybrala z několika důvodů. Za prvé mne oblast sociálního zabezpečení velmi zajímá a chtěla jsem se více dozvědět o systému, který funguje v ostatních státech. Zároveň považuji za důležité vytvořit určitý přehled o jednotlivých státech v oblasti sociálního zabezpečení a dávek z něj poskytovaných. Téma sociálního zabezpečení a reforem s tím spojených je v dnešní době velmi aktuální téma. Vzhledem k finanční krizi, která se postupně týká stále více běžných občanů je důležité, aby právě sociální podpora, péče a pomoc ze strany státu byly velmi promyšleným systémem. Zároveň je podstatné, aby byly vytvořeny dostatečné mechanismy, které zabrání zneužívání tohoto systému. Při případných reformách českého systému lze vycházet ze zkušeností ostatních států Evropské unie. Za tímto účelem jsem se snažila o srovnání jednak celého systému, ale i jednotlivých dávek pro konkrétní cílové skupiny.

Všechny údaje, v diplomové práci zveřejněné, jsou aktuální k 1. 1. 2012. Vzhledem k legislativním změnám ve Francii a Velké Británii, platnými k 1. 4. 2012, jsou údaje u těchto států aktuální k tomuto datu. Převody měn jsou platné ke dni: 17. 2. 2012, a to podle kurzů: 1 EUR = 25 CZK, 1 GBP = 30,07 CZK (59).

Věřím, že tato práce přispěje k vytvoření uceleného přehledu o systémech sociálního zabezpečení v jednotlivých zemích.

1 Současný stav

1.1 Česká republika

1.1.1 Systém sociálního zabezpečení

Historii českého systému sociálního zabezpečení lze rozdělit do dvou základních období, přičemž je od sebe pomyslně dělí rok 1989. Před tímto rokem vycházela sociální politika v Československé republice z myšlenek socialismu, kdy se kladl důraz na univerzální a relativně rozsáhlé aktivity státu a na jeho monopolní postavení právě v sociálním zabezpečení obyvatel. Státní paternalismus v poskytování sociální pomoci úplně vyloučil ostatní subjekty. Tento typ sociální politiky lze nazvat jako redistributivní s negativními politickými modifikacemi. Rok 1989 znamenal nejenom pro oblast sociální politiky velké změny. Došlo k zásadní transformaci celé společnosti a spolu s tím se objevily nové sociální problémy, které bylo zapotřebí řešit. Bylo nutné zakotvit mezi občany České republiky myšlenku zodpovědnosti za svůj život a snahu pomoci si v obtížných životních situacích sám, či ve spolupráci s rodinou. Stát omezil sociální velkorysost v péči o své občany a dal průchod realizaci nestátního sektoru. V současné době je systém sociálního zabezpečení rozdělen do tří základních podsystémů: sociální pojištění, státní sociální podpora a sociální péče (57)

Sociální pojištění je povinný finanční systém, ve kterém se člověk povinně zajišťuje pro případ budoucí sociální události. Zákon stanovuje osobní a věcný rozsah a způsob správy a financování. Systém sociálního zabezpečení funguje na základě přerozdělovací metody PAYG (pay-as-you-go), kdy pojistné z důchodového a nemocenského pojištění je příjmem státního rozpočtu a z něj jsou financovány dávky sociálního zabezpečení. Účast na pojistném na sociální zabezpečení je pro zaměstnance a zaměstnavatele povinná. Osoby samostatně výdělečně činné nemusí být účastny nemocenského pojištění a účast na důchodovém pojištění je podmíněna charakterem samostatné výdělečné činnosti (57).

1.1.1.1 Právní úprava

Právní úpravu organizace a provádění sociálního zabezpečení obsahuje zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Systém státní sociální podpory, který poskytuje dávky pro rodiny, se řídí zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Poskytování dávek osobám se zdravotním postižením upravuje zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a prováděcí vyhláška č. 388/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením. Systém pomoci osobám, které se ocitnou v obtížné životní situaci, upravuje zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi (137).

1.1.2 Dávky

1.1.2.1 Dávky pro rodiny

V České republice je podpora rodin s nezaopatřenými dětmi zakotvena v systému státní sociální podpory. Tato pomoc je určena zejména nízkopříjmovým rodinám a je založena na zabezpečovacím principu. Dávky ze systému státní sociální podpory lze rozdělit na testované, u kterých se při posuzování nároku zohledňuje příjem rodiny, a dávky netestované, na které vzniká nárok bez ohledu na finanční zabezpečení rodiny. Konkrétně se jedná o tyto dávky:

- přídavek na dítě (testovaná)
- porodné (testovaná)
- příspěvek na bydlení (testovaná)
- rodičovský příspěvek (netestovaná)
- dávky péstounské péče (netestovaná)
- pohřebné (netestovaná).

Tato kapitola pojednává o dávkách určených rodinám, tedy se nebudu blíže věnovat příspěvku na bydlení, který bude popsán v kapitole dávky pro osoby s nízkými příjmy, ani pohřebnému.

Na úvod je nutné definovat základní pojem, se kterým operují všechny dávky ze systému sociálního zabezpečení, a to je nezaopatřené dítě. Za neopatřené se dítě

považuje do skončení povinné školní docházky a poté, jestliže se soustavně připravuje na budoucí povolání, jestliže se z důvodu nemoci nebo úrazu nemůže připravovat na budoucí povolání či vykonávat výdělečnou činnost, anebo nemůže výdělečnou činnost vykonávat z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu. Tyto všechny výjimky platí pouze do dovršení 26. roku věku a tato hranice je absolutní a nepřekročitelná (57).

Přídavek na dítě lze označit za dlouhodobou a základní dávku poskytovanou rodinám s dětmi. Nárok vzniká rodinám, jejichž rozhodný příjem dosahuje maximálně 2,4násobku životního minima, které se k 1. 1. 2012 zvýšilo z původních 3126 Kč na 3410 Kč. Výše přídavku je odstupňována podle věku dítěte: do 6 let je vypláceno 500 Kč měsíčně, od 6 do 15 let 610 Kč a od 15 do 26 let 700 Kč (73).

Porodné je jednorázový příspěvek určený rodinám s nízkými příjmy na úhradu nákladů souvisejících s narozením prvního dítěte. Vzhledem k tomu, že se jedná o dávku testovanou, je stanovena hranice rozhodných příjmů v rodině, které nesmí přesáhnout 2,4násobek životního minima rodiny. Za splnění této podmínky se vyplácí porodné pouze na první živě narozené dítě, a to ve výši 13 000 Kč. V případě vícečetného porodu činí porodné 19 500 Kč (73).

Rodičovský příspěvek je vedle přídavku na dítě dalším základním pilířem státní sociální podpory. Jedná se o nárok rodiče, který celodenně, osobně a řádně pečuje o dítě do 4 let věku. Od 1. 1. 2012 došlo ke zjednodušení systému výplaty této dávky a rodiče mají větší volnost při čerpání. Změny byly provedeny především s cílem usnadnit rodičům návrat na trh práce a zvýšit tak jejich šanci na další budování pracovní kariéry. Podmínkou vzniku nároku na rodičovský příspěvek je celodenní, osobní a řádná péče o nejmladší dítě v rodině. Dítě mladší 2 let může navštěvovat jesle, mateřskou školu nebo jiné zařízení pro děti v předškolním věku, pouze ale v rozsahu nepřevyšujícím 46 hodin v kalendářním měsíci. U dítěte staršího 2 let již není docházka do předškolních zařízení nijak omezena. Vzhledem k tomu, že se jedná o dávku netestovanou, nezjišťuje se pro posuzování nároku příjem rodiny a rodiče mohou souběžně s čerpáním dávky vykonávat výdělečnou činnost, a to za předpokladu, že zajistí péči o dítě jinou zletilou osobou (73).

Délku pobírání příspěvku a jeho výši si mohou rodiče pružně volit. Zákon stanovuje celkovou částku, která činí 220 000 Kč a lze ji vyčerpat do dovršení 4 let věku dítěte. Volit si délku a výši čerpání mohou rodiče v případě, že lze alespoň jednomu z nich stanovit k datu narození dítěte 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu v částce převyšující 7600 Kč až do částky 11 500 Kč. Volbu rodičovského příspěvku lze měnit jedenkrát za tři měsíce (72). Rodiče, u nichž je 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu nižší nebo roven 7600 Kč, mají možnost volit si výši do maximálního limitu 7600 Kč za měsíc. V případě, že ani jeden z rodičů neplatil pojistné na sociální zabezpečení a nevznikl jim nárok na peněžitou pomoc v mateřství či na dávku nemocenské, jak je uvedeno výše, zůstává výše příspěvku pevně stanovena, a to částkou 7600 Kč do 9. měsíc věku dítěte a poté 3800 Kč až do 4 let věku dítěte (73).

Poslední z dávek určených rodinám je systém *dávek pěstounské péče*. Cílovou skupinou pro tyto dávky jsou pěstouni, kterým bylo svěřeno dítě do pěstounské péče a jejich účelem je především pomoci s úhradou nákladů spojených s péčí o svěřené dítě. V rámci dávek pěstounské péče rozlišujeme tři základní dávky: příspěvek na úhradu potřeb dítěte, příspěvek při převzetí dítěte, odměna pěstouna a příspěvek na zakoupení motorového vozidla. *Příspěvek na úhradu potřeb dítěte* je dávka nahrazující dítěti výživné, které by za normálních okolností bylo plněno ze strany rodičů. Nárok vzniká dítěti svěřenému do pěstounské péče a po jejím skončení nejdéle do 26 let věku. Základní podmínkou je nezaopatřenost dítěte a jeho soužití s bývalým pěstounem ve společné domácnosti. Výše je stanovena na 2,3násobek životního minima nezaopatřeného dítěte. *Příspěvek při převzetí dítěte* je jednorázová dávka určená na nákup potřebných věcí pro dítě, které bylo pěstounům svěřeno do péče. Výše příspěvku je odstupňována podle věku dítěte: do 6 let je vyplacena částka 8000 Kč, od 6 do 15 let 9000 Kč a u dítěte od 15 do 18 let činí příspěvek 10 000 Kč. Další dávkou ze systému dávek pěstounské péče je vyjadřování společenské uznání osobám, pečujícím o dítě v pěstounské péči. Jedná se o dávku *odměna pěstouna*, která je měsíčně vyplácena až do dosažení zletilosti dítěte a poté, pokud dítěti trvá nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte. Výše této odměny je stanovena částkou životního minima jednotlivce za každé svěřené dítě. Pečuje-li pěstoun minimálně o 3 děti nebo o jedno svěřené dítě, které je

osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II, III, IV, zvyšuje se odměna pěstouna na 5,5násobek životního minima jednotlivce, přičemž za každé další svěřené dítě se odměna dále zvyšuje. Posledním příspěvkem určeným pěstounským rodinám je *příspěvek na zakoupení motorového vozidla*. Tato dávka náleží pěstounovi, který má v péči nejméně čtyři děti a nesmí vozidlo používat pro výdělečnou činnost. Výše příspěvku činí 70 % pořizovací ceny vozidla, nejvýše však 100 000 Kč (73).

1.1.2.2 Dávky pro osoby se zdravotním postižením

Od 1. 1. 2012 vstoupil v účinnost zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, kterým došlo ke změně systému dávek pro tuto cílovou skupinu. Tento zákona upravuje:

- příspěvek na mobilitu
- příspěvek na zvláštní pomůcku
- průkaz osoby se zdravotním postižením.

Další výhody potom plynou z jiných zákonných opatření a jsou to zejména:

- příspěvek na péči
- parkovací průkaz osoby se zdravotním postižením.

Příspěvek na mobilitu je dávka, která, spolu s příspěvkem na zvláštní pomůcku, od 1. 1. 2012 nahrazuje předchozí složitý systém dávek pro osoby s těžkým zdravotním postižením: příspěvky na opatření zvláštních pomůcek, příspěvek na úpravu bytu, příspěvky na zakoupení, celkovou opravu a zvláštní úpravu motorového vozidla, příspěvek na provoz motorového vozidla, příspěvek na individuální dopravu, příspěvky na úhradu za užívání bezbariérového bytu a garáže, příspěvek úplně nebo prakticky nevidomému a bezúročné půjčky. Příspěvek na mobilitu konkrétně nahrazuje příspěvek na individuální dopravu a příspěvek na provoz motorového vozidla a jedná se o dávku opakující se (75). Oprávněnými pro přiznání této dávky jsou osoby starší 1 roku, které nejsou schopny zvládat základní životní potřeby v oblasti mobility nebo orientace, které se opakovaně v kalendářním měsíci dopravují nebo jsou dopravovány a nevyužívají pobytové sociální služby podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách v domově pro osoby se zdravotním postižením, v domově pro seniory, v domově se zvláštním

režimem nebo ve zdravotnickém zařízení ústavní péče. Výše příspěvku je pevně stanovena a činí 400 Kč v kalendářním měsíci, maximálně může dosáhnout výše 4800 Kč za rok (71).

Příspěvek na zvláštní pomůcku sjednotil širokou škálu příspěvků zaměřených na pořízení různých pomůcek. Základní podmínkou pro poskytnutí příspěvku na zvláštní pomůcku je přítomnost těžké vady nosného nebo pohybového ústrojí, těžkého sluchového postižení nebo těžkého zrakového postižení. Žadatel musí splnit další podmínky jako například věk – pro pořízení motorového vozidla či úpravu bytu musí být žadatel starší 3 let, pro poskytnutí vodícího psa je stanoven minimální věk 15 let a pro všechny ostatní pomůcky 1 rok. Pomůcky musí sloužit osobě k sebeobsluze nebo k realizaci pracovního uplatnění, k přípravě na budoucí povolání, k získávání informací, vzdělávání nebo ke styku s okolím. Pokud je pomůckou motorové vozidlo, musí žadatel splnit podmínku potřeby opakovaného dopravování se v kalendářním měsíci a prokázat schopnost řídit motorové vozidlo, případně schopnost být tímto vozidlem přepravován. Seznam pomůcek, na které lze tento příspěvek poskytnout je přesně stanoven ve vyhlášce a nesmí se jednat o zdravotnický prostředek, který je plně hrazen z veřejného zdravotního pojištění. Výše příspěvku se liší v závislosti na ceně pomůcky, na kterou je poskytován a na příjmu posuzované osoby, případně společně posuzovaných osob. Na pořízení zvláštní pomůcky v ceně nižší než 24 000 Kč se příspěvek poskytne jen osobě, která má příjem nižší než 8násobek životního minima jednotlivce nebo životního minima společně posuzovaných osob. Konkrétní výše příspěvku je rovna ceně zvláštní pomůcky po odečtení 10 % (nejméně 1000 Kč) spoluúčasti příjemce. U pomůcek, jejichž cena je vyšší než 24 000 Kč, se nezkoumá výše příjmu posuzované osoby nebo společně posuzovaných osob. Výše příspěvku je v tomto případě rovna ceně pomůcky po odečtení 10% spoluúčasti příjemce. Jestliže osoba nemá dostatek finančních prostředků ke stanovené spoluúčasti, lze stanovit nižší míru spoluúčasti s přihlédnutím k míře využívání zvláštní pomůcky, k příjmu osoby a k celkovým sociálním a majetkovým poměrům příjemce, minimálně však 1000 Kč. V případě, že zvláštní pomůckou je motorové vozidlo, stanoví se s přihlédnutím k četnosti a důvodu dopravy, příjmu osoby a celkovým sociálním majetkovým poměrům výše příspěvku, která může

činit až 200 000 Kč. Maximální výše příspěvku na zvláštní pomůcku je stanovena na 350 000 Kč a součet vyplacených příspěvků na zvláštní pomůcku nesmí v 60 po sobě jdoucích kalendářních měsících přesáhnout částku 800 000 Kč. Při vyplacení příspěvku se příjemce zavazuje využít jej do 3 měsíců ode dne vyplacení (75).

Vzhledem k tomu, že příspěvek na zvláštní pomůcku se neposkytuje na pořízení stropního zvedacího systému, schodišťové plošiny a schodolezu, existuje pro osoby se zdravotním postižením, které potřebují tyto pomůcky, možnost tzv. *výpůjčky zvláštní pomůcky*. Tato výpůjčka je realizována na základě smlouvy podle občanského zákoníku a je určena osobám starším 3 let, které mají těžkou vadu nosného nebo pohybového aparátu. V případě, že oprávněná osoba nemá dostatek finančních prostředků k úhradě instalace této zvláštní pomůcky, lze poskytnout příspěvek na instalaci s povinnou spoluúčastí minimálně 1000 Kč (75).

Příspěvek na péči je pravidelná opakující se dávka poskytovaná za účelem úhrady potřebné pomoci poskytované registrovanými poskytovateli sociálních služeb nebo osobami blízkými či jinými. Příspěvek je určen osobám, které jsou z důvodu nepříznivého zdravotního stavu odkázány na pomoc jiné fyzické osoby. Do 1. 1. 2012 se při posuzování nároku na příspěvek na péči zohledňovala pomoc při péči o vlastní osobu a soběstačnost. Byly tedy stanoveny dvě základní oblasti a z nich dále vyplývajících 36 úkonů ve 129 dílčích činnostech, jejichž samostatné zvládnutí žadatelem se posuzovalo. Od 1. 1. 2012 došlo ke zjednodušení a objektivnějšímu posuzování nepříznivého zdravotního stavu a posudkoví lékaři posuzují jen 10 základních životních potřeb v každodenním životě. Podle počtu úkonů, které osoba není schopna zvládnout v rámci základních životních potřeb, jsou odstupňovány čtyři stupně závislosti. Podle těchto stupňů je rozlišena i výše příspěvku na péči (69).

Tabulka 1: Výše příspěvku na péči podle stupně postižení a věku

Stupeň postižení	Osoby do 18 let (Kč)	Osoby starší 18 let (Kč)
I. stupeň – lehká závislost	3000	800
II. stupeň – středně těžká závislost	5000	4000
III. stupeň – těžká závislost	9000	8000
IV. stupeň – úplná závislost	12 000	12 000

Zdroj: MPSV (69)

Průkaz osoby se zdravotním postižením slouží k identifikaci osoby se zdravotním postižením při uplatňování benefitů s tím spojených. Existují tři základní druhy průkazů – průkaz TP, ZTP, ZTP/P. Průkaz TP náleží osobám, které jsou považovány pro účely příspěvku na péči za osoby závislé na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni I. Osoby starší 18 let, které nejsou schopny zvládat základní životní potřeby v oblasti mobility nebo orientace z důvodu úplné nebo praktické hluchoty, mají nárok na průkaz ZTP, přestože jsou pro účely příspěvku na péči posuzovány ve stupni I. Průkaz ZTP dále náleží osobám, které jsou pro účely příspěvku na péči zařazeny ve stupni II. Průkaz ZTP/P pak náleží osobám, které odpovídají stupni III a IV při posuzování závislosti na jiné fyzické osobě pro účely příspěvku na péči. Dále mají na průkaz ZTP/P nárok osoby, u kterých bylo pro účely příspěvku na mobilitu zjištěno, že nejsou schopny zvládat základní životní potřeby v oblasti mobility nebo orientace. To neplatí, jestliže žadatel je starší 18 let a má diagnostikovanou úplnou nebo praktickou hluchotu. Zákon o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením definuje benefity, které mohou držitelé jednotlivých průkazů využít. Pro držitele průkazu TP je vyhrazeno místo k sezení ve veřejných dopravních prostředcích a mají přednost při osobním projednávání své záležitosti, jestliže je takové vyřizování spojeno s delším čekáním a stáním. Držitel průkazu ZTP má nárok na stejné výhody jako držitel průkazu TP a navíc ještě bezplatnou dopravu pravidelnými spoji místní veřejné hromadné dopravy a slevu 75 % na jízdné ve vnitrostátní vlakové a autobusové dopravě. Osoba, která je držitelem průkazu ZTP/P má, kromě již zmíněných výhod držitelů průkazů TP a ZTP, nárok na bezplatnou dopravu průvodce veřejnými hromadnými dopravními

prostředky a ve vnitrostátní dopravě a v případě, že se jedná o osobu úplně nebo prakticky nevidomou, má nárok na bezplatnou předpravu vodícího psa. Osobě, která je držitelem některého z uvedených průkazů může být poskytnuta sleva ze vstupného na divadelní a filmová představení, koncerty a jiné kulturní či sportovní akce (75).

Průkaz osoby se zdravotním postižením nahrazuje od 1. 1. 2012 původní průkaz mimořádných výhod a v průběhu přechodného období bude papírová podoba průkazů nahrazena elektronickou kartou – tzv. kartou sociálních systémů. Karta by měla sloužit nejenom k identifikačním účelům, ale také jako platební karta pro osoby pobírající dávky v hmotné nouzi (71).

Od 1. 8. 2011 existují tzv. *parkovací průkazy pro osoby se zdravotním postižením*, které se vážou na průkazy ZTP či ZTP/P a opravňují držitele k stání po dobu nezbytně nutnou s autem na místech, kde je zákaz stání. Osobní automobil musí být viditelně označen parkovacím průkazem. Výhodou tohoto průkazu je jeho platnost v rámci celé Evropské unie, neboť i vzhledem je sjednocen s kartami v ostatních členských státech (61).

1.1.2.3 Dávky pro osoby s nízkými příjmy

Dávky pro osoby s nízkými příjmy lze označit za moderní formu pomoci osobám, které se bez vlastního přičinění dostaly do obtížné životní situace a nejsou schopny si sami zajistit prostředky k uspokojení životních potřeb. Jedná se o systém pomoci v hmotné nouzi, kterým Česká republika bojuje proti sociálnímu vyloučení těchto osob. Základní úlohou pomoci v hmotné nouzi je nejenom zajistit finanční prostředky pro uspokojení základních potřeb, ale také motivovat jedince ke zlepšení své životní situace a ke schopnosti stát se opět nezávislým na pomoci státu. V České republice existuje přesně definovaná hranice, pod níž dochází k tzv. stavu hmotné nouze a je nutné zajistit pomoc od státu. Jedná se o životní a existenční minimum (57).

Životní minimum je minimální společensky uznaná hranice peněžních příjmů k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb (MPSV, Životní a existenční minimum od 1. 1. 2012). Životní minimum je rozhodujícím faktorem při posuzování stavu hmotné nouze. Výše životního minima se liší podle počtu posuzovaných osob. Od

1. 1. 2012 došlo k jejímu zvýšení. Základní částka pro jednotlivce je 3410 Kč a dále se odvíjí, jak je uvedeno v tabulce.

Tabulka 2: Částky životního minima pro společně posuzované osoby

Osoby společně posuzované	Výše životního minima (Kč)
pro první osobu v domácnosti	3140
pro druhou a další osobu, která není nezaopatřeným dítětem	2830
pro nezaopatřené dítě do 6 let	1740
pro nezaopatřené dítě od 6 do 15 let	2140
pro nezaopatřené dítě od 15 do 26 let	2450

Zdroj: MPSV (76)

Existenční minimum je minimální hranicí peněžních příjmů, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití (MPSV, Životní a existenční minimum od 1. 1. 2012). Existenční minimum nelze použít u nezaopatřeného dítěte nebo u poživatele starobního důchodu, osoby invalidní ve třetím stupni a u osoby starší 68 let. Částka existenčního minima je od 1. 1. 2012 stanovena na 2200 Kč (76).

Legislativní systém České republiky jednoznačně také definuje, kdy se osoba nenachází v hmotné nouzi. Jedná se zejména o ty, kteří prokazatelně neprojevují snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním, osoby, které nepracují a ani nejsou vedeny v evidenci uchazečů o zaměstnání nebo jsou zde vedeny, ale bez vážných důvodů odmítají vykonávat krátkodobé zaměstnání. Jednou z podmínek posuzování stavu hmotné nouze je zjišťování, do jaké míry se oprávněná osoba snaží zvýšit příjem vlastním přičiněním, do jaké míry se snaží přispět k řešení své nepříznivé situace (57).

Zákon stanovuje tři způsoby, kterými lze zlepšit svoji životní situaci, a které se posuzují při definování stavu hmotné nouze, jestliže to lze v dané situaci, s ohledem na zdravotní stav nebo věk, po oprávněné osobě spravedlivě požadovat. První z nich je snaha zvýšit si příjem vlastní prací, ať už krátkodobým zaměstnáním nebo samostatnou výdělečnou činností. Tato možnost se u některých žadatelů nezkoumá, zejména u osob

starších 65 let nebo u nezaopatřených dětí. Dále se zkoumá, do jaké míry žadatel uplatnil všechny zákonné nároky a pohledávky, zejména nároky na dávky nemocenského pojištění, důchodového pojištění, nároky na výživné nebo nároky z jiných pohledávek. Poslední způsob, jak zvýšit příjem vlastním přičiněním, je prodejem nebo jiným využitím vlastního majetku. Musí se jednat o majetek, který nesouvisí s uspokojováním základních životních potřeb a zajištěním základních životních podmínek osoby (57).

Pomoc v hmotné nouzi spočívá především v těchto základních dávkách:

- příspěvek na živobytí
- doplatek na bydlení
- mimořádná okamžitá pomoc.

Příspěvek na živobytí lze označit za základní způsob pomoci osobám v hmotné nouzi. Nárok na příspěvek na živobytí vzniká osobě či rodině, pokud po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje příjem posuzované osoby částky živobytí. Částka živobytí je stanovena pro každou osobu individuálně s ohledem na to, jak se snaží zvýšit si příjem vlastním přičiněním. Základem pro výpočet částky živobytí je vždy životní a existenční minimum. Výše příspěvku na živobytí se stanovuje jako rozdíl mezi živobytím osoby či rodiny a jejich příjmem sníženým o přiměřené náklady na bydlení, což jsou odůvodněné náklady na bydlení nejvýše do 30 % (35 % v Praze) příjmu osoby nebo společně posuzovaných osob. Konkrétně se jedná například o vodné, stočné, topení, elektrickou energii nebo plyn. (66).

Doplatek na bydlení řeší nedostatek příjmu k uhrazení nákladů na bydlení tam, kde nestačí vlastní příjmy osoby zvýšené o příspěvek na bydlení ze systému státní sociální podpory. Nárok na dávku má nájemce nebo vlastník bytu či nemovitosti, který má nárok na příspěvek na živobytí. Výše doplatku na bydlení je stanovena tak, aby po uhrazení odůvodněných nákladů na bydlení zůstala osobě či rodině alespoň částka živobytí. Doplatek na bydlení se tedy vyplácí ve výši doplatku do částky živobytí. Jedná se o dávku opakující se, ale je časově omezena na 84 měsíců v období posledních 10 kalendářních let. Toto omezení neplatí pro domácnosti sestávající výlučně z osob starších 70 let nebo osob se zdravotním postižením (66).

Poslední dávka, která patří do systému pomoci v hmotné nouzi, je *mimořádná okamžitá pomoc*. Je poskytována osobám, které se ocitnou v situacích, které je nutno bezodkladně řešit. Jedná se zejména o situace, kdy osobě hrozí vážná újma na zdraví. V takovém případě lze poskytnout mimořádnou okamžitou pomoc ve výši existenčního minima, respektive životního minima u nezaopatřeného dítěte. Další událostí, která podmiňuje nárok na mimořádnou okamžitou pomoc, je postižení vážnou mimořádnou událostí zejména přírodní katastrofou. V tomto případě lze dávku poskytnout až do výše 15násobku částky životního minima. Dále lze dávku poskytnout na úhradu jednorázového výdaje spojeného například se zaplacením správního poplatku, a to v plné výši jednorázového výdaje. Jestliže oprávněná osoba nemá dostatek prostředků k nákupu nebo opravě předmětů dlouhodobé potřeby nebo k uhrazení odůvodněných nákladů vznikajících v souvislosti se vzděláním nezaopatřených dětí a na zajištění nezbytných činností souvisejících se sociálně-právní ochranou dětí, lze poskytnout dávku až do výše skutečných výdajů, maximálně 10násobku částky životního minima jednotlivce za jeden kalendářní rok. Mimořádná okamžitá pomoc se také vyplácí jako prevence proti sociálnímu vyloučení zejména u osob, které se vrací z výkonu trestu odnětí svobody, z dětských domovů, z pěstounské péče nebo z léčení z chorobných závislostí. Dávka je v tomto případě poskytnuta až do výše 1000 Kč a může být v průběhu roku vyplacena opakovaně, součet ale nesmí překročit 4násobek životního minima jednotlivce (66).

V rámci státní sociální podpory je poskytován osobám s nízkými příjmy příspěvek na bydlení. Nárok na tuto dávku má vlastník nebo nájemce bytu či nemovitosti, kde je hlášen k trvalému pobytu, jehož náklady na bydlení přesahují částku vypočtenou jako součin rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30 (0,35 v Praze). Další podmínkou pro přiznání příspěvku na bydlení je, že daný součin není vyšší než normativní náklady. Normativní náklady na bydlení jsou zákonem stanovené průměrné paušální částky, které se liší podle počtu osob v domácnosti a podle počtu obyvatel obce, kde se byt/dům nachází (57). Výše příspěvku na bydlení se odvíjí od individuální situace žadatele a je vyplácen měsíčně, přičemž jeho výplata je časově omezena na 84

měsíce v období posledních 10 kalendářních let. Toto omezení neplatí pro domácnosti sestávající výlučně z osob starších 70 let nebo osob se zdravotním postižením (73).

1.2 Slovenská republika

Administrativně je Slovenská republika rozdělena od roku 1996 na osm správních krajů a 79 okresů. Samosprávný kraj je nezávislou samosprávnou jednotkou. Od 1. 1. 2009 přešlo Slovensko na jednotnou měnu Evropské unie Euro (141).

1.2.1 Systém sociálního zabezpečení

Systém sociálního zabezpečení se na Slovensku utvářel na podobném základu jako v České republice. To bylo dáno společným historickým a politickým vývojem. Teprve až po rozdělení těchto dvou států se slovenský systém začal vyvíjet samostatně. V současné době je slovenský systém sociálního zabezpečení třístupňový. První stupeň tvoří sociální pojištění, které nabízí občanům především ochranu v různých sociálních situacích, například mateřství či pracovní neschopnost. Podstata pojistného systému vychází z předchozí ekonomické aktivity občanů a jejich příjmů (81).

Systém sociálního pojištění rozlišuje čtyři základní skupiny pojištěnců, kteří do systému přispívají pravidelnými odvody z vyměřovacího základu. První z nich jsou zaměstnavatelé, kteří přispívají v největší míře a na všechna pojištění. Druhou skupinu tvoří zaměstnanci, kteří odvádí pojistné na nemocenské, starobní, invalidní pojištění a pojištění v nezaměstnanosti. Třetí skupinou pojištěnců jsou osoby samostatně výdělečně činné, které mají povinnost platit nemocenské pojištění a důchodové pojištění. Pokud občan nespadá ani do jedné z těchto skupin, může se stát dobrovolným pojištěncem, který si dobrovolně přispívá na nemocenské a důchodové pojištění. (109).

Druhý stupeň sociálního zabezpečení tvoří sociální pomoc. Ta představuje systém pomoci v obtížných životních situacích, především v hmotné nouzi. Občan Slovenska, který je bez příjmu nebo jeho příjem nedostačuje k pokrytí nákladů na živobytí, může žádat o finanční pomoc ze strany státu. Nejedná se o trvalou pomoc, ale pouze o dočasný způsob náhrady finanční nouze. Poslední pilíř sociálního zabezpečení tvoří sociální podpora, která je specifikována především dávkami pro rodiny. Tento pilíř je financován ze státního rozpočtu a není založen na zásluhovém principu (81).

1.2.1.1 Právní úprava

Obecné informace z oblasti sociálního zabezpečení lze nalézt v zákoně č. 461/2003 Z. z., o sociálnom poistení. Tento zákon upravuje účel, rozsah a podmínky nejenom systému sociálního pojištění, ale i dávek z něj plynoucích (108).

System dávek pro rodiny upravuje především zákon č. 453/2003 Z. z., o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti. Oblast podpory osob se zdravotním postižením je zakotvena v zákoně č. 447/2008 Z. z., o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia. System příspěvků pro osoby s nízkými příjmy je definován v zákoně č. 599/2003 Z. z., o pomoci v hmotnej núdzi (78).

1.2.2 Dávky

1.2.2.1 Dávky pro rodiny

Za účelem podpory rodinné politiky existují především dávky státní sociální podpory, které pomáhají rodinám překlenout zvýšené náklady v souvislosti s péčí, výchovou a vzděláním nezaopatřených dětí. Na úvod je nutné vysvětlit, jak slovenská legislativa definuje nezaopatřené dítě. Nezaopatřené dítě, podle zákon o přídavku na dítě, je dítě do skončení povinné školní docházky, nejdéle do dovršení 25 let, a to za podmínky, že se soustavně připravuje na budoucí povolání nebo se nemůže z vážných zdravotních důvodů připravovat na budoucí povolání nebo pracovat. Za nezaopatřené není dítě považováno v případě, že má nárok na invalidní důchod nebo pobírá tzv. sociálny dôchodok. Dávky státní sociální podpory jsou:

- přídavok na dieťa
- príplatok k prídavku na dieťa
- príspevok rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri deti alebo viac detí, alebo ktorým sa v priebehu dvoch rokov opakovane narodili dvojčatá
- príspevok pri narodení dieťaťa
- príplatok k príspevku pri narodení dieťaťa
- rodičovský príspevok
- príspevok na staroslivosť o dieťa.

System státní sociální podpory vedle těchto dávek nabízí ještě příspěvek na pohřeb. Ten se netýká pouze rodin, ale mohou o něj žádat jakékoliv plnoleté fyzické osoby, takže není přímo předmětem této kapitoly (79).

Přídavok na dieťa je příspěvek, kterým stát přispívá oprávněné osobě na výchovu a výživu nezaopatřeného dítěte. Podmínkou pro vznik nároku je řádná péče o nezaopatřené dítě a trvalý nebo přechodný pobyt žadatele a dítěte na území Slovenské republiky. Oprávněnou osobou, která může žádat o přídavok na dieťa může být rodič dítěte; osoba, které bylo dítě svěřeno do péče nahrazující péči rodičů; plnoleté nezaopatřené dítě, pokud není rodičem nezaopatřeného dítěte; plnoleté nezaopatřené dítě, které má upravenou vyživovací povinnost od rodičů a plnoleté nezaopatřené dítě, které uzavřelo manželství, nebo jehož manželství zaniklo. Výše dávky pro rok 2012 činí 22,54 € (563,5 Kč)/měsíčně. Přídavok na dieťa je vyplácen po dobu, kdy jsou splněny podmínky nároku, zejména věk a nezaopatřenost dítěte (79).

Za splnění určitých podmínek lze k přídavku na dieťa získat ještě *příplatek k přídavku na dieťa*. Podmínky jsou následující: splnění podmínek nároku na základní přídavek na dieťa, pobírání starobního důchodu, předčasného starobního důchodu nebo invalidního důchodu z důvodu poklesu schopnosti výdělečné činnosti nejméně o 70 %. Dále oprávněná osoba nevykonává výdělečnou činnost a nepřiznává daňové zvýhodnění na nezaopatřené dítě. Oprávněnou osobu pro podání žádosti o tento příplatek je pouze rodič dítěte nebo jiná fyzická osoba, které bylo dítě svěřeno do péče nahrazující péči rodičů. Výše příspěvku činí pro rok 2012 10,57 € (264,25 Kč) měsíčně (79).

Rodinná politika také pomýšlí na rodiny, kterým se současně narodily tři a více dětí anebo se jim v průběhu dvou let opakovaně narodila dvojčata. Pro tyto rodiny existuje dávka *příspěvek rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri deti*. Základní podmínkou vedle narozených dětí je i řádná péče oprávněné osoby o ně a trvalý pobyt na území Slovenské republiky. O příspěvek mohou žádat rodiče dětí nebo fyzická osoba, které byly děti svěřeny do péče nahrazující péči rodičů. Příspěvek je vyplácen pouze jednomu rodiči. Pokud se mezi sebou nedohodnou, přednostní právo pro výplatu má matka dětí. Příspěvek je stanoven ve třech základních výměrách podle věku dětí a je vyplácen měsíčně. Pro děti do 6 let je výše příspěvku 81,99 € (2049,75 Kč), rodiče dětí

od 6 do 15 let mají nárok na 101,25 € (2531,25 Kč) a u dětí starších 15 let činí příspěvek 107,55 € (2688,75 Kč). Příspěvek je vyplácen, dokud jsou splněny podmínky nejdéle do dovršení 25 let věku dětí (79).

Príspevok pri narodení dieťaťa, jak už název napovídá, je určen především na pokrytí základních potřeb novorozence. Podmínkou nároku na příspěvek je narození dítěte a dožití se alespoň 28 dní a trvalý pobyt žadatele na území Slovenské republiky. Jestliže se narodí více dětí současně, nárok na příspěvek vzniká na každé dítě. Nárok na příspěvek nevznikne v případě, že matka dala před narozením dítěte souhlas k osvojení dítěte nebo pokud bylo dítě svěřeno do ústavní péče. Oprávněnou osobou může být pouze matka dítěte popřípadě otec dítěte, pokud matka zemřela nebo po ní bylo vyhlášeno pátrání anebo pokud bylo dítě svěřeno do péče otce rozhodnutím soudu anebo fyzická osoba, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů rozhodnutím soudu nebo příslušného orgánu. Od 1. 1. 2009, kdy vstoupila v účinnost novelizace zákona č. 592/2007 Z. z., o príspevku pri narodení dieťaťa, o príspevku rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri deti alebo viac detí alebo ktorým sa v priebehu dvoch rokov opakovane narodili dvojčatá, je výše příspěvku stanovena na 151,37 € (3784,25 Kč) na jedno narozené dítě. Pokud se narodilo více dětí současně, zvyšuje se základní sazba o polovinu příspěvku na druhé a další dítě narozené současně. Nárok na příspěvek zaniká uplynutím šesti měsíců od narození dítěte (79).

Vedle tohoto základního příspěvku při narození dítěte existuje ještě *příplatek k příspěvku pri narodení dieťaťa*. Podmínkou nároku na tento příplatek je splnění podmínek nároku na příspěvek pri narodení dieťaťa a narození prvního, druhého nebo třetího dítěte, které se dožilo alespoň 28 dní. Nejdůležitější podmínkou je to, že se matka od začátku čtvrtého měsíce těhotenství do porodu účastnila pravidelných preventivních prohlídek jedenkrát za měsíc u lékaře se specializací v oboru gynekologie a porodnictví. Za splnění stanovených podmínek a při narození více dětí současně vzniká nárok na příplatek na každé z těchto dětí. Oprávněnou osobou se může stát matka dítěte nebo otec dítěte za stejných předpokladů jako u příspěvku pri narodení dieťaťa. Výše tohoto příplatku je stanovena částkou 678,49 € (16 962,25 Kč) (79).

Další dávkou ze systému státní sociální podpory je *rodičovský příspěvek*. Nárok vznikne v případě, že žadatel řádně a osobně pečuje o dítě a má trvalý nebo přechodný pobyt na území Slovenské republiky. Řádně a osobně pečovat o dítě znamená poskytovat starostlivou péči v zájmu všestranného fyzického a psychického vývoje dítěte, zejména v oblasti výživy, hygieny, výchovy dítěte či dodržování preventivních prohlídek dítěte u lékaře. Oprávněnou osobou pro přiznání nároku na tuto dávku je rodič dítěte, fyzická osoba, které bylo dítě svěřeno do péče nahrazující péči rodičů a manžel/manželka rodiče dítěte, který žije s rodičem dítěte v jedné domácnosti. Nárok nevznikne v případě, že žadatel má nárok na dávku v mateřství a její výše za kalendářní měsíc přesahuje výši rodičovského příspěvku, který činí 194,7 € (4867,5 Kč) měsíčně. Jestliže příjemce pečuje o dvě a více současně narozených dětí, zvyšuje se rodičovský příspěvek o 25 % na každé dítě, které se narodilo současně. Zákon umožňuje i snížení příspěvku, a to o 50 % v případě, že se prokáže, že rodič nedbá na řádné plnění povinné školní docházky staršího dítěte po dobu nejméně tří po sobě následujících kalendářních měsíců. Příspěvek je vyplácen až do dovršení 3 let dítěte. V případě, že dítě trpí dlouhodobě nepříznivých zdravotním stavem, rodičovský příspěvek je vyplácen až do 6 let dítěte (79).

Poslední dávkou ze systému státní sociální podpory je *příspěvek na starostlivost o dítě*. Tento příspěvek je určen rodičům nebo fyzické osobě, které bylo dítě svěřeno do péče nahrazující péči rodičů, kteří jsou zaměstnaní nebo studují, a kterým nevznikl nárok na rodičovský příspěvek. Slouží k úhradě nákladů vynaložených na péči o dítě v zájmu zachování jeho fyzického a psychického vývinu. Podmínkou pro jeho získání je, že rodič (jiná fyzická osoba) vykonává pracovní činnost nebo se denním studiem soustavně připravuje na budoucí povolání a zároveň řádně pečuje o dítě v domácím prostředí či zajistí hlídání v zařízení k tomu určených. Poslední podmínkou je trvalý pobyt rodičů i dítěte na území Slovenské republiky. Vykonávání pracovní činnosti za účelem vzniku nároku na tuto dávku znamená činnost, ze které je odváděno důchodové pojištění. Příspěvek je vyplácen do 3 let věku dítěte, případně do 6 let, jestliže je u dítěte prokázán dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav. Příspěvek je vyplácen ve výši prokázaných výdajů žadatele, nejvýše 230 € (5750 Kč) za měsíc. Pro fyzické osoby,

kteří pečují o dítě, a není jim vyplácen rodičovský příspěvek, činí výše příspěvku 41,10 € (1027,5 Kč) měsíčně (79).

Mimo dávky ze systému státní sociální podpory je pro rodiny určena ještě dávka *náhradné výživné*. Jedná se o příspěvek na zabezpečení výživy nezaopatřeného dítěte v případě, že osoba povinná plnit vyživovací povinnost tuto povinnost neplní či pokud nezaopatřenému dítěti nevznikl nárok na sirotčí důchod nebo výše sirotčího důchodu nedosahuje výše minimálního výživného stanoveného zákonem o rodině. Žadatelem o tento příspěvek může být rodič dítěte, nezaopatřené dítě, jestliže je plnoleté a fyzická osoba, které bylo dítě svěřeno do péče nahrazující péči rodičů. Náhradné výživné se poskytuje ve výši určené právoplatným rozhodnutím soudu, nejvíce ve výši 1,2násobku životního minima pro nezaopatřené dítě. Trvání nároku na tuto dávku se přehodnocuje každých šest kalendářních měsíců (79).

1.2.2.2 Dávky pro osoby se zdravotním postižením

Pro občany Slovenské republiky, kteří mají lékařem potvrzené zdravotní postižení je nabídnuta celá řada dávek a výhod. Zejména se jedná o:

- peňažný príspevok na kompenzáciu
- parkovací preukaz.

Peňažný príspevok na kompenzáciu je určený na zmírnění nebo překonání sociálních důsledků těžkého zdravotního postižení, tedy určitého znevýhodnění, které má fyzická osoba z důvodu jejího těžkého zdravotního postižení v porovnání s fyzickou osobou bez zdravotního postižení stejného věku, pohlaví a za stejných podmínek, a které není z důvodu těžkého zdravotního postižení sama překonat. Od 1. 1. 2011 vešel v účinnost zákon č. 180/2011 Z. z., kterým se mění a doplňuje zákon č. 447/2008 Z. z., o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia, v rámci čehož byl příspěvek upraven a aktualizován. Nárok na tento příspěvek opravňuje k získání preukazu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím nebo preukazu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím so sprievodcom. Nárok na vydání těchto průkazů může také vzniknout na základě rozhodnutí vycházejícího z lékařského posudku. Průkaz opravňuje držitele k využití celé řady výhod a slev zejména ve veřejné

dopravě. Peňažný príspevok na kompenzáciu zahrnuje tyto konkrétní dávky, které jsou buď jednorázové, nebo opakující se:

- peňažný príspevok na osobnú asistenciu (opakující se),
- peňažný príspevok na kúpu pomôcky (jednorázový),
- peňažný príspevok na výcvik používania pomôcky (jednorázový),
- peňažný príspevok na úpravu pomôcky (jednorázový),
- peňažný príspevok na opravu pomôcky (jednorázový),
- peňažný príspevok na kúpu zdvíhacieho zariadenia (jednorázový),
- peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla (jednorázový),
- peňažný príspevok na úpravu osobného motorového vozidla (jednorázový),
- peňažný príspevok na prepravu (opakující se),
- peňažný príspevok na úpravu bytu (jednorázový),
- peňažný príspevok na úpravu rodinného domu (jednorázový),
- peňažný príspevok na úpravu garáže (jednorázový),
- peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov (opakující se),
- peňažný príspevok na opatrovanie (opakující se) (82).

Všeobecné podmínky pro vznik nároku, vztahující se ke všem z uvedených příspěvků, je zdravotní postižení fyzické osoby s mírou funkční poruchy nejméně 50 %, dále musí být oddělením posudkových činností příslušného úřadu práce, sociálních věcí a rodiny navrhnout požadovaný druh peněžního příspěvku a dále se zohledňuje finanční situace žadatele. Peňažné příspěvky na kompenzáciu lze poskytnout, pokud hodnota majetku posuzované osoby není vyšší jak 39 833 € (995 825 Kč). U jednorázově vyplácených dávek a u příspěvku na prepravu nesmí příjem žadatele za rok přesáhnout částku 949,15 € (23 728,75 Kč), což je rovno 5násobku životního minima pro jednu plnoletou fyzickou osobu. Výplata příspěvku na kompenzáciu zvýšených výdavkov a příspěvek na osobnú asistenciu jsou vypláceny v případě, že příjem žadatele nepřesahuje částku 569,49 € (14 237,25 Kč) za rok, což je rovno 3násobku sumy životního minima pro jednu plnoletou fyzickou osobu (82).

Od 1. 1. 2012 došlo ke sloučení některých dávek, tak že z původního počtu čtrnácti dávek jich zůstalo deset. Sloučily se příspěvky na kúpu, výcvik používania

a úpravu pomôcky a ďalej príspevky na úpravu bytu, rodinného domu a garáže. Preto je v tejto diplomovej práci zmienené pôvodné rozdelenie, ktoré je tak ďalej následne definované (82).

Peňažný príspevok na osobnú asistenciu lze vydat osobě, která je plně závislá na osobní asistenci. Príspevok môže získať osoba se zdravotním postižením od 6. roku věku do dovršení 65 let. Príspevok se nevyplácí, jestliže osobní asistenci vykonává přímý příbuzný žadatele. Výše príspevku je stanovena na základě počtu hodin, kdy byla poskytována osobní asistence, přičemž za jednu hodinu osobní asistence je vyplácen príspevok ve výši 1,39 % životního minima fyzické osoby. Na konci měsíce je oprávněná osoba povinna předložit výkaz o počtu hodin poskytnuté osobní asistence a na základě toho je príspevok vyplacen. Oprávněným pro výplatu je osoba se zdravotním postižením anebo agentura, poskytující osobní asistenci, za předpokladu, že má příjemce s touto agenturou sepsanou smlouvu a se zasíláním príspevku na její konto souhlasí (82).

Osoba se zdravotním postižením, která potřebuje k podpoře samostatnosti zvláštní pomůcku, která není hrazena ze systému veřejného zdravotního pojištění, má možnost získat *peňažný príspevok na kúpu pomôcky* nebo *príspevok na výcvik používania pomôcky* nebo *príspevok na úpravu pomôcky*. Tyto tři príspevky se poskytují na pomůcky uvedené v seznamu pomůcek v opatření MPSVR SR č. 7/2009 Z. z. Výše príspevků se určí procentuální sazbou v závislosti na ceně pomůcky a příjmu žadatele. Príspevky mohou být vyplaceny v maximální výši 8630,42 € (215 760,5 Kč). Při nákupu druhého mechanického invalidního vozíku je limit stanoven ve výši 1659,70 € (41 492,5 Kč), druhého elektrického vozíku maximálně 4979,09 € (124 477,25 Kč) a při pořízení druhého naslouchacího aparátu může být vyplaceno maximálně 331,94 € (8298,5 Kč). Vedle těchto príspevků lze ještě na pomůcku využít príspevok na opravu pomůcky, a to v případě, že osoba se zdravotním postižením je odkázána na použití pomůcky a tato pomůcka vyžaduje opravu. Zejména se jedná o opravu motorového vozidla, které využívá k osobní přepravě a ďalej na všechny pomůcky uvedené v seznamu pomůcek, které nejsou hrazeny ze systému veřejného

zdravotního pojištění. Konkrétní výše se vypočítává na základě ceny opravy a příjmu žadatele (82).

Podobné podmínky platí i pro *príspevok na kúpu zdvíhacieho zariadenia*, jestliže se prokáže, že je na něm osoba se zdravotním postižením závislá. Příspěvek může být vyplacen na zdvihací zařízení typu šikmá schodová plošina, výtah, schodolez apod., pokud nejsou hrazeny z veřejného zdravotního pojištění. Příspěvek lze využít i na instalaci zařízení a stavební úpravy s tím spojené, jestliže má příjemce dávky v bytě či rodinném domě, kde je zařízení instalováno, trvalé bydliště. Výše příspěvku se opět odvíjí od ceny zdvihacího zařízení a příjmu osoby se zdravotním postižením. Maximální částka je stanovena na 11 617,88 € (290 447 Kč) (82).

Další příspěvky jsou určeny na zakoupení a úpravu motorového vozidla. Základní podmínkou pro získání *príspevoku na kúpu osobného motorového vozidla* a *príspevoku na úpravu osobného motorového vozidla* je potřeba osobního motorového vozidla, které nesmí být podle technického průkazu starší pěti let. Pro účely získání prvního z příspěvků musí být motorové vozidlo využíváno nejméně dvakrát týdně k přepravě do zaměstnání, školního zařízení či speciálního zařízení pro osoby se zdravotním postižením. Výše příspěvku na koupi se odvíjí od ceny vozidla a od příjmu žadatele, ale nejvýše může dosáhnout 6638,79 € (165 969,75 Kč) nebo 8298,48 € (207 462 Kč), jestliže se jedná o vozidlo s automatickou převodovkou, jež je nutná s ohledem na zdravotní postižení jedince. Příspěvek určený na úpravu vozidla je podmíněn zejména vlastnictvím či spoluvlastnictvím osobního motorového vozidla žadatelem. Tento příspěvek může být poskytnut i v případě, že příjemce nemá nárok na první z uvedených příspěvků na motorové vozidlo. Výše příspěvku se stanoví procentuální sazbou s ohledem na příjem žadatele a cenu úpravy. Nejvýše může příspěvek dosáhnout částky 6638,79 € (165 969,75 Kč) a může být vyplacen pouze jednou za sedm let (82).

Dopravy osob se zdravotním postižením se týká i *príspevok na prepravu*, který lze poskytnout v případě, že žadatel je odkázán na individuální přepravu osobním motorovým vozidlem za svými pracovními, vzdělávacími, rodinnými či občanskými aktivitami. Zásadním rozdílem oproti předchozím dávkám je to, že v tomto případě není

osoba se zdravotním postižením vlastníkem tohoto motorového vozidla, ale pouze využívá služeb osoby oprávněné k vykonávání přepravy. Příspěvek tedy nelze poskytnout v případě, že žadatel je vlastníkem motorového vozidla. Výše se určí v závislosti na prokázaných nákladech za přepravu a příjmu žadatele. Nejvýše může činit měsíční příspěvek 51,02 % z životního minima dospělé osoby, tedy 96,86 € (2421,5 Kč) (82).

Další konkrétní příspěvky se týkají úpravy bytu, rodinného domu nebo garáže jestliže je to nutné vzhledem ke zdravotnímu postižení žadatele, k dosažení bezbariérovosti a zvýšení schopnosti osoby se zdravotním postižením se přemísťovat, orientovat, dorozumívat se nebo být schopen sebeobsluhy. Příspěvky lze poskytnout, pokud má žadatel v bytě nebo rodinném domě, na který žádá příspěvek, trvalý pobyt a garáž je buď součástí nájemného bytu, nebo je žadatel jejím vlastníkem. Zároveň nelze tyto příspěvky využít na vybudování nového objektu nebo na zařízení koupelny, WC, opravu plynu, kanalizace, vodovodu apod. z důvodu opotřebení či překročení životnosti existujícího zařízení. Výše těchto příspěvků se stanoví procentuální sazbou podle ceny úpravy a příjmu fyzické osoby se zdravotním postižením, přičemž se zohledňuje cena stavebních prací a stavebního materiálu. Celkově nesmí *príspevok na úpravu bytu a príspevok na úpravu rodinného domu* přesáhnout částku 6638,79 € (165 969,75 Kč) za období sedmi let. U *príspevoku na úpravu garáže* nesmí úhrn přesáhnout 1659,70 € (41 492,5 Kč) za sedm let (82).

Príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov se poskytuje především na výdaje v souvislosti s dietním stravováním, s hygienou nebo s opotřebením šatstva, obuvi a bytového zařízení, se zabezpečením provozu osobního motorového vozidla nebo s péčí o psa se speciálním výcvikem. Tento příspěvek není možné poskytnout osobě se zdravotním postižením, která celoročně využívá pobytové zařízení sociálních služeb, s výjimkou osob, které toto zařízení využívají přechodně nejvíce na 30 dní v kalendářním roce. Další výjimka se týká poskytování sociální služby v zařízení na podporu bydlení. Výše tohoto příspěvku se liší podle důvodu výplaty. Pokud je vyplácen na dietní stravování činí výše příspěvku 5,57 %, tj. 10,58 € (264,5 Kč) nebo 9,28 %, tj. 17,62 € (440,5 Kč) nebo 18,56 %, tj. 35,24 € (881 Kč) z životního minima

pro jednu plnoletou fyzickou osobu podle toho, do které ze tří skupin dietního stravování žadatel spadá. Příspěvek vyplácen ve spojitosti s hygienou, opatřováním šatstva, obuvi a bytového zařízení se poskytuje měsíčně ve výši 9,28 % z životního minima dospělé osoby, čily 10,58 € (264,5 Kč). Příspěvek určený na zabezpečení provozu osobního motorového vozidla činí 16,7 % z životního minima, tedy 31,71 € (792,75 Kč). A poslední z této skupiny příspěvek na péči o psa se speciálním výcvikem se poskytuje ve výši 22,27 % životního minima, tedy 42,28 € (1057 Kč) (82).

Poslední peněžitý příspěvek ze systému peňažných príspevků na kompenzáciu je *peňažný príspevok na opatrovanie*. Ten lze poskytnout fyzické osobě, která pečuje o osobu se zdravotním postižením starší šesti let a odkázanou na pomoc. Za fyzické osoby pro účely poskytování tohoto příspěvku jsou považováni rodinní příslušníci osoby se zdravotním postižením či jiná osoba, která s ní žije ve společné domácnosti. Pečující osoba musí být plnoletá, právně způsobilá a fyzicky a psychicky schopná vykonávat pečovatelskou činnost. Zásadní podmínkou pro přiznání příspěvku je skutečnost, že osoba se zdravotním postižením podepsala písemný souhlas s péčí. Příspěvek je vyplácen v různé výši s ohledem především na to, zda osoba se zdravotním postižením využívá služeb denních stacionářů nebo zda navštěvuje školské zařízení v rozsahu více jak 20 hodin týdně. Základní sazba příspěvku činí 111,32 % z životního minima plnoleté fyzické osoby při opatrování jedné osoby se zdravotním postižením, tj. 211,32 € (5283 Kč) a 148,42 %, tj. 281,75 € (7043,75 Kč) při péči o dvě či více osob se zdravotním postižením. Pokud osoba se zdravotním postižením navštěvuje školské zařízení v rozsahu více jak 20 hodin týdně nebo využívá služeb denního stacionáře, činí příspěvek 98,33 % životního minima při péči o jednu osobu, tj. 186,66 € (4666,5 Kč) a 139,15 %, tj. 264,15 € (6603,75 Kč), pokud žadatel pečuje o dvě či více osob se zdravotním postižením. Pokud dojde ke kombinaci obou těchto případů, kdy pečovatel pečuje zároveň o osobu, která nenavštěvuje žádný denní stacionář ani školské zařízení, a o osobu, která některou z těchto institucí navštěvuje, činí příspěvek na opatrovanie 144,71 % životního minima, tj. 274,71 € (6867,75 Kč) (82).

Posuzování a rozhodování pro účely nároku na *parkovacie preukaz pro osoby se zdravotním postižením* upravuje zákon č. 447/2008 Z. z., o peňažných príspevkoch na

kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia. Osoba se zdravotním postižením, která je odkázána na individuální přepravu osobním motorovým vozidlem nebo se jedná o osobu postiženou praktickou či úplnou slepotou, má nárok na vydání parkovacího průkazu. Tento průkaz umožňuje jeho majiteli parkovat motorové vozidlo na místech vyhrazených pro držitele průkazu (82).

1.2.2.3 Dávky pro osoby s nízkými příjmy

Třetí cílovou skupinou, které jsou poskytovány dávky ze systému sociálního zabezpečení, jsou osoby s nízkými příjmy. Jde především o jedince, kteří se dostali do obtížné životní situace a nejsou schopni si pomoci sami (77).

Zákon stanovuje minimální hranici pro posouzení stavu hmotné nouze. Životní minimum je stanoveno zákonem o životnom minime jako společensky uznaná minimální hranice příjmů fyzické osoby, pod kterou nastává stav hmotné nouze. Od 1. 7. 2011 došlo na Slovensku ke zvýšení životního minima. Životní minimum stanovené pro jednu plnoletou fyzickou osobu činí 189,83 € (4745,75 Kč) měsíčně. Pokud je více osob posuzováno společně, činí výše životního minima první nejstarší posuzované osoby 189,83 € (4745,75 Kč), další plnoletá fyzická osoba má životní minimum 132,42 € (3310,5 Kč), a pokud je další posuzovanou osobou nezaopatřené dítě nebo zaopatřené nepplnoleté dítě činí životní minimum 86,65 € (2166,25 Kč) měsíčně (83). Stát nabízí těmto lidem dávky:

- dávka v hmotnej núdzi
- příspěvky k dávce v hmotnej núdzi (aktivačný príspevok, príspevok na bývanie, príspevok na zdravotnú starostlivosť a ochranný príspevok)
- dotácie v zmysle zákona o poskytovaní dotácií MPSVR SR (77).

Cílem *dávky v hmotnej núdzi* je zabezpečit základní životní potřeby, jako jsou jídlo, oblečení a přístřeší. Základní podmínkou nároku na dávku je stav hmotné nouze, kdy příjem žadatele a společně s ním posuzovaných osob nedosahuje výše životního minima (viz výše) a posuzovaní si nejsou schopni zvýšit příjem vlastním přičiněním. Oprávněnou osobou, která může žádat o dávku v hmotnej núdzi může být občan Slovenské republiky, ale i cizinec, osoba bez státní příslušnosti, azylant, apod., pokud se

jim pomoc poskytuje na základě mezinárodních smluv, kterými je Slovenská republika vázána. Osoby, které se společně posuzují pro účely této dávky, jsou manžel, manželka, rodiče a nezaopatřené dítě žijící s nimi v jedné domácnosti a rodiče a jejich děti do 25 let, které se soustavně připravují na budoucí povolání a žijí se svými rodiči v jedné domácnosti. Základním parametrem při posuzování nároku je příjem žadatele a s ním společně posuzovaných osob. Za příjem se pro účely posuzování hmotné nouze považují příjmy fyzických osob, které jsou předmětem daně z příjmu po odečtení pojistného na sociální a zdravotní pojištění a dále příjmy osvobozené od daně z příjmů fyzických osob, náhrady, dědictví, dary apod. Jednorázové dávky ze systému sociálního zabezpečení se do příjmů pro účely hmotné nouze nezapočítávají. Tento příjem se zjišťuje za období 12 kalendářních měsíců, kdy se z nich vypočítá průměrný měsíční plat, který je rozhodujícím pro přiznání či zamítnutí dávky v hmotnej nůdži. Před vydáním rozhodnutí se kromě příjmu zkoumá ještě možnost zvýšit si příjem vlastním přičiněním, zejména vlastní prací, využití vlastněného majetku a uplatněním zákonných nároků. Pokud osoba v hmotné nouzi může svým majetkem, zejména hmotnými a nehmotnými statky, zabezpečit základní životní podmínky není považována za osobu v hmotné nouzi. Majetek může žadatel prodat, pronajímat, užívat či spravovat, a zabránit tak stavu hmotné nouze. Zákon ale jasně vymezuje, který majetek nelze posuzovat pro účely hmotné nouze. Jedná se především o byt či dům, který užívá žadatel k trvalému bydlení, hospodářské prostory, které využívá pro svoji potřebu nebo například osobní motorové vozidlo, které využívá osoba se zdravotním postižením. Uplatnění zákonných nároků znamená především uplatnění výživného, náhradního výživného, dávky nemocenského pojištění, dávky důchodového pojištění, úrazového pojištění, dávky výsluhového zabezpečení apod. Výše dávky v hmotnej nůdži činí od 1. 9. 2009 u jednotlivce 60,50 € (1512,5 Kč) měsíčně, u jednotlivce s jedním až čtyřmi dětmi 115,10 € (2877,5 Kč), u jednotlivce s více jak čtyřmi dětmi 168,20 € (4205 Kč), u dvojice bez dětí 105,20 € (2630 Kč), u dvojice s jedním až čtyřmi dětmi 157,60 € (3940 Kč) a u dvojice s více jak čtyřmi dětmi 212,30 € (5307,5 Kč) měsíčně. Uvedené sumy se zvyšují o 13,50 €, (337,5 Kč) jestliže je občanem v hmotné nouzi těhotná žena, nebo patří mezi společně posuzované osoby a dále pokud je žadatel rodič dítěte do

jednoho roku věku. Další zvýšení o 17,20 € (430 Kč) lze uplatnit v případě, že dítě žadatele plní pravidelně povinnou školní docházku a vyplácí se od začátku školního roku (77).

Kromě této klasické dávky v hmotné nouzi, která je vyplácena měsíčně existuje ještě *jednorázová dávka v hmotnej nůdži*, kterou lze poskytnout osobě v hmotné nouzi a s ní společně posuzovaným osobám v případě jednorázových zvýšených nákladů na úhradu mimořádných výdajů na nevyhnutelné ošacení, na základní vybavení domácnosti, na zakoupení školních potřeb pro nezaopatřené dítě nebo na mimořádné léčebné náklady. Jednorázový příspěvek lze poskytnout až do výše prokázaných skutečných nákladů, maximálně trojnásobku životního minima. Poskytování dávkou v hmotnej nůdži a jednorázového příspěvku se navzájem nevylučuje (77).

První z příspěvků k dávce v hmotnej nůdži je *aktivačný príspevok*, jehož cílem je především motivovat osobu v hmotné nouzi, aby se aktivně podílela na řešení své sociální situace a situace osob, které jsou spolu s ní společně posuzovány. Jedná se především o aktivní hledání uplatnění na trhu práce, zvyšování kvalifikace, vykonávání menších obecních služeb na základě dohody s úřadem nebo s obcí. Tato aktivní činnost je základní podmínkou pro vznik nároku na příspěvek. Oprávněnou osobou se tedy může stát osoba v hmotné nouzi, která je zaměstnaná nebo je vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání a snaží se zvýšit si kvalifikaci formou studia nebo se zúčastňuje vzdělávacích projektů realizovaných Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny anebo vykonává zmíněné činnosti pro obec. Dále může o aktivačný príspevok žádat osoba v hmotné nouzi, které se vyplácí rodičovský príspevok za předpokladu, že studuje na střední nebo vysoké škole. Výše aktivačného príspevku činí 63,07 € (1576,75 Kč) měsíčně a je vyplácen po dobu, po kterou jsou splněny podmínky nároku (80).

Další příspěvek je *príspevok na bývanie*, který je určený osobě v hmotné nouzi a s ní společně posuzovaným osobám na úhradu nákladů spojených s bydlením. Základní podmínky vzniku nároku na příspěvek jsou: hmotná nouze, vlastnictví nebo pronájem bytu nebo rodinného domu (neplatí pro osoby starší 62 let, které pobírají starobní důchod), právo doživotního užívání bytu nebo rodinného domu a uhrazení nákladů spojených s bydlením za předchozích šest po sobě následujících kalendářních

měsíců nebo prokázání dohody o splátkách dluhu (neplatí pro osoby starší 62 let, které pobírají starobní důchod). Splnění těchto podmínek se přehodnocuje jednou za šest měsíců. Výše příspěvku je od 1. 9. 2009 stanovena ve výši 55,80 € (1395 Kč) měsíčně, jestliže se jedná o jednu osobu v hmotné nouzi a 89,20 € (2230 Kč) měsíčně, jestliže jsou spolu s žadatelem posuzovány další osoby (80).

Príspevok na zdravotnú starostlivosť náleží osobě v hmotné nouzi a osobám společně posuzovaným na výdaje spojené s úhradou za zdravotní služby související s poskytováním zdravotní péče. Pro vznik nároku na příspěvek platí stejné podmínky jako u nároku na dávku v hmotnej núdzi. Výše tohoto příspěvku činí 2 € (50 Kč) měsíčně (80).

Poslední z příspěvků k dávce v hmotnej núdzi je *ochranný príspevok*, který zohledňuje životní situace, kdy si osoba v hmotné nouzi nemůže zabezpečit příjem vlastní prací. Pro účely tohoto příspěvku se za životní situace považuje dosažení potřebného věku pro vznik nároku na starobní důchod, pokles vykonávat pracovní činnost o více jak 70 %, péče osamělého rodiče o dítě do 31. týdně věku nebo o dítě s těžkým zdravotním postižením, péče o osobu s těžkým zdravotním postižením, nepříznivý zdravotní stav (choroba, porucha zdraví) trvající nepřetržitě déle jak 30 dní a účast na resocializačních programech, během kterých nemůže osoba v hmotné nouzi pracovat. Výše ochranného příspěvku činí 63,07 € (1576,75 Kč) měsíčně. Pokud brání výdělečné činnosti nepříznivý zdravotní stav trvající déle jak 30 dní, je příspěvek vyplácen ve výši 34,69 € (867,25 Kč) měsíčně (80).

Dotace ve smyslu zákona o poskytování dotací MPSVR SR jsou určeny dětem, které žijí v rodinách, kterým je vyplácena dávka v hmotnej núdzi, příspěvky k dávce v hmotnej núdzi nebo měsíční příjem rodiny je nižší než životní minimum. Zákon č. 544/2010 Z.z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky rozlišuje dva druhy dotace. První z nich je *dotácia na podporu výchovy k stravovacím návykom dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením*. Je určena jednak všem dětem, které navštěvují předškolní zařízení nebo školu, ve které je nejméně 50 % dětí z rodin, kterým se poskytuje dávka v hmotnej núdzi a příspěvky k dávce v hmotnej núdzi a dále individuálně dětem, které navštěvují předškolní nebo školní

zařízení a žijí v rodině, které se poskytují tyto dávky. Dotace se poskytuje za každý den, ve kterém se dítě aktivně zúčastnilo výchovných a vzdělávacích aktivit v mateřské či základní škole a odebralo stravu, oběd nebo jiné jídlo. Pro účely této dotace může být žadatelem zřizovatel školského zařízení, ať už je to obec nebo občanské sdružení, vyjma krajského školského úřadu. Stát poskytuje tuto dotaci ve výši 1 € (25 Kč) na jeden oběd a 0,35 € (8,75 Kč) na jiné jídlo. Dotace se poskytuje po dobu, po kterou jsou plněny stanovené podmínky (77).

Druhá dotace je nazvána *dotácia na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením* a je určena na nákup sešitů, psacích potřeb, učebnic a důležitých individuálních pomůcek souvisejících s vyučováním. O dotaci lze žádat na děti splňující stejné podmínky jako v předchozím případě a žadatelem může být opět zřizovatel školy, vyjma krajských školských úřadů. Dotace se poskytuje dvakrát za školní rok, a to v maximální výši 33,20 € na dítě na jedno pololetí (77).

1.3 Francie

Oficiální název státu je République française (Francouzská republika). Francie je rozčleněna na 26 regionů, které se dělí na departementy, kterých je celkem 100. Kromě toho, má Francie zámořská území jako například Mayotte, Francouzskou Polynésii nebo Saint-Martin. Peněžní jednotkou je společná měna používaná v rámci Evropské měnové unie – Euro a je jediným možným platidlem (84).

1.3.1 Systém sociálního zabezpečení

Systém sociálního zabezpečení zahrnuje různé způsoby sociální ochrany, jejímž cílem je především chránit občany před sociálními riziky a finančními důsledky z nich plynoucími. Vznik sociální ochrany ve Francii sahá až do období středověku, kdy se kladl důraz na vzájemnou pomoc společnosti. V roce 1930 vzniklo sociální pojištění v moderním slova smyslu, které zaručovalo ochranu proti konkrétním rizikům. Při vytváření systému sociálního zabezpečení ve Francii sloužil jako model Bismarckův systém sociálního pojištění spíše než Beveridgův. V průběhu let se sociální pomoc ve

Francii vyvíjela pod základním principem solidarity. Základní jednotkou systému se do dnešní doby zachovalo sociální pojištění (104).

Systém sociálního zabezpečení ve Francii vychází z moderního modelu sociálního pojištění, což znamená, že se vztahuje na všechny obyvatele, bez ohledu na to, zda jsou či nejsou ekonomicky aktivní. V rámci tohoto principu je většina dávek vázána na aktivní účast na sociálním pojištění (57). Tento typ sociální politiky lze označit také za výkonový typ, ve kterém stát garantuje pouze základní společensky uznaná minima potřeb a vytváří prostor pro nestátní subjekty (58).

Dvě základní skupiny pojištěnců v systému sociálního pojištění jsou zaměstnanci a osoby samostatně výdělečně činné. Každý pracující je povinen přispívat ze své měsíční hrubé mzdy na sociální pojištění, které zahrnuje příspěvky na starobní pojištění a zdravotní pojištění. Zaměstnavatel je povinen přispívat svému zaměstnanci do sociálního pojištění (64). Osoby samostatně výdělečně činné přispívají do systému sociálního pojištění na základě výše ročního příjmu. Na základě pravidelnosti a výše příspěvků, které do systému sociálního pojištění každý platí, se odvíjí nárok na dávky ze systému sociálního zabezpečení (60).

1.3.1.1 Právní úprava

Systém sociálního zabezpečení obecně vychází ze zákona č. 94-637 ze dne 25. července 1994 „relative à la sécurité sociale“ a z něj vycházející „Code de la sécurité sociale“ (Zákoník o sociálním zabezpečení) Tento zákon byl naposledy novelizován 10. 7. 1999. Sociální zabezpečení týkající se rodin a zároveň ukotvení systému sociální péče pro osoby s nízkými příjmy jsou v zákoně „Code de la famille et de l'aide sociale“ (zákon o sociální ochraně rodin) ze dne 26. října 2004. Sociální zabezpečení určené pro osoby se zdravotním postižením se řídí zákonem č. 2005-102 ze dne 11. 2. 2005 „pour l'égalité des droits et des chances, la participation et la citoyenneté des personnes handicapées“ (o rovných právech a příležitostech, participaci a společenského uplatnění osob se zdravotním postižením (98).

1.3.2 Dávky

1.3.2.1 Dávky pro rodiny

Ve Francii existuje „Le Comité national de soutien à la parentalité“ (Národní výbor pro podporu rodičovství), který je řídicím orgánem v oblasti podpory rodin. Jeho cílem je především přispět k vytváření a realizování rodinné politiky státu a opatření na podporu rodičovství (87). Vedle této instituce existuje ještě „La Caisse nationale d'allocations familiales“ (Národní fond pro rodinné přídavky) a jeho jednotka „Les caisses d'allocations familiales“ (Fondy pro rodinné přídavky). Jejich služby se zaměřují především na domácnosti, rodiny s dětmi a osamělé rodiče. V rámci podpory rodin existuje celá řada výhod a dávek, jejichž cílem je především pomoci rodinám s náklady na výchovu a péči o děti.

- Prestation d'accueil du jeune enfant (PAJE) (pomoc v raném dětství)
- L'allocation de soutien familial (příspěvek na podporu rodiny)
- Les allocations familiales (rodinné přídavky)
- L'allocation de rentrée scolaire (příspěvek na školu)
- Le complément familial (dodatečný příspěvek rodinám)
- Le carte famille nombreuse (rodinná karta) (30).

Hlavním způsobem pomoci pro rodiny s dětmi je tzv. *Prestation d'accueil du jeune enfant*, které je prezentováno pod zkratkou PAJE. Tato pomoc je určena rodinám, které čekají dítě nebo mají dítě narozené po 1. 1. 2004 a je realizována v období raného dětství dítěte. Tato pomoc zahrnuje *Une prime à la naissance ou à l'adoption* (bonus při narození nebo osvojení dítěte), *Une allocation de base* (základní příspěvek), *Un complément de libre choix du mode de garde* (další svobodné volby při péči o dítě) a *Un complément de libre choix d'activité* (volba pro pracující rodiče). Na úvod je nutné ještě definovat pojem dítě, tak jak ho chápe francouzský systém sociálního zabezpečení. Za nezaopatřené je dítě považováno do dosažení 20 let, pokud rodiče vynakládají finanční prostředky na uspokojení jeho základních potřeb a převzali za něj plnou odpovědnost. Děti starší 15 let, kteří pracují, jsou nezaopatřeny pouze v případě, že jejich čistý měsíční zisk nepřesáhne 836,55 € (20 913,75 Kč) (30).

Pro dávku *Une prime à la naissance ou à l'adoption* lze najít v českém systému sociálního zabezpečení ekvivalent v podobě porodného. Jedná se o jednorázový příspěvek při narození či osvojení dítěte. Jednou z podmínek je příjem rodiny, který nepřesahuje zákonem stanovenou maximální hodnotu. Ta je různá pro rodiče samoživitele a rodiče žijící v páru. Výše se odvíjí i od počtu závislých dětí. Tabulka znázorňuje maximální výši ročního příjmu rodiny. Pokud je tato částka překonána, nevzniká nárok na dávku.

Tabulka 3: Přehled maximální hranice ročního příjmu rodiny pro vznik nároku na *Une prime à la naissance ou à l'adoption*.

Počet závislých dětí	Rodiče žijící v páru	Osamělý rodič
Jedno dítě	34 103 € (852 575 Kč)	45 068 € (1 126 700 Kč)
2 děti	40 924 € (1 248 100 Kč)	51 889 € (1 297 225 Kč)
3 děti	49 109 € (1 227 725 Kč)	60 074 € (1 501 850 Kč)
za každé další dítě	zvyšuje se o 8185 € (204 625 Kč)	zvyšuje se o 8185 € (204 625 Kč)

Zdroj: Caisse nationale des allocations familiales (29)

Za splnění podmínek mohou rodiče očekávající narození dítěte žádat od šestého měsíce těhotenství. Při osvojení dítěte měsíc od získání dítěte do péče. Výše příspěvku činí v případě narození dítěte 912,12 € (22 803 Kč) a je vypláceno během sedmého měsíce těhotenství. V případě osvojení je jednorázová finanční výpomoc rovna 1824,25 € (45 606,25 Kč) (30).

Une allocation de base je základní dávkou pro rodiny s dětmi a jedná se o příspěvek pro rodiče na rodičovské dovolené. Nárok rodiči může vzniknout, jestliže pečují o nezaopatřené dítě do tří let věku. Na tuto dávku vznikne nárok v případě splnění povinné lékařské prohlídky dítěte. První musí dítě absolvovat v prvních osmi dnech, další potom v 9. či 10. měsíci života a poslední v 24. nebo 25. měsíci věku. Pokud nejsou tyto povinné zdravotní prohlídky splněny, nemůže vzniknout nárok na *Une allocation de base*. Další podmínkou je opět finanční situace rodiny, kdy celkový roční příjem rodiny nesmí překročit maximální výše stanovené zákonem. Maximální

limity pro vznik nároku na tuto dávku jsou stejné jako u příspěvku Une prime à la naissance ou à l'adoption (viz. Tabulka 3). Výše příspěvku činí 182,43 € (4560,75 Kč) měsíčně na každé dítě do tří let věku (30).

Un complément de libre choix du mode de garde je výhoda určená rodičům dítěte do 6 let věku, pro které potřebují zajistit hlídání či domácí péči. Rodiče mohou využít registrované chůvy nebo domácí péče anebo si vybrat z organizací zabývajících se hlídáním dětí. O tuto výhodu mohou žádat rodiče dítěte do 6 let, jejichž zisk ze zaměstnání dosahuje alespoň minimálního příjmu. Ten je stanoven ve výši 395,04 € (9876 Kč) pro osamělé rodiče a 790,08 € (19 752 Kč) pro rodiče žijící v páru. Výše příjmu se nezkoumá v případě, že žadatel je příjemcem příspěvku pro zdravotně postižené L'allocation aux adultes handicapés, dále v případě nezaměstnaných a u rodičů studentů (30). Výše příspěvku se liší v závislosti na počtu dětí, na které rodiče využívají hlídání či domácí péči a na výši ročního příjmu rodiny. Výše příspěvku se také liší u dětí do 3 let věku a u dětí od 3 do 6 let. Pro lepší přehlednost jsem údaje uvedla do tabulek.

Tabulka 4: Výše příspěvku Un complément de libre choix du mode de garde dle příjmu rodiny s jedním dítětem

Roční příjem rodiny s jedním dítětem	Příspěvek pro dítě do 3 let	Příspěvek pro dítě od 3 do 6 let
Méně nebo roven 20281 €	452,75 € (11 318,75 Kč)	226,38 € (5659,5 Kč)
Více než 20281 € a méně nebo roven 45068 €	285,49 € (7137,25 Kč)	142,77 € (3569,25 Kč)
Více než 45068 €	171,27 € (4281,75 Kč)	85,63 € (2140,75 Kč)

Zdroj: Santé famille retraite services (102)

Tabulka 5: Výše příspěvku Un complément de libre choix du mode de garde dle příjmu rodiny se dvěma a více dětmi

Roční příjem rodiny s dvěma a více dětmi	Příspěvek pro dítě do 3 let	Příspěvek pro dítě od 3 do 6 let
Méně nebo roven 23350 €	452,75 (11 318,75 Kč)	226,38 € (5659,5 Kč)
Více než 23350 € a méně nebo roven 51889 €	285,49 € (7137,25 Kč)	142,77 € (3569,25 Kč)
Více než 51889 €	171,27 € (4281,75 Kč)	85,63 € (2140,75 Kč)

Zdroj: Santé famille retraite services (102)

Příspěvek je určen na pokrytí nákladů spojených s hlídáním dětí či domácí péčí. Zákon stanovuje, že hodinová mzda vyplácená osobě, která hlídá nebo pečuje o dítě, nesmí překročit pětinasobek minimální mzdy. Jinými slovy nesmí být vyšší než 46,1 € za hodinu (30).

Posledním typem pomoci v rámci PAJE je *Un complément de libre choix d'activité*, který je určen osamělým rodičům, kteří z důvodu péče o své dítě/děti byli nuceni opustit zaměstnání či omezit podnikatelskou činnost. Pokud má rodič pouze jedno dítě, příspěvek se vyplácí po dobu 6 měsíců od ukončení rodičovské dovolené. V případě péče o více než jedno dítě se příspěvek vyplácí na každé dítě až do jeho tří let. Dále musí rodič splnit podmínku, že byl 2 roky před narozením dítěte zaměstnán nebo vykonával samostatnou výdělečnou činnost. Konkrétní výše dávky se liší v závislosti na tom, do jaké míry byla omezena či zastavena výdělečná činnost a na tom, zda má rodič nárok na L'allocation de base ze systému PAJE. Tabulka znázorňuje konkrétní výši příspěvku (30):

Tabulka 6: Výše příspěvku Un complément de libre choix d'activité v závislosti na daných podmínkách

Podmínka	Výše příspěvku za měsíc	
	Pobírá L'allocation de base	Nepobírá L'allocation de base
Úplné zastavení výdělečné činnosti	383,59 € (9589,75 Kč)	566,01 € (14 150,25 Kč)
Snížení výdělečné činnosti na poloviční pracovní úvazek	247,98 € (6199,5 Kč)	430,40 € (10 760 Kč)
Snížení výdělečné činnosti na méně než poloviční pracovní úvazek	143,05 € (3576,25 Kč)	325,47 € (8136,75 Kč)

Zdroj: Santé famille retraite service (101)

Osamělý rodič pečující alespoň o tři děti, který z důvodu péče o ně přerušil výdělečnou činnost a splní podmínku, že byl zaměstnán před narozením prvního dítěte alespoň pět let může žádat v rámci Un complément de libre choix d'activité o zvláštní příspěvek *Complément optionnel de libre choix d'activité* označovaný též zkratkou *Colca*. Tento příspěvek se vyplácí pouze po dobu 12 měsíců. Jeho výše činí 626,99 € (15674,75 Kč)/měsíc v případě vzniku nároku na L'allocation de base, a 809,42 € (20 235,5 Kč)/měsíc pokud rodič nemá nárok na L'allocation de base. Je nutné zdůraznit, že nelze čerpat klasickou volbu příspěvku a zároveň příspěvek *Colca*. Pokud se rodič rozhodne pro variantu *Colca* nelze ji v průběhu vyplácení změnit (30).

V případě, že dojde k rozpadu rodiny, má rodič, kterému nebylo dítě svěřeno do péče, povinnost platit výživné jako spoluúčast na nákladech dítěte. Pokud dojde k situaci, že rodič svůj finanční závazek vůči dítěti neplní, nabízí stát druhému rodiči pomoc v podobě příspěvku *L'allocation de soutien familial*. Podmínkou pro vznik nároku je prokázání neuhrazení výživného nejméně po dobu dvou po sobě následujících měsíců. Důležitou podmínkou je také věk dítěte do 20 let (106). Výše příspěvku činí 89,34 € (2233,5 Kč) měsíčně. V případě, že dojde k přiznání příspěvku, fond pověřený výplatou dávky automaticky podává žalobu na dlužníka s cílem vymoci dlužnou částku. Příspěvek náleží také automaticky osamělým rodičům, kteří neuvedli do rodného listu druhého rodiče a prokazatelně s ním nejsou v kontaktu. Příspěvek *L'allocation de soutien familial* je vyplácen také v případě, kdy dítě osiří, či oba rodiče nejsou schopni

plnit vyživovací povinnost vůči dítěti. V takovém případě je příspěvek vyplácen fyzické osobě, které bylo dítě svěřeno do péče, a to ve výši 119,11 € (2977,75 Kč). Příspěvek je vyplácen po dobu 4 měsíců a poté se dává návrh k soudu o úpravu vyživovacích poměrů (30).

Les allocations familiales je dávka, na níž má nárok rodina, kde jsou nejméně dvě děti do 20 let a slouží k pokrytí nákladů vzniklých v souvislosti s péčí a vzděláním dětí. Za splnění těchto podmínek je příspěvek vyplácen od narození či přijetí do péče druhého dítěte a zanikají okamžikem dosažení věku 20 let u staršího ze dvou dětí. Výše příspěvku se liší v závislosti na počtu dětí v rodině a jejich věku. Rodina se dvěma dětmi má nárok na příspěvek ve výši 127,05 € (3176,25 Kč), rodina se třemi dětmi pak 289,82 € (7245,5 Kč) a za každé další dítě se zvyšuje příspěvek o 162,78 € (4069,5 Kč). Co se týče výše příspěvku s ohledem na věk dítěte, zákon stanovuje, že pokud se jedná o dítě narozené před 1. 5. 1997 a je mladším ze dvou dětí, má nárok na zvýšení příspěvku a to ve výši 35,74 € (893,5 Kč), pokud se jedná o dítě ve věku od 11 do 16 let, a 63,53 € (1588,25 Kč) dítě starší 16 let. Mladší ze dvou dětí narozené po 1. 5. 1997 má nárok na zvýšení příspěvku o 63,53 € (1588,25 Kč) za měsíc za předpokladu, že je starší 14 let. *Les allocations familiales* je jedinou dávkou ze systému rodinné politiky, kterou lze přizpůsobit střídavé péči o děti u rozvedených rodičů. Na žádost obou rodičů lze upravit výplatu tohoto příspěvku tak, aby byl spravedlivě rozdělen mezi oba rodiče s ohledem na míru zapojení se do aktivní péče o dítě a jeho vzdělávání (102).

Vedle tohoto příspěvku existuje ještě tzv. *L'allocation familiale forfaitaire*, což je paušální měsíční příspěvek vyplácen automaticky rodinám se třemi a více dětmi, z nichž nejstarší dosáhlo věku 20 let. Příspěvek činí 80,33 € (2008,25 Kč) a je vyplácen po dobu 12 měsíců, tzn. do dovršení 21 let nejstaršího dítěte (102).

Rodičům dětí ve věku od 6 do 18 let, které chodí do školy, je určen příspěvek *L'allocation de rentrée scolaire*. U dětí mladších 6 let vznikne nárok v případě, že navštěvují každodenně mateřskou školu. Pro školní rok 2011/2012 jsou cílovou skupinou rodiče dětí narozených od 16. 9. 1993 do 31. 12. 2005 včetně. U dítěte staršího 15 let, pokud již nenavštěvuje školu, ale chodí do zaměstnání, nesmí jeho čistý měsíční příjem pro trvání nároku na tento příspěvek překročit 836,55 € (20 913,75 Kč).

Dále se pro vznik nároku posuzují finanční prostředky rodiny. Pro školní rok 2011/2012 se přihlíží k příjmům za rok 2009. Celkový roční příjem rodiny nesmí pro vznik nároku na příspěvek přesáhnout částku 22 970 € (574 250 Kč) v případě jednoho dítěte, 28 271 € (706 775 Kč) při dvou dětech a 33 572 € (839 300 Kč) při třech dětech. Za každé další dítě se pak k poslední částce přičítá 5301 € (132 525 Kč). Pokud finanční prostředky rodiny přesahují uvedené maximální limity, příspěvek obdrží ve snížené výměře vypočítané na základě příjmů rodiny. Výše příspěvku je rozčleněna podle věku dítěte: od 6 do 10 let 284,97 € (7124,25 Kč), od 11 do 14 let 300,66 € (7516,5 Kč) a od 15 do 18 let věku dítěte 311,11 € (7777,75 Kč). Tyto údaje se mění každý školní rok, tedy pro školní rok 2012/2013 jsou údaje jiné (30).

Rodina, kde jsou alespoň tři děti, z nichž nejmladší je mladší tří let věku, má nárok na *Le complément familial*. Základní podmínkou je, že roční příjem rodiny za rok 2010 (platné pro vznik nároku v roce 2012) nepřekročil stanovený maximální limit. Ten se liší v závislosti na počtu dětí a na tom, zda jsou zaměstnáni oba rodiče nebo pouze jeden z nich. Konkrétní limity jsou zaznamenány v tabulce. Výše příspěvku činí 165,35 € (4133,75 Kč) (30).

Tabulka 7: Limit ročního příjmu rodiny pro vznik nároku na *Le complément familial*

Počet dětí	Jeden rodič zaměstnán	Oba rodiče zaměstnáni
3	35 848 € (896 200 Kč)	43 853 (1 096 325 Kč)
za každé další dítě	5975 € (149 375 Kč)	5975 € (149 375 Kč)

Zdroj: Caisse nationale des allocations familiales (30)

Le cartefamille nombreuse je tzv. „rodinná karta“ určená rodinám, které mají nejméně tři děti mladší 18 let. Karta umožňuje celou řadu výhod pro rodiny. První z nich je sleva na vlakové jízdenky na cestování po Francii (28). Sleva je odstupňována podle počtu dětí v rodině od 75 % pro rodiny s šesti a více dětmi až po 30 % pro rodiny se třemi dětmi. Dále lze využít slevy na každodenní nákupy, slevy na vybavení domácnosti, sportovní a kulturní aktivity či sleva na jednorázové náklady (například autoškola). Do tohoto programu je zapojeno více než 90 obchodních partnerů, u kterých

lze slevu získat. Jejich seznam mohou uživatelé nalézt na stránkách Ministère des Solidarités et de la Cohésion Sociale. Karta se vydává na dobu 3 let či do doby trvání podmínek nároku a pořizovací náklady činí 15 € (375 Kč) na jednu rodinu (86).

1.3.2.2 Dávky pro osoby se zdravotním postižením

V rámci zákona, který upravuje pomoc pro osoby se zdravotním postižením, jsou realizovány různé druhy dávek a pomoci:

- L'allocation Journalière de Présence Parentale (dávka pro rodiče pečující o své dítě se zdravotním postižením)
- L'allocation aux adultes handicapés (příspěvek pro osoby se zdravotním postižením)
- L'allocation d'éducation pour l'enfant handicapé (příspěvek na vzdělání dětí se zdravotním postižením)
- La prestation de compensation (pomoc s náklady v souvislosti se zdravotním postižením)
- La carte d'invalidité (karta pro osoby se zdravotním postižením)
- Des aides adaptées (příspěvek na usnadnění hledání zaměstnání) (99).

Rodičům, kteří z důvodu zdravotního postižení svého dítěte musí na čas přerušit výdělečnou činnost, je určen příspěvek *L'allocation Journalière de Présence Parentale*. Tato dávka nahradila od 1. 5. 2006 do té doby fungující *L'allocation de présence parentale*. Příspěvek se vyplácí po dobu 6 měsíců maximálně po 3 roky. Základní podmínkou pro vznik nároku je to, že dítě se zdravotním postižením je mladší 20 let a má lékařem potvrzené zdravotní postižení, které vyžaduje celodenní přítomnost a péči dospělé osoby. Výše příspěvku se liší v závislosti na tom, zda se jedná o osamělého rodiče, pak činí měsíční příspěvek 50,14 € (1253,5 Kč), pokud se jedná o rodičovský pár, vyplácí se 42,20 € (1055 Kč) za měsíc (103). V rámci příspěvku lze žádat ještě o další měsíční příspěvek za předpokladu, že vynaložené náklady související s péčí o dítě se zdravotním postižením přesahují v období, kdy musel rodič opustit zaměstnání, 108,49 € (2712,25 Kč) a není překročen maximální limit pro výši příjmu rodiny za rok 2010 (platí pro vznik nároku v roce 2012). Limity jsou nastaveny podle počtu dětí v rodině a v závislosti na tom, zda je v rodině pouze jeden příjem, či vydělávají oba

rodiče (viz Tabulka 8). Výše tohoto doplňujícího příspěvku činí 107,95 € (2698,75 Kč) za měsíc po dobu 6 měsíců, maximálně 3 let (30).

Tabulka 8: Maximální výše ročního příjmu rodiny pro vznik nároku na L'allocation Journalière de Présence Parentale.

Počet dětí	Jeden rodič zaměstnán	Oba rodiče zaměstnání
1	24 894 € (622 350 Kč)	32 899 € (822 475 Kč)
2	29 873 € (746 825 Kč)	37 878 € (946 950 Kč)
3	35 848 € (896 200 Kč)	43 853 € (1 096 325 Kč)
za každé další dítě	5975 € (149 375 Kč)	5975 € (149 375 Kč)

Zdroj: Santé famille retraite services (103)

L'allocation aux adultes handicapés je příspěvek určený osobám se zdravotním postižením, které jsou bez prostředků nebo mají nízké příjmy. Žadatel musí splnit základní podmínku týkající se rozsahu zdravotního postižení. Pro vznik nároku musí být stupeň invalidity nejméně 80 %, pokud je mezi 50 % a 79 % musí trvale či výrazně omezit přístup k zaměstnání. Další podmínkou je věk žadatele od 20 (16 let v případě, že již nesplňuje podmínky pro trvání nároku na L'allocation familial) do 60 let a francouzská národnost s trvalým pobytem ve Francii. Výše příspěvku vypláceného měsíčně se liší v závislosti na rodinném stavu a ročním příjmu za rok 2010, u kterého jsou zákonem stanovené limity (platí pro žádosti uplatňované v roce 2012). U příspěvku pro osoby se zdravotním postižením se bere v úvahu příjem žadatele a případně dále osoby, která s ním žije v páru. Limity ročního příjmu pro vznik nároku na L'allocation aux adultes handicapés jsou uvedeny v tabulce. Maximální měsíční částka příspěvku je stanovena ve výši 759,88 € (18 997 Kč) (100).

Tabulka 9: Maximální výše ročního příjmu pro vznik nároku L'allocation aux adultes handicapés

Rodinný stav	Limit
Osamělý jedinec	9119,76 € (227 994 Kč)
Pár	18 239,52 € (455 988 Kč)
Za každé dítě, vůči kterému má žadatel vyživovací povinnost	4559,88 € (113 997 Kč)

Zdroj: Santé famille retraite services (100)

V rámci příspěvku *L'allocation aux adultes handicapés* jsou stanoveny dva doplňky. Oba lze uplatnit v případě, že žadatel má míru postižení 80 % a má nárok na *L'allocation aux adultes handicapés* v maximální výši nebo na starobní či invalidní důchod. První doplňkový příspěvek lze udělit za účelem podpory příjmu. Žadatel musí být mladší 60 let, jeho pracovní výkon je menší než 5 %, po dobu nejméně jednoho roku nemůže sehnat zaměstnání a žije v samostatné bytové jednotce. Výše tohoto příspěvku pak činí 179,31 € (4482,75 Kč) měsíčně a nárok vzniká na základě rozhodnutí. Druhý doplňkový příspěvek je určen na podporu samostatného bydlení a je vyplácen automaticky za splnění základních podmínek (míra postižení a existence nároku) a v případě, že bydlí v samostatné bytové jednotce a je nezaměstnaný. Měsíční výše tohoto doplňku činí 104,77 € (2619,25 Kč) (30).

Od 1. 1. 2011 vešla v platnost novelizace části zákona zabývající se právě příspěvkem *L'allocation aux adultes handicapés*. V rámci toho došlo k několika málo změnám týkajících se zejména výpočtu měsíční dávky dle ročního příjmu (100).

L'allocation d'éducation de l'enfant handicapé je příspěvek určený na podporu vzdělání dětí se zdravotním postižením. Základní podmínkou pro vznik nároku je stupeň postižení, který je nejméně 80 % a dítě musí navštěvovat speciální školu pro děti se zdravotním postižením. Rodiče takového dítěte musí mít trvalý pobyt na území Francie. Výše příspěvku činí 127,68 € (3192 Kč) za měsíc. K této základní výši může být přičteny další bonusy, o kterých rozhoduje „Commission des Droits et de l'Autonomie des Personnes Handicapées“ (Komise pro lidská práva a nezávislý život). Rozhodujícími kritérii pro výplatu bonusu jsou náklady na dítě se zdravotním postižením, ukončení nebo míra omezení zaměstnání rodiče z důvodu péče o dítě se

zdravotním postižením či najímání různých poskytovatelů sociálních služeb za účelem péče o dítě se zdravotním postižením. Výše bonusů je na základě těchto kritérií a míry jejich uplatnění odstupňována v šesti kategoriích od 95,76 € (2394 Kč) za měsíc v první kategorii po 1082,43 € (27 060,75 Kč) měsíčně v šesté kategorii (100).

La prestation de compensation je dávka, která má pomoci financovat některé náklady související se zdravotním postižením. Zahrnuje celkem tři oblasti, ve kterých je pomoc nabízena: lidská pomoc, materiální pomoc, pomoc asistenčního psa. Nárok může vzniknout každé osobě se zdravotním postižením, pokud je mladší 60 let, má trvalý pobyt na území Francie, kde pobývá a je předpoklad, že zdravotní postižení bude mít trvání minimálně 1 rok. Nezáleží na tom, zda žadatel žije doma nebo je umístěn v domovech pro osoby se zdravotním postižením či je hospitalizován ve zdravotnickém zařízení. Při posuzování nároku se přihlíží ke schopnosti zvládat úkony péče o vlastní osobu. Tyto aktivity jsou rozděleny do čtyř hlavních oblastí: mobilita, údržba (oblékání, hygiena, apod.), komunikace, obecná schopnost orientovat se ve společnosti a chránit své zájmy (pochopení času, orientace v prostoru, apod.). Zákon dále definuje dvě obtížnosti při provádění těchto činností: nemůže být zrealizována osobou samotnou nebo má vážné problémy s realizací a potřebuje alespoň částečnou výpomoc. Výše příspěvků jsou stanoveny podle povahy výdajů (107).

Lidská pomoc může být realizována v případě, že stav žadatele vyžaduje pomoc při základních činnostech péče o vlastní osobu či pravidelné sledování. Pro stanovení konkrétní výše příspěvku se vychází z času, který stráví fyzická osoba péčí o osobu se zdravotním postižením. Tato doba může být maximálně 30 hodin měsíčně. Konečná výše příspěvku se liší v závislosti na osobě, která pomoc poskytuje. V případě, že se jedná o poskytovatele sociálních služeb, je výše podpory 17,59 € (439,75 Kč) za hodinu, pokud pečuje rodinný příslušník je výše 3,55 € (88,75 Kč) za hodinu nebo 5,33 € (133,25 Kč) za hodinu, jestliže byl nucen se z důvodu péče o osobu se zdravotním postižením vzdát úplně nebo částečně zaměstnání. Pokud si příjemce dávky sám vyhledá pečovatele, který není registrován u žádného poskytovatele sociálních služeb a zaměstná ho, náleží mu příspěvek ve výši 11,99 € (299,75 Kč) za hodinu péče.

V případě, že je žadatel umístěn v ústavním či zdravotnickém zařízení snižuje se výše příspěvku o 10 % po dobu, po kterou je v tomto zařízení umístěn (105).

Další oblastí je materiální pomoc poskytována za účelem udržení nebo zvýšení autonomie osoby se zdravotním postižením, zajištění jejího bezpečí či usnadnění pečovateli péči o osobu se zdravotním postižením. Do oblasti materiální pomoci spadá zejména pomoc technická, pomoc při plánování bydlení, pomoc s dopravou, a podpora při mimořádných výdajích. Technická pomoc se konkrétně týká především nákupu speciálních pomůcek a přístrojů určených ke kompenzaci zdravotního postižení. Výše příspěvku závisí na tom, zda technická pomoc je či není na seznamu hrazených výrobků a služeb. Maximální výše příspěvku může činit 3960 € (99 000 Kč). Základní podmínkou je, že výrobek či službu žadatel potřebuje a bude ji využívat pravidelně nejméně po dobu tří let. Pomoc v souvislosti s bydlením je poskytována tak, aby se osoba se zdravotním postižením mohla bezpečně a snadno pohybovat po bytě/domě a používat zařízení nezbytná pro každodenní život. Cílem této pomoci je také snaha usnadnit zapojení pečovatele. Příspěvek nelze využít na modernizaci domu, z důvodu jeho špatného stavu. Je-li úprava bytu nemožná či příliš drahá a žadatel se rozhodl z tohoto důvodu přestěhovat do jiného bytu, který splňuje standardy přístupnosti a života osoby se zdravotním postižením, je vyplácen příspěvek ve výši 3000 € (75 000 Kč) sloužící k pokrytí nákladů spojených se stěhováním. Příjemce se zavazuje, že nový byt bude užívat po dobu nejméně 10 let. Výše příspěvku na úpravu bytu je odvozena od výše nákladů. Pokud nepřesahují částku 1500 € (35 500 Kč), je příspěvek vyplácen 100 % výši výdajů, maximálně 10000 € (250 000 Kč) za 10 let. Pokud úpravy přesáhnou částku 1500 € (37 500 Kč), příspěvek činí 50 % nákladů, maximálně 10 000 € (250 000 Kč). Příjemce příspěvku se zavazuje používat byt, na který byl příspěvek uplatněn, po dobu nejméně 10 let. Další pomoc spočívá v podpoře dopravy osob se zdravotním postižením. Jedná se zejména o úpravu osobního vozidla tak, aby sloužilo žadateli s ohledem na jeho zdravotní postižení. Základní podmínkou je, že žadatel (osoba se zdravotním postižením) nemůže, vzhledem ke svému zdravotnímu stavu, využít prostředky městské hromadné dopravy a automobil potřebuje používat pravidelně na dojíždění do zaměstnání, školy nebo k lékaři. Pokud úpravy nepřesáhnou

částku 1500 € (37 500 Kč) příspěvek činí 100 % výdajů, maximálně 5000 € (125 000 Kč) za 5 let. V případě, že úprava motorového vozidla je nákladnější a přesáhne tento limit, je vyplácena pomoc ve výši 75 % nákladů, maximálně 5000 € (125 000 Kč). Příjemce se zavazuje, že upravené motorové vozidlo bude užívat po dobu nejméně 5 let a pouze ke své vlastní potřebě. Podpora v rámci dopravy spočívá dále v úhradě nákladů za dopravu a to mezi bydlištěm žadatele a zdravotnickým případně sociálním zařízením, kam pravidelně dojíždí z důvodu rehabilitace, a nebo mezi bydlištěm žadatele a místem zaměstnání. Výše příspěvku činí při cestování soukromým autem 0,50 € (12,5 Kč) za km, maximálně 12 000 € (300 000 Kč). Při využití jiných dopravních prostředků lze žádat o uhrazení 75 % nákladů spojených s dopravou v maximální výši 5000 € (125 000 Kč) (105).

La prestation de compensation zahrnuje také pomoc v případě mimořádných finančních výdajů, které nelze uplatnit v žádné z předchozích oblastí pomoci. Může se jednat například o zvláštní výdaje na dietní stravu, údržbu kompenzačních pomůcek apod. Příspěvek může být vyplacen do výše 75 % nákladů, maximálně 100 € (2500 Kč) za měsíc. Celková výše podpory je omezena částkou 1800 € (45 000 Kč) za tři roky. Poslední oblast finanční podpory je určena osobám, které pro zachování či posílení samostatnosti v každodenním životě potřebují vodícího nebo asistenčního psa. Příspěvek činí 50 € (1250 Kč) za měsíc a je omezen částkou 3000 € (75 000 Kč) za pět let (105).

Stejně jako existuje karta výhod pro rodiny, o které bylo zmíněno výše, osoby se zdravotním postižením mají za určitých podmínek nárok na *Les cartes destinées aux personnes handicapées*. V rámci toho jsou rozlišeny dva typy karet. *La carte d'invalidité* je určena osobám se zdravotním postižením alespoň 80 % a umožňuje majiteli získat zvláštní přednostní místa v dopravních prostředcích, slevu na jízdné, výhody na úradech, prioritu ve frontě, různé daňové výhody apod. Tyto výhody platí i pro osobu, která dotyčného doprovází. Karta se vydává na základě lékařského potvrzení o stupni zdravotního postižení a to buď na dobu neurčitou, nebo na dobu určitou v délce jednoho roku až deset let. Druhým typem karty je *La carte de stationnement*, která opravňuje držitele parkovat své osobní motorové vozidlo na

vyhrazených parkovacích místech. Karta se vydává na základě lékařské zprávy, kdy lékař posuzuje schopnost pohybu žadatele a to trvale nebo na dobu určitou, která je kratší než jeden rok (88).

Dávka *Des aides adaptées* spadá do politiky zaměstnanosti, protože jejím hlavním cílem je pomoci osobám se zdravotním postižením snadněji nalézt vhodné zaměstnání, a uplatnit se tak aktivně na trhu práce. Příspěvek je určen na odbornou přípravu, kompenzaci zdravotního postižení, udržení pracovního místa, vytvoření nebo obnovení podnikání apod. Tento příspěvek garantuje organizace Agefiph, která je státem pověřena pomáhat osobám se zdravotním postižením při hledání zaměstnání (1).

1.3.2.3 Dávky pro osoby s nízkými příjmy

Francouzská politika sociálního zabezpečení nezapomíná ani na osoby, které se z důvodu nízkého příjmu dostaly nebo by se mohly dostat do obtížné životní situace. V rámci prevence sociálního vyloučení těchto osob realizuje sociální politika tyto dva základní mechanismy pomoci:

- Le revenu de Solidarite active (zaručený minimální příjem)
- Allocation de logement (příspěvek na bydlení) (30).

Le revenu de Solidarite active, uváděno též pod zkratkou RSA, vstoupilo ve Francii v platnost 1. 6. 2009 a je financováno ze státního rozpočtu. Tato dávka sjednotila několik druhů příspěvků určených osobám s nízkými příjmy a je primárně určena lidem, kteří pracují, ale jejich příjmy jsou omezené. RSA nabízí pomoc ve třech základních oblastech:

1. Zlepšení životních podmínek – v případě, že finanční zdroje jsou nedostatečné na pokrytí základních nákladů v rodině
2. Podpora odborné činnosti – podpora nalézt jiné, vhodnější zaměstnání, které zajistí dostatečný příjem pro zajištění základních potřeb jedince
3. Boj proti sociálnímu vyloučení – tvoří záchrannou sociální síť, zabraňující sociálnímu vyloučení.

O příspěvek mohou žádat osoby starší 25 let s trvalým pobytem ve Francii, které jsou zaměstnané. Mladším 25 let může vzniknout nárok v případě, že mají alespoň 1 nezaopatřené dítě nebo, že během posledních tří let alespoň dva celé roky pracovali.

Maximální věková hranice pro získání příspěvku není stanovena. Stěžejní podmínkou pro vznik nároku na RSA jsou finanční zdroje žadatele. Ty jsou také hlavním ukazatelem pro výpočet výše příspěvku. V úvahu se berou finanční zdroje všech členů domácnosti ve čtvrtletí předcházející podání žádosti. Z výpočtu jsou vyloučeny pouze některé rodinné dávky (89). Při výpočtu výše příspěvku se započítává paušální částka, která je stanovena podle počtu lidí v domácnosti, 62 % z příjmů domácnosti, od kterých se odečítají další zdroje a příspěvek na bydlení *Allocation de logement*, jestliže na něj má žadatel nárok. Výše paušální částky je uvedena v tabulce.

Tabulka 10: Výše paušální částky započítávající se do výše RSA.

Počet dětí	Žadatel žije sám (€/Kč)	Žadatel žije v páru (€/Kč)
0	474,93 € (11 873,25 Kč)	712,40 € (17 810 Kč)
1	712,40 € (17 810 Kč)	854,88 € (21 372 Kč)
2	854,88 € (21 372 Kč)	997,36 € (24 934 Kč)
za každé další dítě	189,97 € (4749,25 Kč)	189,97 € (4749,25 Kč)

Zdroj: Caisse nationale des allocations familiales (30)

Vzorec při výpočtu konkrétní výše RSA lze zapsat takto: paušální částka + 62 % příjmů domácnosti – domácí zdroje – Allocation de logement (30).

Allocation de logement je příspěvek určený nízkopříjmovým skupinám obyvatel Francie, kteří nejsou schopni ze svých příjmů hradit náklady za bydlení. Allocation de logement zahrnuje dva základní druhy příspěvků: na úhradu nájmu za bydlení a příspěvek pro snadnější splácení úvěru na bydlení. Příspěvky lze získat na byt/dům, ve kterém má žadatel trvalý pobyt. Společně s ním se posuzují osoby, které s ním žijí nejméně osm měsíců v roce. V případě žádosti o příspěvek určený na úhradu nájemného je základní podmínkou nájemné. Je-li pronajímatelem bytu, kde žadatel žije, jeho příbuzný, bez ohledu na výši nájmu nárok nevznikne. Na příspěvek má nárok i nájemce žijící na ubytovně, v domově pro seniory, v domově s pečovatelskou službou či v domově pro osoby se zdravotním postižením. Jediná podmínka, kterou musí tento žadatel splnit je ta, že v místnosti mohou společně žít maximálně dva lidé. Obdobná podmínka platí i pro žadatele žijícího v bytě/domě, kde platí, že velikost obydlí musí

odpovídat počtu obyvatel zde žijících. Dále musí obydlí splňovat základní požadavky bezpečí a čistoty a velikost minimálně 20 m³. Výše příspěvku závisí na mnoha faktorech: finanční zdroje, rodinná situace, charakter bydlení, místo bydliště, výše nájemného a na počtu dětí či závislých osob. Pokud dojde ke změně v jakémkoliv z těchto faktorů, musí být podána nová žádost a v případě přiznání se vypočte nová výše příspěvku. Druhý způsob realizace Allocation de logement je zaměřen na osoby, které mají potíže se splácením úvěru na koupi, výstavbu, přestavbu bytu/domu, ve kterém jsou hlášeni k trvalému pobytu a jehož jsou vlastníkem. I zde platí, že bydlení musí splňovat základní hygienické a bezpečnostní normy a svojí velikostí musí zajistit alespoň minimální prostor pro každého obyvatele bytu/domu. Výše příspěvku závisí na těchto faktorech: finanční zdroje, rodinná situace, místo bydliště, datum podpisu úvěrové smlouvy, charakter bydlení, výše úroku a počet dětí či závislých osob. Příspěvek se vyplácí jednou za měsíc, po dobu nejméně jednoho roku. Na žádost žadatele lze příspěvek odesílat přímo věřiteli. Stejně jako u první varianty příspěvku i zde se musí podat nová žádost v případě, že došlo ke změně v některém z uvedených faktorů rozhodných pro výši příspěvku (30).

1.4 Německo

Oficiální název je Bundesrepublik Deutschland (Spolková republika Německo). Administrativně se člení na 16 spolkových zemí (Bádensko-Virtemebersko, Bavorsko, Berlín, Braniborsko, Brémy, Hamburk, Hesensko, Meklenbursko-Přední Pomořansko, Dolní Sasko, Severní Porýní-Vestfálsko, Porýní-Falcko, Sársko, Sasko, Sasko-Anhaltsko, Šlésvicko-Holstýnsko, Duryňsko), které mají vlastní zemské sněmy a zemské vlády. Od 1. 3. 2002 je používána měna EURO (85).

1.4.1 Systém sociálního zabezpečení

Počátky systému sociálního zabezpečení v Německu sahají do 19. století a jsou spojeny s kancléřem Otto von Bismarckem, který vytvořil první sociální pojištění pro dělníky a následně později i zdravotní a úrazové pojištění a ochranu před následky stáří a invalidity. Od té doby se stát stává odpovědným za obživu svých obyvatel. Německý systém sociálního zabezpečení se přizpůsobil měnícím se podmínkám spojených

zejména se vstupem státu do Evropské unie. Systém sociálního zabezpečení je základní prvek sociálního systému a je založený na několika principech. Základní zásadou je princip solidarity, který spočívá v tom, že rizika nesou všichni pojištěnci dohromady bez ohledu na to, kolik kdo přispívá do systému sociálního zabezpečení. Solidarita se vyjadřuje v několika rovinách: zdraví s nemocnými, osoby s vyššími příjmy s nízkopříjmovými, mladí se starými a jednotlivci s rodinami. Princip samosprávy je důležitým z hlediska organizace systému. Stát je do určité míry zbaven odpovědnosti a deleguje ji na veřejnoprávní korporace. Ty jsou tak organizačně i finančně nezávislé a stát se do systému zapojuje až jako poslední v případě, že si nedokáží poradit sami. Zvláštností tohoto principu je, že zaměstnanci a zaměstnavatelé jsou přímo zapojeni do samosprávy. Princip povinného pojištění je další stavební jednotkou systému. V Německu je téměř 90 % populace povinně nebo dobrovolně pojištěno na sociálním pojištění (36).

Sociální pojištění v Německu upravuje zákon „Sozialgesetzbuch“, Sborník číslo VI z roku 1977, který definuje obecná ustanovení o sociálním zabezpečení včetně sociálního pojištění. Zásadní skupinou pojištěnců jsou pojištěnci tzv. „ze zákona“, což znamená, že se jedná o osoby, které musí být povinně účastny sociálního pojištění. Patří sem zaměstnanci a osoby samostatně výdělečně činné (39).

1.4.1.1 Právní úprava

Oblast sociálního zabezpečení a dávek z tohoto systému poskytovaných upravuje zákoník nazvaný „Sozialgesetzbuch Nr. 40/2004“. Ten je rozčleněn do dvanácti svazků označených římskými číslicemi, pod nimiž jsou zahrnuty podrobné právní úpravy týkající se systému sociálního zabezpečení. Konkrétně dávky pro rodiny upravuje sborník VIII „Sozialgesetzbuch – Kinder und Jugendhilfe“, dávky pro osoby se zdravotním postižením upravuje sborník IX „Sozialgesetzbuch – Rehabilitation und Teilhabe behinderter Menschen“ a právní základ sociální pomoci je ukotven ve sborníku XII „Sozialgestzbuch – Sozialhilfe“ (38).

1.4.2 Dávky

1.4.2.1 Dávky pro rodiny

Federální vláda klade na rodinnou politiku velký důraz, protože rodina posiluje soudržnost společnosti. Rodinná politika se zaměřuje na podporu a cílenou pomoc rodinám. Konkrétně se jedná o tyto dávky:

- Das Elternageld (rodičovský příspěvek)
- Das Kindergeld (přídavek na dítě)
- Kinderzuschlag und Leistungen für Bildung und Teilhabe (příplatek a vzdělávací služby pro děti)
- Der Unterhaltsvorschuss (příspěvek pro rodiče samoživitele) (20).

Rodičovský příspěvek *Das Elternageld* se váže na rodičovskou dovolenou, na kterou má nárok každý rodič, který pečuje o své dítě a to až do tří let jeho věku. Zákon umožňuje rodičům zkrátit si tříletou rodičovskou dovolenou o 12 měsíců a ty pak využít v období mezi 3. a 8. rokem věku dítěte. Nejčastěji se stává, že rodiče tuto variantu využijí při nástupu dítěte do první třídy, aby se po dobu prvního roku povinné školní docházky mohli dítěti naplno věnovat v rámci rodičovské dovolené. Tuto variantu čerpání si musí rodič zvolit na začátku rodičovské dovolené a není možné ji během čerpání změnit. Zákon dále umožňuje rodičům na rodičovské dovolené pracovat na částečný úvazek maximálně 30 hodin týdně. To platí pro každého rodiče zvlášť. Zaměstnavatel zaměstnávající více než 15 zaměstnanců má povinnost takovému zaměstnanci umožnit zkrácení pracovní doby na 30 hodin týdně. Rodiče na rodičovské dovolené jsou ještě v rámci politiky zaměstnanosti chráněni před propuštěním během rodičovské dovolené (21).

Rodičovský příspěvek *Das Elternageld* slouží k pokrytí nákladů na péči o dítě. Začíná se vyplácet od okamžiku narození dítěte a končí dosažením 14 měsíce věku dítěte. Rodičovský příspěvek lze vyplácet otci nebo matce a čtrnácti měsíční lhůtu si mezi sebou mohou libovolně rozdělit. Nárok na dávku má rodič, který pečuje o své dítě, se kterým žije ve společné domácnosti, má trvalý pobyt v Německu a jeho průměrný měsíční čistý příjem ze zaměstnání před narozením dítěte činil alespoň 300 € (7500 Kč). Z toho tedy plyne, že rodičovský příspěvek je primárně určen rodičům, kteří byli před

narozením svého dítěte zaměstnání. Stát nabízí ale také pomoc rodičům, kteří před narozením dítěte neměli žádné příjmy, například ženy v domácnosti, studenti, nezaměstnaní. Ti mají nárok, pokud jsou samoživiteli a pro získání minimální výše příjmů pro nárok na rodičovský příspěvek pracují maximálně 30 hodin týdně. Konkrétní výše rodičovského příspěvku se odvozuje od průměrného měsíčního čistého zisku v zaměstnání před narozením dítěte. V případě, že tento zisk dosahuje částky 1240 € (31 000 Kč) a vyšší bude výše rodičovského příspěvku 65 % z této částky. Z příjmu v rozmezí 1000 €-1200 € (25 000 Kč-30 000 Kč) měsíčně se započítává 67 % pro rodičovský příspěvek a takto nepřímo úměrně se počítá výše rodičovského příspěvku – se snižujícím se příjmem se zvyšuje procentní výše rodičovského příspěvku až do 100 %. Příspěvek nesmí být nižší než 300 € (7500 Kč) měsíčně a zároveň nesmí přesáhnout 1800 € (45 000 Kč) za měsíc. Pro osoby samostatně výdělečně činné se bere v úvahu poslední daňové přiznání před narozením dítěte, z kterého se vypočítá průměrný čistý měsíční příjem. Nárok na tuto dávku mají nejenom biologičtí rodiče, ale také adoptivní rodiče a ve výjimečných případech i příbuzní, kteří pečují o dítě do 14 měsíce věku. Od 1. 1. 2011 vešla v platnost novela zákona „Bundeselterngeld-und Elternzeitgesetz“ (Federální zákon o rodičovském příspěvku a rodičovské dovolené). Všechny výše uvedené skutečnosti vyplývají z tohoto zákonného opatření (20).

Das Kindergeld lze v českém systému sociálního zabezpečení přirovnat k přídatku na dítě. V Německu je příspěvek vyplácen bez ohledu na příjem rodiny a je nárokem rodiče nezaopatřeného dítěte. Nárok vzniká rodinám, které mají alespoň 3 děti. Příspěvek slouží na pokrytí nákladů spojených s péčí o dítě, jeho výchovou a vzděláním. Na úvod je nutné stanovit, jak zákon definuje pojem nezaopatřené dítě. Za nezaopatřené dítě je považováno dítě do 18 let věku a poté nadále pokud se soustavně připravuje na budoucí povolání až do dovršení 25. roku věku. V Německu je dítě po 18. roku považováno za nezaopatřené, i když se soustavně nepřipravuje na budoucí povolání, pokud je nezaměstnané. V tom případě lze hovořit o nezaopatřeném dítěti až do 21 let věku. Při vzniku nároku na přídatku na dítě u dítěte staršího 18 let se zkoumá příjem rodiny, který nesmí být vyšší než 8004 € (200 100 Kč) za rok. Pokud roční příjem rodiny tuto částku přesahuje, zastaví se výplata příspěvku dovršením 18. roku

věku dítěte bez ohledu na další skutečnosti. Příspěvek se vyplácí až od 3 roku věku dítěte, tzn. po ukončení rodičovské dovolené. Dospělé děti, které se staly zdravotně postižené před dosažením věku 25 let, mají nadále neomezeně nárok na přídavek na dítě. Výše příspěvku se odvíjí od počtu dětí. První a druhé dítě má nárok na měsíční příspěvek 184 € (4600 Kč), třetí dítě na 190 € (4750 Kč) a čtvrté a každé další dítě na částku 215 € (5373 Kč) za měsíc. Příspěvek se vyplácí osobě, která o dítě pečuje. Federální vláda se prostřednictvím této dávky snaží podporovat rodiny s více dětmi, tak aby se předešlo vzniku chudoby a riziku sociálního vyloučení rodiny (20).

Kinderzuschlag und Leistungen für Bildung und Teilhabe je další finanční pomoc, která má pomoci rodinám uhradit náklady na péči o dítě. Jde o doplněk k *Das Kindergeld*. Velká část rodin v Německu potřebuje finanční pomoc, protože jejich příjem nepostačuje k zajištění přiměřených potřeb dítěte. V Německu je tento příspěvek velmi populární a využívá ho 82 % rodin. Příspěvek je vyplácen za splnění určitých podmínek. V první řadě musí rodiče pobírat přídavek na dítě *Das Kindergeld* a hrubý příjem obou rodičů nesmí dohromady přesáhnout 900 € (22 500 Kč). U osamělého rodiče je tento limit nastaven na 600 € (15 000 Kč). Od 1. 1. 2011 vešla v platnost novela zákona upravující tento příspěvek. Výše příspěvku je stanovena na 140 € (3500 Kč) měsíčně a zákon jasně stanovuje 7 oblastí, na které lze dávku využít:

1. školní výlety jednodenní – do skutečné výše nákladů
2. školní výlety vícedenní, náklady na mateřskou školu – do skutečné výše nákladů
3. osobní školní potřeby – maximálně do částky 100 € (2500 Kč) za rok
4. doprava žáků do školy – do skutečné výše nákladů
5. doučování – do skutečné výše nákladů
6. strava ve školní jídelně – do skutečné výše nákladů
7. účast na společenském a kulturním životě v komunitě (například sportovní klub, hudební škola) – maximálně do výše 10 € (250 Kč) za měsíc (20).

Rodinná politika nezapomíná ani na osamělé rodiče, kteří vychovávají dítě a jejichž finanční situace je velmi komplikovaná zvláště, když druhý rodič dítěte se nepodílí na úhradě nákladů spojených s péčí o dítě nebo neodvádí svůj podíl včas. Za tímto účelem vznikl příspěvek *Der Unterhaltsvorschuss*. Stát se tak snaží do určité míry

nahradiť zanedbávanie výživného zo strany druhého rodiča tak, aby sa rodič, ktorý o dieťa pečuje a žije s ním v spoločnej domácnosti, nestal kvôli nedostatku finančných prostriedkov sociálne vyloučeným. Porušenie vyživovacej povinnosti je trestný čin a v súdnom řízení je výživné vymáhané napríklad obstaraním platu alebo exekutorským řízením (2). Nárok vzniká dieťaťu mladšiemu 12 let, ktoré má trvalý pobyt v Nemecku, žije pouze s jedným rodičom a druhý rodič sa finančne podielá len čiastočne alebo vôbec. „Bürgerliche Gesetzbuch“ (Občanský zákoník) stanovuje minimálny príjem, ktorý musí dieťa od svojho rodiča, ktorý s ním nežije v spoločnej domácnosti, obdržať. Pokiaľ nie je táto minimálna hranica dodržaná, vzniká nárok na Der Unterhaltsvorschuss. Výživné od štátu je vyplácané maximálne po dobu 72 mesiacov. Platba končí buď znovuoobnovením výživného zo strany rodiča alebo najpozdšie dosažením 12 let veku dieťaťa, ale pouze v prípade, že bolo splnené 72 mesiacov platieb. Výživné je vyplácané mesiac predem. Od 1. 1. 2010 činí táto podpora pre deti do 6 rokov 133 € (3325 Kč) za mesiac a pre staršie deti do 12 let 180 € (4500 Kč) za mesiac. Finančné prostriedky, ktoré štát investuje v rámci tejto dávky, potom vymáha na rodiča, ktorý zanedbal vyživovacie povinnosti, již vyššie zmienenými súdnými prostriedkami (20).

V Nemecku sa v rámci podpory rodiny pomýšľa tiež na utužovanie vzťahov v rodinách pomocou spoločnej dovolenky, letného tábora pre deti alebo vzájomným strečaním rôznych rodín. „Der Bundesarbeitsgemeinschaft Familienerholung“ (Spolkový zväz pre rodinnú rekreáciu) združuje 120 neziskových organizácií, ktoré organizujú pre rodiny rôzne akcie a ponúkajú jim celú radu cenovo zvýhodnených možností ubytovania tak, aby mohli stráviť príjemnú dovolenku. Zväz vytvára tzv. pracovné skupiny, ktoré realizujú programy, kurzy pre rodičov a deti a letné tábory pre deti zamerané na rôzne cieľové skupiny. Dve z pracovných skupín sú nábožensky orientované a tak si každý môže vybrať dle svojho zájmu tu vhodnú. Tento projekt je zameraný zejména na rodiny s deťmi se zdravotným postihnutím a pre rodiny, ktoré si z dôvodu nízkych príjmov nemôžu dovoliť spoločnú dovolenku alebo nie sú schopní uhradiť svojim deťom letný tábor. Ceny, za ktoré lze zakúpiť zážitkový víkend, kurzy, týždennú dovolenku na horskej chatě alebo u moře, rekreačné aktivity, letný tábor pre deti a ďalšie, jsou osvobozeny od daní, a proto jsou přijatelné i pro nízkopříjmové rodiny.

Devět ze šestnácti spolkových zemí navíc poskytuje grant na pobyt zprostředkovaný již zmíněnými neziskovými organizacemi. Podmínky a výše dotace vždy závisí na konkrétní spolkové zemi a na internetových stránkách svazu lze nalézt podrobné informace o nároku na tyto granty (20).

1.4.2.2 Dávky pro osoby se zdravotním postižením

Článek 3 Ústavy Spolkové republiky Německo uvádí, že nikdo nesmí být diskriminován z důvodu svého zdravotního postižení. Osoby se zdravotním postižením by měly být účastny veřejného života a plně se zapojit do společnosti. Německá sociální politika se zaměřuje především na maximálně možnou integraci těchto osob do společnosti a zabránit tak jejich sociálnímu vyloučení. K tomu slouží celá řada výhod minimalizující diskriminaci v zaměstnání a účasti na životě společnosti. Zdravotní postižení, tak jak ho v Německu definuje zákon, je snížení tělesné funkce, mentální schopnosti či duševního zdraví, a to po dobu minimálně šesti měsíců, které výrazným způsobem ovlivňuje účast na životě společnosti. Při stanovení stupně zdravotního postižení se zohledňuje poškození funkce ve všech oblastech – fyzické, mentální, emocionální, sociální. Zákon stanovuje stupně zdravotního postižení na stupnici od 10 do 100, přičemž číslo 10 značí lehké zdravotní postižení a číslo 100 těžké zdravotní postižení. Jednotlivé stupně (celkem 20) odpovídají procentuelní ztrátě výdělečné činnosti. Neexistují obecné definice jednotlivých stupňů zdravotního postižení, protože se zohledňuje každá diagnóza zvlášť a každá diagnóza je odstupňována podle konkrétních omezení. Obecně lze ale říci, že za těžce zdravotně postiženého je považována osoba, jejíž stupeň postižení dosahuje čísla 50, respektive její schopnost samostatné výdělečné činnosti je snížena o 50 % (115).

Od 1. 1. 2008 systém sociálního zabezpečení pro osoby se zdravotním postižením v Německu pracuje s tzv. *Persönliches Budget*. Jedná se o jistý druh osobního účtu, na který jsou osobě se zdravotním postižením zasílány peněžní dávky. Existují dva základní druhy osobních účtů zaměřených na konkrétní služby:

1. služby pro rehabilitaci a zapojení osob se zdravotním postižením, mezi něž patří služby léčebné rehabilitace a služby pro účast v pracovním životě
2. služby, které jsou běžné a pravidelně se opakující, například dlouhodobá péče (19).

Dávky jsou na osobní účet zasílány buď ve formě peněžní, nebo poukázkou. Osoba se zdravotním postižením tak má svobodnou volbu při výběru služeb tak, aby byly splněny její konkrétní potřeby a požadavky. Tento způsob čerpání má především zamezit často poněkud nátlakovému jednání některých institucí k osobám se zdravotním postižením, aby využily jejich služeb. Dalším pozitivním hlediskem je přesunutí zodpovědnosti rozhodovat přímo na osoby se zdravotním postižením, čímž posilujeme jejich sebevědomí a postavení ve společnosti (19).

Než se budu věnovat konkrétním výhodám a dávkám ze systému sociálního zabezpečení určených osobám se zdravotním postižením, je nutné uvést, že zákon rozlišuje celkem sedm skupin těžkého zdravotního postižení: Merkzeichen B, BI, G, AG, GI, H, RF. Na základě příslušnosti k určité skupině či skupinám pak vzniká nárok na určité dávky ze systému sociálního zabezpečení. Většina dávek je určena všem skupinám, ale jsou jisté výhody a dávky, které jsou specifické pro konkrétní žadatele. Společné pro všechny skupiny, vyjma B, GI a RF, jsou dávky: *Steuervorteile* (daňové zvýhodnění), *Fahrdienste* (využití služeb řidiče), *Öffentliche Verkehrsmittel* (výhody ve veřejné a městské hromadné dopravě) a *Parkerleichterungen* (výhody při parkování) (120).

Merkzeichen B je skupina osob s těžkým zdravotním postižením vlastníci průkaz na výhody ve veřejné dopravě. Výhoda spočívá především v tom, že smí s sebou ve veřejné a letecké dopravě mít doprovod, který neplatí jízdenku (letenku) (120). Označení Merkzeichen BI je určeno osobám těžce zrakově postiženým a nevidomým za podmínek, že je přítomna buď úplná slepota nebo je zraková ostrost v lepším oku menší než 1/50 a nebo jsou přítomny jiné poruchy vidění, například zúžení zorného pole (130). Merkzeichen G je označení pro osoby se značnou poruchou mobility. Jedná se především o dysfunkci dolních končetin a/nebo bederní páteře, vážná vnitřní onemocnění, organické mozkové křeče se střední frekvencí záchvatů a diabetes mellitus s častými hypoglykemickými šoky. Skupina Merkzeichen AG je určena osobám s výjimečnými problémy s mobilitou, kdy chůze není možná a další pohyby jsou možné pouze s pomocí nebo s velkým vypětím klienta. Konkrétně se jedná o paraplegiky, osoby po amputaci minimálně dvou končetin, osoby trvale závislé na invalidním vozíku

a závažné a těžké nemoci vnitřních orgánů. Pro osoby s postižením sluchového aparátu existuje skupina Merkzeichen GI. Lze sem zařadit osoby s vrozeným hlubokým poškozením sluchu či úplnou hluchotou a s těžkou poruchou řeči. Bezmocní, kteří potřebují stálou a významnou pomoc jiné fyzické osoby pro běžné a každodenní činnosti, jako je například oblékání, stravování, osobní péče apod., jsou zařazeny do Merkzeichen H. Vždy jsou do této skupiny zařazeny osoby nevidomé, s těžkým zdravotním postižením a osoby s poraněním míchy či jiným postižením vyžadujícím použití invalidního vozíku. Většinou se jedná o diagnózy poškození mozku, mentální retardace, psychóza, křeče či ztráta dvou nebo více končetin. Příslušnost k poslední skupině Merkzeichen RF opravňuje k výjimce z rozhlasových a televizních poplatků. Na tuto výhodu mají nárok osoby nevidomé či s těžkým zrakovým postižením, sluchově postižení, se zdravotním postižením s těžkým omezením pohybu, s onemocněním vnitřního systému či mentálně postižení (120).

Pro osoby se zdravotním postižením s trvalým pobytem v Německu existují tyto konkrétní dávky a výhody:

- Pflegegeld (příspěvek na péči)
- Reisekosten (příspěvek na úhradu cestovních a dalších nákladů)
- Arbeitsassistentz (příspěvek na mzdu asistenta v zaměstnání)
- Die Kraftfahrzeughilfe (příspěvek související s motorovým vozidlem)
- Kinderbetreuungskosten (příspěvek na hlídání dětí se zdravotním postižením)
- Öffentliche Verkehrsmittel (příspěvek na cestování v městské hromadné a veřejné dopravě)
- Parkerleichterungen (výhody při parkování)
- Fahrdienste (využití služeb řidiče) (37).

Pflegegeld je příspěvek určený na úhradu nákladů spojených s péčí o osobu se zdravotním postižením a to v případě, kdy je tato péče vzhledem k povaze postižení nezbytná. Jedná se o variantu finanční pomoci oproti variantě čerpání péče v naturáliích, která spočívá ve využití domácí péče od registrovaných poskytovatelů bezplatně. *Pflegegeld* umožňuje příjemcům zvolit si jiného poskytovatele služeb, případně využít pomoc rodinného příslušníka. Konkrétně se jedná o pomoc v oblastech

základní péče o osobu a v péči o domácnost. Zákon rozlišuje tři stupně potřebné péče, podle kterých se liší i výše příspěvku. V úrovni I je průměrná potřeba pomoci alespoň 90 minut denně, z čehož minimálně 45 minut je potřebných na poskytnutí základní péče o osobu. Úroveň II je definována potřebou péče alespoň 180 minut denně, z nichž minimálně 120 minut je poskytována péče o vlastní osobu a úroveň III zahrnuje potřebu pomoci nejméně 300 minut denně, přičemž podíl základní péče je více než 240 minut denně a je nutné zajištění péče i v noci. Pro vznik nároku na příspěvek je nutné splnit tyto časové limity potřebnosti péče a služba nesmí být realizována poskytovateli, na které se vztahuje příspěvek v naturáliích. Výše příspěvku za kalendářní měsíc činí v úrovni I 235 € (5875 Kč), v úrovni II 440 € (11 000 Kč) a v úrovni III 700 € (17 500 Kč) (37).

Reisekosten lze do českého jazyka přeložit jako příspěvek na cestování. Jedná se o příspěvek na úhradu cestovních nákladů, nákladů na přepravu zavazadel, stravování a ubytování, které osoba se zdravotním postižením vynaloží při realizaci léčebné rehabilitace či jiných služeb. Výše příspěvků se liší podle nezbytných nákladů. Na náklady spojené s cestováním přispívá stát osobám se zdravotním postižením 0,20 € (5 Kč) za km maximálně do výše 150 € (3750 Kč) (750 km). Na stravování je výše příspěvku stanovena na 24 € (600 Kč) za kalendářní den, u pobytů v délce alespoň 14 hodin a méně než 24 hodin pak příspěvek činí 12 € (300 Kč), a pro pobyty v délce nejméně 8 hodin a méně než 14 hodin 6 € (150 Kč) (129).

Arbeitsassistentz je dávka, která je vyplácena osobám s těžkým zdravotním postižením, které potřebují při práci asistenci jiné fyzické osoby. Příspěvek je tedy určen na mzdu asistenta. Zákon definuje jasné podmínky pro vznik nároku: zaměstnanec musí být těžce zdravotně postižený a potřebuje značnou podporu pro výkon svého povolání, potřeba pomoci musí být pravidelná a nepřetržitá a musí se jednat o pomoc pouze při výkonu povolání. Dávku žadatel obdrží na svůj *Persönliches Budget* a sám rozhoduje o konkrétním druhu podpory, vybírá si poskytovatele asistenční služby a uzavírá se svým asistentem dohodu. Konkrétní výše příspěvku závisí na průměrné denní potřebě pomoci a na příjmu zaměstnance s těžkým zdravotním postižením. „Die Bundesarbeitsgemeinschaft der Integrationsämter“ (Spolkový svaz pro

integraci) doporučil k 28. 2. 2011 měsíční rozpočty podle průměrné denní potřeby pomoci takto (111):

Tabulka 11: Měsíční rozpočty podle průměrné denní potřeby pomoci příspěvku Arbeitsassistentz

Průměrná denní potřeba podpory	Výše příspěvku za měsíc
méně než 1 hodinu	až 275 € (6875 Kč)
1 hodinu a méně než 2 hodiny	až 550 € (13 750 Kč)
2 hodiny a méně než 3 hodiny	až 825 € (20 625 Kč)
alespoň 3 hodiny	až 1.100 € (27 500 Kč)

Zdroj: Suchmaschine für krankheit & soziales (111)

Další finanční podpora pro osoby se zdravotním postižením je *Die Kraftfahrzeughilfe*. Tato dávka zahrnuje příspěvek na zakoupení motorového vozidla, příspěvek na úpravy motorového vozidla s ohledem na zdravotní postižení a příspěvek na získání řidičského oprávnění. Základní podmínkou pro vznik nároku na dávku je, že motorové vozidlo slouží pouze osobě se zdravotním postižením, a to k dopravě do práce nebo na školení či vzdělávací kurzy a vzhledem k povaze či závažnosti postižení nemůže využít prostředky hromadné dopravy. Uživatel se získáním příspěvku zavazuje, že vozidlo bude užívat nejméně po dobu pěti let. Výše příspěvku na koupi motorového vozidla se může rovnat kupní ceně automobilu, nejvýše však 9500 € (237 500 Kč). Výjimečně lze tuto částku překročit, a to v případě, že povaha a závažnost postižení vyžaduje motorové vozidlo s vyšší pořizovací cenou. V případě úpravy motorového vozidla se náklady proplácejí v plné výši. Náklady spojené se získáním řidičského oprávnění jsou hrazeny pomocí grantu. Jeho výše se pohybuje podle výše příjmů osoby se zdravotním postižením od 40 % do 75 % nákladů na získání řidičského průkazu (50).

Kinderbetreuungskosten je dávka určena pracujícím rodičům dítěte s postižením, kteří jsou nuceni hradit náklady spojené s hlídáním dítěte. Příspěvek je vyplácen v případě, že dítě je umístěno během pracovní doby rodičů ve speciálním vzdělávacím zařízení a je určen na pokrytí nákladů s tím spojených. Výše příspěvku může dosáhnout až částky 130 € (3250 Kč) měsíčně na dítě (119).

Öffentliche Verkehrsmittel je dávka usnadňující osobám těžce zdravotně postiženým cestování v městské hromadné dopravě - tramvajemi, autobusy, metrem, příměstskými vlaky - a ve veřejné dopravě – vlaky druhé třídy, lodě, trajekty. Nárok na tuto dávku mají osoby příslušné Merkzeichen BI, G, AG, H. Dávka je realizována prostřednictvím výhodných žetonů. První z nich stojí 30 € (750 Kč) a umožňuje využívat dopravu po dobu 6 měsíců. Druhý stojí 60 € (1500 Kč) a opravňuje k užívání dopravy po dobu 12 měsíců. Za určitých podmínek lze tyto žetony získat zdarma či za symbolickou cenu. To se uplatňuje především v případě, že žadatel pobírá některou ze zákonem stanovených dávek. Příjemce této dávky má nárok na bezplatnou přepravu příručního zavazadla, invalidního vozíku nebo vodícího psa. Podrobné informace může každý získat na Mobilite Services (121).

K podpoře samostatnosti osob se zdravotním postižením slouží i *Parkerleichterungen*. Jedná se o speciální kartu, která umožňuje parkovat v omezených oblastech zastavení, či poskytují další výhody. Tzv. Blauen Parkausweis (modré parkovací průkazy) jsou vydávány osobám patřícím do Merkzeichen BI a AG a dále osobám s dočasnými problémy s mobilitou a opravňuje je k parkování na vyhrazených parkovacích místech označených bezbariérovým symbolem. Merkzeichen B a G, osoby postižené Crohnovou nemocí, či jiným postižením vylučovací soustavy mají nárok na získání tzv. Den Orangenen Parkausweis (oranžová parkovací průkaz), který opravňuje držitele nejen k parkování na vyhrazených parkovacích místech, ale i v pěších zónách či na místech, kde je zákaz parkování, pokud neohrozí bezpečnost provozu. Dále umožňuje parkovat bez ohledu na povolený časový limit a na vyhrazených parkovištích nemusí platit parkovné. Tyto obecné výhody se mohou lišit v jednotlivých spolkových zemích a je vždy nutné se informovat na konkrétní užití parkovacích průkazů (122).

S dopravou osob se zdravotním postižením souvisí také služba *Fahrdienste*, která nabízí využití řidiče pro svoji soukromou cestu. Tuto službu nabízí za drobný poplatek či zdarma charitativní organizace a je financována regionálními úřady sociální péče. Mohou ji využít členové již výše zmíněných Merkzeichen. Neexistuje žádný

právní nárok na tuto službu a pravidla využití se liší v jednotlivých spolkových zemích (114).

1.4.2.3 Dávky pro osoby s nízkými příjmy

Spolková republika Německo se snaží pomoci osobám, které se dostaly do obtížné životní situace a hrozí jim sociální vyloučení. Stát se snaží především zajistit těmto lidem vést život odpovídající lidské důstojnosti, a to formou sociální pomoci. Sociální pomoc poskytuje zákonnou podporu ve snaze zabránit chudobě a umožnit příjemci co nejdříve zvládnout obtížnou životní situaci. Dalším cílem sociální pomoci je posílit odpovědnost osob za svůj život, aby se co nejdříve dokázaly o sebe postarat bez pomoci státu. Sociální pomoc může být poskytnuta formou osobní asistence, dávek nebo v naturáliích. Sociální pomoc je poskytována až jako poslední z možných variant pomoci. Zdůrazňuje se zde princip subsidiarity, kdy nejdříve by se měl člověk snažit využít své vlastní prostředky k napravení obtížné situace, druhým pomocným subjektem by měla být rodina a v poslední řadě lze využít pomoc státu. Konkrétně se jedná o tyto způsoby pomoci:

- Sozialgeld (sociální příspěvek)
- Grundsicherung für Arbeitssuchende (zabezpečení pro uchazeče o zaměstnání)
- Hilfe zur Gesundheit (pomoc pro zdraví)
- Pflege Sozialhilfe (pomoc s ošetrovatelskou péčí)
- Grundsicherung im Alter und bei Erwerbsminderung (základní zabezpečení ve stáří a invaliditě)
- Hilfe zur Überwindung besonderer sozialer Schwierigkeiten (pomoc při překonávání sociálních problémů)
- - Hilfe in anderen Lebenslagen (pomoc v ostatních případech) (132).

Základní sociální pomoci pro osoby s nízkými příjmy je tzv. *Sozialgeld* (sociální příspěvek), který zahrnuje tři způsoby pomoci:

1. Hilfe zum Lebensunterhalt (pomoc s životními náklady)
2. Situationen den Mehrbedarfen (pomoc ve zvláštních situacích)
3. Unterkunft und Heizung (náklady na nájem a topení).

Nárok na Sozialgeld mají jednak osoby, které jsou schopny pracovat, či pracují, ale jejich příjem nestačí na pokrytí základních životních potřeb. Dále mají nárok ti, kteří nejsou schopni pracovat a nemají nárok na dávky *der Grundsicherung im Alter und bei Erwerbsminderung* (základní zabezpečení ve stáří a invaliditě) a v neposlední řadě osoby mladší 15 let (128).

První ze způsobů pomoci je paušální *príspevek Hilfe zum Lebensunterhalt*, který slouží k zajištění základních potřeb, jako jsou například jídlo, oblečení, hygienické potřeby, energie v domácnosti (vyjma nákladů na vytápění) apod., což znamená, že se jedná o zajištění živobytí (128). Pojem zajištění živobytí neobsahuje pouze zajištění fyzické existence, ale také uspokojení socio-kulturních potřeb alespoň v rozsahu minimálního standardu například účasti na společenském životě (18). U žadatele se vždy zkoumá schopnost zvýšit si příjem vlastním přičiněním, například uplatněním všech zákonných pohledávek či využitím majetku, který není předmětem uspokojení základních životních potřeb (132). Výše paušální částky se liší podle věku a postavení žadatele v rámci rodiny a odpovídá nákladům na uspokojení základních potřeb. Tabulka demonstruje, v jaké výši je příspěvek vyplácen.

Tabulka 12: Přehled výše příspěvku Hilfe zum Lebensunterhalt

Žadatel	Výše příspěvku
Svobodní lidé, rodič samoživitel, osoba s nezletilým partnerem	374 € (9350 Kč)
Partneři starší 18 let žijící v samostatné domácnosti	337 € (8425 Kč) každý z nich
Dítě do 6 let	219 € (5475 Kč)
Dítě od 6 do 14 let	251 € (6275 Kč)
Dítě od 15 do 18 let	287 € (7175 Kč)
Dospělá osoba žijící ve společné domácnosti s rodiči	299 € (7475 Kč)

Zdroj: Suchmaschine für krankheit & soziales (112)

Ve zvláštních případech stanovených zákonem „Sozialgesetzbuch“ Sborník II se uplatňuje tzv. *Situationen den Mehrbedarfen*. Jde o procentuelní zvýšení příspěvku podle toho o jak zvláštní situaci jde. Zvýšení se vždy počítá z částky, která přísluší té

konkrétní osobě bez ohledu na situaci, ve které se nachází a v jejímž důsledku dochází k procentuelnímu zvýšení. Tabulka vyjadřuje konkrétní zvláštní situace dané zákonem a procentuelní zvýšení.

Tabulka 13: Přehled vyplácení příspěvku Situationen den Mehrbedarfen

Zvláštní situace	Procentuelní zvýšení
Nastávající matka od 13. týdne těhotenství	17 %
Osamělý rodič žijící s dítětem do 7 let věku nebo se dvěma či třemi dětmi do 16 let věku	36 %
Osamělý rodič žijící alespoň se třemi dětmi	12 % za každé dítě, celkem maximálně 60 %
Osoby se zdravotním postižením v produktivním věku	35%
Děti se zdravotním postižením do 15 let	17 %-35 % (s ohledem na zdravotní postižení)

Zdroj: Suchmaschine für krankheit & soziales (112)

Unterkunft und Heizung je finanční podpora na úhradu nákladů za nájem a za vytápění. Dávka může být vyplacena až do výše skutečných nákladů za předpokladů, že se jedná o náklady přiměřené vzhledem k typu domácnosti a k lokalitě, ve které se nachází. Pokud jsou náklady nepřiměřené, má žadatel šest měsíců na to, aby snížil náklady na ubytování a vytápění. Po dobu šesti měsíců je příspěvek vyplácen ve výši skutečných nákladů a poté, pokud nedojde ke snížení nákladů, je výplata pozastavena (112).

V rámci *Sozialgeld* existuje tzv. *Bildungspaket*. Jedná se o vzdělávací balíček určený studentům mladším 25 let, kteří si plní základní vzdělání nebo navštěvují odborné školy. V rámci tohoto balíčku mohou studenti žádat o příspěvek 100 € (2500 Kč) na školní potřeby, příspěvek na úhradu nákladů spojených s dopravou studentů do školy, dotaci na aktivity v rámci školy (školní výlety, exkurze, školy v přírodě apod.) a lze získat i grant na obědy ve výši 1 € (25 Kč) na jeden oběd. Vzdělávací balíček také nabízí různé formy podpory při nezvládnutí výuky a nutnosti doučování. Studentům do 18 let je mimo již zmíněné finanční příspěvky vypláceno navíc měsíční stipendium ve výši 10 € (250 Kč), které slouží k realizaci kulturních a společenských potřeb. Příspěvek může být využit například na úhradu členských

příspěvků ve sportovních klubech či k úhradě poplatku na základní umělecké škole (112).

Pro osoby s nízkými příjmy, které pobírají příspěvek *Hilfe zum Lebensunterhalt* jsou za určitých podmínek vypláceny příspěvky na zdravotní a ošetrovatelskou péči - *Hilfe zur Gesundheit a Pflege Sozialhilfe*. Příspěvek na zdravotní péči je určen v akutních případech především těm, kteří si neplatí zákonné zdravotní pojištění a pobírají příspěvek pro zajištění živobytí. Přiznání příspěvku zavazuje jeho příjemce k zahájení dobrovolných příspěvků do zdravotního pojištění do třech měsíců od vyplacení příspěvku. Příspěvek na ošetrovatelskou péči *Pflege Sozialhilfe* zahrnuje čtyři druhy ošetrovatelské služby: *Häusliche Pflege* (domácí péče), *Teilstationäre Pflege* (denní nebo noční institucionální péče), *Volstationäre Pflege* (celodenní institucionální péče) a *Kurzzeitpflege* (krátkodobá péče) (126).

Při posuzování nároku na *Pflege Sozialhilfe* se posuzuje nutnost pomoci jiné fyzické osoby a četnost této péče. Dle těchto kritérií se rozlišují tři úrovně péče:

- Úroveň péče I – žadatel potřebuje pomoc jednou denně alespoň ve dvou úkonech v oblasti péče o vlastní osobu
- Úroveň péče II – žadatel potřebuje pomoc alespoň třikrát denně
- Úroveň péče III – žadatel potřebuje pomoc každý den v týdnu, po celý den
- Mimořádné okolnosti úrovně péče III – existují kritéria, který ztěžují péče o klienta, např. tělesná hmotnost nad 80 kg, mentální retardace, nevhodné prostorové podmínky apod. (127).

Pomoc s ošetrovatelskou péčí se realizuje třemi způsoby: v naturáliích, ve formě dávky a ve formě ošetrovatelských pomůcek (115). Forma pomoci v naturáliích spočívá v pravidelném docházení zdravotní sestry za účelem ošetrovatelské péče. Příjemce služby může v závislosti na úrovni péče žádat o příspěvek na ošetrovatelskou péči od zdravotní sestry. Ten se pohybuje ve výši 440 € (11 000 Kč) za měsíc v úrovni I, 1040 € (26 000 Kč) za měsíc v úrovni II a 1510 € (37 750 Kč) za měsíc v úrovni III. Pokud se jedná o mimořádné okolnosti v úrovni péče III činní výše příspěvku 1918 € (47 950 Kč) za měsíc. Tento příspěvek musí být výhradně použit pouze na úhradu zdravotní sestry v rámci ošetrovatelské péče (125). Druhá forma využití pomoci je formou dávky a je

určena na libovolné využití v rámci ošetřovatelské péče. Podmínky pro vznik nároku na dávku jsou tyto: jedná se o jeden z druhů ošetřovatelské péče, žadatel není umístěn v Pflegeheim (pečovatelský dům) a nemá nárok na náhradu ze zákonného úrazového pojištění. Výše této dávky se odvíjí od úrovně péče: úroveň I 225 € (5625 Kč), úroveň II 430 € (10 750 Kč) a úroveň III 685 € (17 125 Kč) (123). V neposlední řadě lze využít nárok na ošetřovatelské pomůcky. Jedná se zejména o pomůcky sloužící k osobní hygieně a podporující nezávislý život jedince. Nárok na ošetřovatelské pomůcky zdarma má žadatel, který je v domácí péči a pomůcky musí být použity k běžné denní potřebě. V rámci tohoto způsobu pomoci lze využít i příspěvek na technickou pomoc jako jsou například nutné opravy či potřebné změny v domácnosti z důvodu zvýšení samostatnosti jedince. Výše této pomoci činí 10% z nákladů na úpravu, maximálně 25 € (625 Kč) (124).

Grundsicherung im Alter und bei Erwerbsminderung je příspěvek ze systému sociálního zabezpečení určený osobám, které již nemohou pracovat z důvodu věku nebo ze zdravotních důvodů a jejichž příjmy, plynoucí především z důchodů, nestačí na pokrytí nezbytných životních nákladů. Konkrétně se jedná o osoby starší 65 let věku nebo starší 18 let věku, které jsou zcela invalidní. Výše příspěvku odpovídá výši *Hilfe zum Lebensunterhalt* (viz výše Tabulka 12). V rámci *Grundsicherung im Alter und bei Erwerbsminderung* mohou žadatelé využít příspěvek na úhradu přiměřených nákladů na bydlení a na vytápění tak jak to stanovuje Sozialgeld a příspěvky na zdravotní a ošetřovatelskou péči. Základní zabezpečení ve stáří a invaliditě se vyplácí po dobu 12 měsíců. Poté se zkoumá trvání nároku na dávku, a pokud nadále existuje, příspěvek se vyplácí dalších 12 měsíců (116).

Systém sociálního zabezpečení nabízí osobám, které se dostaly do obtížné životní situace pomoc při překonávání zvláštních sociálních problémů nazvanou *Hilfe zur Überwindung besonderer sozialer Schwierigkeiten*. Pomoc je nabízena lidem, jejichž zvláštní životní podmínky způsobují problémy ať už v rodině či v práci, které významně narušují společenský život. Základním aspektem této pomoci je fakt, že jedinec není schopen svoji obtížnou situaci překonat vlastním úsilím. Konkrétně zákon definuje tyto cílové osoby: lidé bez přístřeší, osoby žijící tuláckým způsobem života,

propuštění z vazby či vězení a emocionálně narušená mládež. Rozsah pomoci zahrnuje poradenské služby, podporu pro získání a udržování domácnosti, pomoc při hledání pracovního místa a jeho udržení, v případě mládeže se jedná také o zajištění pomůcek do školy a v neposlední řadě existuje pomoc finanční, která se odvíjí od příjmu a bohatství žadatele, které je vzhledem k jeho postavení ve společnosti stanoveno na určitou minimální úroveň. Pokud je tato úroveň překročena směrem dolů, lze získat finanční podporu i v rámci této pomoci (131).

Hilfe in anderen Lebenslagen je pomoc v situacích jasně stanovených zákonem a je realizována formou zejména těchto dávek: *Haushalt Weiterführung*, *Altenhilfe* a *Bestattungskosten Sozialhilfe* (118). První z nich slouží k pomoci s náklady domácnosti a s náklady na péči o děti pro osoby v obtížné životní situaci. Podmínkou pro získání tohoto příspěvku je, že příjemce nepřesahuje hranici příjmu, která je pro něj zákonem určena. Dávka je určena na osobní péči členů domácnosti, což zahrnuje nejen péči hygienickou, ale také kulturní a dále aktivity v domácnosti, jako je vaření, úklid, nákupy. Tato finanční podpora je pouze dočasná a je vyplácena ve zvláštních případech, jako je těhotenství, nemoc, hospitalizace apod. Konkrétní výše pomoci se liší dle individuální finanční a sociální situace domácnosti (117).

Sociální pomoc *Altenhilfe* je určena starým lidem a slouží k překonávání problémů souvisejících s jejich věkem. U starých lidí se neposuzuje finanční situace, jedinou podmínkou pro vznik nároku je věk nad 65 let a nepříznivá sociální situace. Příjemci mohou využít služeb jasně definovaných zákonem, mezi které patří například služby související s pořízením a údržbou bytu, služby podporující účast na kulturním životě nebo služby související s rozvíjením svých schopností a dovedností. *Altenhilfe* zahrnuje kromě služeb také poradenství, a to ve všech aspektech života seniorů. Seniori, kteří jsou těžce zdravotně postiženi, mohou získat navíc finanční pomoc (110).

Poslední situace, která může zapříčinit sociální a finanční problémy je úmrtí rodinného příslušníka ve smyslu úhrady nákladů na pohřeb. Proto *Hilfe in anderen Lebenslagen* zahrnuje také *Bestattungskosten Sozialhilfe*, kdy stát uhradí pohřeb zesnulého v případě, že rodina není schopna uhradit náklady s tím spojené. Hrazen je pouze jednoduchý pohřeb s nezbytnými náklady, a to v místě, kde zesnulý zemřel.

Převoz se hradí pouze ve výjimečných případech, například úmrtí při autonehodě. Podmínkou pro získání této státní pomoci je skutečnost, že není žádný dědic, nebo bylo dědictví odmítnuto anebo nemají pozůstalí dostatek finančních prostředků na úhradu pohřbu. U této finanční pomoci se zohledňuje, zda příjmy žadatele nepřesahují jeho zákonem stanovenou minimální úroveň (113).

1.5 Rakousko

Oficiální název je Republik Österreich (Rakouská republika). Administrativně se člení na 9 spolkových zemí – Vídeň, Horní Rakousy, Dolní Rakousy, Burgenlandsko, Korutany, Štýrsko, Tyrolsko, Solnohradsko, Vorarlbersko. Od 1. 3. 2002 je výhradním platidlem Rakouska EURO (142).

1.5.1 Systém sociálního zabezpečení

Rakouský systém sociálního zabezpečení zahrnuje pomoc v následujících sociálních událostech: nemoc, pracovní neschopnost, invalidita, mateřství, nezaměstnanost, stáří, úmrtí osoby a chudoba. Z pohledu sociální politiky se Rakousko řadí mezi státy s výkonovým typem sociální politiky. Hlavní myšlenkou této koncepce je, že sociální potřeby lidí by měly být uspokojovány na základě výkonu a produktivity. Jinými slovy se zde uplatňuje princip zásluhovosti, na základě něhož se realizuje sociální zabezpečení. V Rakousku je nabídnut velký prostor pro realizaci nestátních neziskových organizací, protože stát, ve smyslu poskytování sociálního zabezpečení, nabízí pouze základní společensky uznaná minima (58).

Systém sociálního pojištění zahrnuje celkem čtyři pojištění: nemocenské, úrazové, důchodové a pojištění v nezaměstnanosti. V současné době je pojištění povinné pro všechny skupiny zaměstnanců a jeho výše je odvozena od výše příjmů. Účast v systému sociálního pojištění je podmínkou vzniku nároku na některé dávky ze systému sociální pomoci. Zákon rozlišuje dvě základní skupiny pojištěnců: zaměstnanci a osoby samostatně výdělečně činné. Výše příspěvku do sociálního pojištění je odvozena od výše příjmů jednotlivých skupin pojištěnců. U zaměstnanců přispívá na sociální pojištění i zaměstnavatel (70).

V případě osoby, která není zaměstnancem ani osobou samostatně výdělečně činnou, je účast na sociálním pojištění dobrovolná. Jedná se zejména o studenty, osoby pečující o dítě, osoby pečující o závislou osobu apod. (95).

1.5.1.1 Právní úprava

Základní právní úpravou je zákon „Allgemeines Sozialversicherungsgesetz 189/1955“ (generální zákon o sociálním pojištění), který, kromě sociálního pojištění, definuje obecné podmínky poskytování dávek ze systému sociálního zabezpečení, zejména dávek pro osoby s nízkými příjmy. V oblasti poskytování pomoci rodinám je stěžejní zákon „Familienlastenausgleichsgesetz 376/1967“ (zákon o odškodnění rodiny). Systém dávek a další pomoci pro osoby se zdravotním postižením je uveden v zákoně „Behinderteneinstellungsgesetz 22/1970“ (zákon o zdravotním postižení), dále je stěžejní zákon „Bundesbehindertengesetz 283/1990“ (federální zákon o postižení) a zákon „Bundes-Behindertengleichstellungsgesetz 82/2005“ (zákon o diskriminaci zdravotně postižených) (97).

1.5.2 Dávky

Jak vyplývá ze zaměření sociální politiky Rakouska, je uplatňován princip zásluhovosti, což znamená, že většina dávek se váže na aktivní účast v sociálním pojištění (96).

1.5.2.1 Dávky pro rodiny

Rodinám s dětmi je nabízena celá řada výhod. Jedná se například o daňové zvýhodnění rodin s dětmi, ale především se jedná o peněžní dávky ze systému sociálního zabezpečení:

- Familienbeihilfe (rodinné přídatky) + Mehrkindzuschlag (bonus při více dětech)
- Wochengeld (dávky v mateřství)
- Kinderbetreuungsgeld (péče o děti) + Kinderbetreuungsbeihilfe (bonus na školku) + Beihilfe zum pauschalen Kinderbetreuungsgeld (paušální podpora pro chudé)
- Familienhärteausgleich (překlenovací finanční pomoc)

- Familienhospizkarenz-Zuschuss (příspěvek na paliativní péči) (9).

Rodinné přídavky *Familienbeihilfe* jsou nejdůležitějším pilířem rakouského systému zaměřeného na podporu rodiny. Jedná se o kompenzaci nákladů vyživovací povinnosti rodičů vůči dětem. Dítě zákon definuje jako osobu od narození do dovršení 18 let a dále až do 26 let, jestliže se soustavně připravuje na budoucí povolání. Další podmínkou je, že dítě žije s rodiči v jedné domácnosti. Zákon stanovuje výjimku v případě, že dítě se nejpozději do 25 roku věku stane fyzicky či psychicky postiženým a očekává se, že tento stav bude dlouhodobějšího či trvalého rázu. V takovém případě jsou rodinné přídavky vypláceny i po dovršení 26 let věku dítěte. Rodinné přídavky je dávka, jejíž výše se neurčuje podle příjmu rodiny ale podle věku dítěte. Zde uvádím tabulku, která znázorňuje, v jaké výši se pohybují rodinné přídavky.

Tabulka 14: Výše rodinného přídavku Familienbeihilfe

Věk dítěte	Částka za měsíc
od narození do 2 let	105,4 € (2635 Kč)
od 3 let do 9 let	112,7 € (2817,5 Kč)
od 10 do 18 let	130,9 € (3272,5 Kč)
od 19 let	152,7 € (3817,5 Kč)
Postižené dítě (bez ohledu na věk)	138,3 € (3457,5 Kč)

Zdroj: Bundeskanzleramt Österreich (9)

V případě, že v rodině žije více než jedno dítě, zvyšuje se celková výše měsíčního příspěvku o:

- 12,80 € (320 Kč) pro dvě děti
- 47,80 € (1195 Kč) pro tři děti
- 97,80 € (2445 Kč) pro čtyři děti
- 50 € (1250 Kč) za každé další dítě.

Rodinný přídatek je jedenkrát za rok v září navýšen o částku 100 € (2500 Kč) za každé dítě od 6 do 15 let, které je zapsáno na základní škole. Příspěvek má sloužit na

pokrytí zvýšených nákladů spojených se začátkem školního roku. Nárok na rodinný příspěvek nevznikne nebo zanikne v případě, že zletilé dítě má svůj vlastní zdanitelný příjem vyšší než 10 000 € (250 000 Kč) za kalendářní rok (7).

V případě, že se jedná o rodinu se třemi a více dětmi, mají nárok získat ještě *Mahrkindzuschlag*. Jedná se o doplněk k rodinnému příspěvku a činí 20 € (500 Kč) za měsíc za třetí a každé další dítě. Pro vznik nároku na tento doplněk se posuzuje ještě příjem rodiny v předchozím roce, který nesmí přesáhnout zákonem stanovenou hranici 55 000 € (1 375 000 Kč) (7).

V Rakousku existuje velmi složitý systém dávek, které jsou určeny na pokrytí nákladů vzniklých v souvislosti s péčí o dítě. Zvláštností tohoto systému je to, že podmínkou pro vznik nároku na jakýkoliv z typů příspěvků, je zřízení tzv. *Mutter-Kind-Pass*. Jedná se o zdravotní průkaz matky a dítěte, do kterého se zaznamenávají výsledky lékařských vyšetření matky v těhotenství a dítěte po narození. Každá těhotná žena musí projít pěti lékařskými vyšetřeními zaměřenými na screening. Vyšetřovací program u dítěte zahrnuje pět prohlídek v prvních 14 měsících a další čtyři od 22. měsíce života dítěte (25). Pro vznik nároku na příspěvek *Kinderbetreuungsgeld* je nutné absolvovat všech pět vyšetření v těhotenství a alespoň pět základních prohlídek v prvních 14 měsících života dítěte. Podle počtu absolvovaných vyšetření se potom stanovuje varianta čerpání příspěvku. Je nutné zdůraznit, že všechna uvedená vyšetření jsou pro všechny ženy a jejich děti zdarma bez ohledu na to, zda přispívají do systému zdravotního pojištění či nikoliv (12).

Kinderbetreuungsgeld lze přirovnat k české dávce rodičovský příspěvek. Dělí se na dva základní druhy. První z nich je vyplácen paušálně a nabízí čtyři základní varianty čerpání označené jako 30+6, 20+4, 15+3, 12+2. Varianty jsou odstupňované podle počtu absolvovaných lékařských vyšetření, což znamená, že s nižším počtem vyšetření se krátí také výše vyplaceného příspěvku (23).

Varianta 30+6 je podmíněna absolvováním všech deseti vyšetření a lze ji čerpat až do 30. měsíce života dítěte v případě rodiče samoživitele nebo do 36. měsíce života dítěte, jestliže o něj pečují oba rodiče. Výše příspěvku činí u této varianty 14,53 €

(363,25 Kč) za den, cca 436 € (10 900 Kč) za měsíc. Jakým způsobem se mění výše příspěvku a doba čerpání s dalšími variantami čerpání je zaznamenáno v tabulce (5).

Tabulka 15: Přehled výše a doby čerpání příspěvku na péči o dítě

	Výše příspěvku za den	Výše příspěvku za měsíc	Doba čerpání u rodiče samoživitele (od narození dítěte)	Doba čerpání v případě péče obou rodičů (od narození dítěte)
30+6	14,53 € (363,25 Kč)	436 € (10 900 Kč)	30 měsíců	36 měsíců
20+4	20,8 € (520 Kč)	624 € (15 600 Kč)	20 měsíců	24 měsíců
15+3	26,6 € (665 Kč)	800 € (20 000 Kč)	15 měsíců	18 měsíců
12+2	33 € (825 Kč)	1000 € (25 000 Kč)	12 měsíců	14 měsíců

Zdroj: Bundeskanzleramt Österreich (5)

Druhý typ příspěvku na dítě závisí na výši příjmu rodiny a nabízí pouze jednu variantu čerpání nazvanou 12+2. Nárok vznikne pouze v případě, že rodina nemá nárok na první druh rodičovského příspěvku a roční příjem rodiny nepřesáhne 5800 € (145 000 Kč). Pak může žádat o tento druhý typ, přičemž výše příspěvku činí 80 % z příjmu rodiny maximálně 66 € (1650 Kč) za den. Období, po které lze dávku pobírat je v případě rodiče samoživitele 12 měsíců od narození dítěte, resp. 14 měsíců při péči obou rodičů (24).

Zvláštní paušální podporu od státu, tzv. *Beihilfe zum pauschalen Kinderbetreuungsgeld*, potom mohou dostat rodiny, kde příjem jednoho rodiče není vyšší než 5800 € (145 000 Kč) za rok a druhý z rodičů nemá příjem vyšší než 16 200 € (405 000 Kč) za rok. V takovém případě má rodina nárok na paušální podporu 6,06 € (151,5 Kč) za den na každé dítě, na něž pobírá příspěvek na péči. Všechny výše uvedené dávky při péči o dítě náleží stejně jako rodičům, kterým se narodilo dítě, tak i rodičům, kteří dítě adoptovali. Platí pro ně i stejné podmínky, sazby a lhůty (24).

Kinderbetreuungsbeihilfe je zvláštní druh příspěvku na péči o děti, který má pomoci s náklady na péči o dítě. Nárok mají rodiče, kteří pracují a jejichž děti navštěvují mateřskou školu nebo některou z forem hlídání dětí či potřebují zajistit hlídání z důvodu nepříznivého zdravotního stavu. Příspěvek slouží právě na pokrytí nákladů spojených s hlídáním dětí. Podmínkou vzniku nároku je, že dítě žije s rodiči ve

společné domácnosti a je mladší 15 let. U dětí, které jsou zdravotně postižené, je věkový limit stanovený na 19 let. Konkrétní výše příspěvku se odvíjí od výše hrubých příjmů rodiny, od výše nákladů plynoucích z péče o dítě, typu zařízení pro dítě a délky, po kterou tam pobývá. Podpora může být poskytována po dobu až 156 týdnů, přičemž se vyplácí vždy na 26 týdnů a poté se prodlužuje (13).

Stát pomýšlí na rodiny i v případě, kdy se nedobrovolně ocitnou v nouzové situaci a potřebují pomoc. Pro tuto potřebu existuje tzv. *Familienhärteausgleich*, což je jednorázový příspěvek určený ke zlepšení špatné finanční situace zapříčiněné nastalou mimořádnou situací. Zákon definuje nouzové situace ve dvou skupinách:

1. nemoc, invalidita, smrt živitele rodiny
2. poškození domácnosti nebo bytových prostor nepředvídatelnými živelnými pohromami.

Nárok na jednorázový překlenovací příspěvek může vzniknout pouze osobě trvale žijící na území Rakouska. Aby mohl být příspěvek přiznán, musí nastat mimořádná situace a škody, které vznikly, nemohou být zcela pokryty z vlastních zdrojů, např. z pojištění. Výše příspěvku závisí na individuálních potřebách jedince a na škodě, která vznikla (8).

Familienhospizkarenz-Zuschuss je nejnovější dávkou ze systému zaměřeného na rodiny. Dávka je určena pro rodiny s nízkými příjmy k vyrovnání nákladů na péči o vážně nemocné či umírající dítě. Dávka slouží především k tomu, aby rodiče, kteří z důvodu péče o dítě ztratí zaměstnání a obtížně hledají nové, měli alespoň nějakou finanční kompenzaci od státu (22). Aby vznikl nárok na dávku nesmí měsíční příjem domácnosti přesáhnout 700 € (17 500 Kč). Do tohoto příjmu se nezapočítávají dávky ze systému sociálního zabezpečení. Pro výpočet výše příspěvku se používá vzorec, ve kterém se zohledňuje příjem rodiny a tzv. faktor domácnosti, který se různí podle toho, kolik osob a v kterých věkových kategoriích, v domácnosti žije (26).

1.5.2.2 Dávky pro osoby se zdravotním postižením

Osoby se zdravotním postižením mají v osobním i pracovním životě jiné podmínky než lidé bez postižení. Z tohoto důvodu stát nabízí osobám se zdravotním postižením celou řadu výhod a pomoc při překonávání negativních důsledků jejich postižení. Zákon stanovuje nárok na dávky občanovi Rakouska, jemuž stupeň

zdravotního postižení snižuje výdělečnou schopnost minimálně o 50 %. Při vyřizování všech záležitostí týkajících se dávek pro osoby se zdravotním postižením, jsou upřednostňováni ti, kteří se soustavně připravují na budoucí povolání, osoby starší 65 let, které pobírají důchod a jsou výdělečně činnými a ti, kteří vzhledem k závažnosti postižení nejsou schopni pracovat na chráněných pracovištích. Konkrétně se jedná o tyto dávky:

- Das Pflegegeld (příspěvek na pečovatelskou službu)
- 24 Stunden-Betreuung (24hodinnová péče)
- Zuschuss zur Erlangung einer Lenkherechtigung (grant pro získání řidičského oprávnění)
- Ausbildungsbeihilfe (příspěvek na náklady v souvislosti se studiem)
- Unterstützungsfonds für Menschen mit Behinderung (podpůrný fond)
- Der Behindertenpass (průkaz osoby se zdravotním postižením) (16).

Das Pflegegeld je příspěvek určený na částečnou úhradu pečovatelské služby. Nejedná se o zvýšení příjmů, příspěvek musí být využit ke svému účelu. Cílem příspěvku je především umožnit osobě, která potřebuje pečovatelskou službu, co nejdéle zůstat ve svém přirozeném prostředí. Příspěvek na pečovatelskou službu je možné získat pouze tehdy, jsou-li splněny následující podmínky: žadatel potřebuje stálou péči z důvodu tělesného, mentálního nebo smyslového postižení, o kterém se předpokládá, že bude trvat minimálně ještě šest měsíců, pečovatelskou službu využívá na více jak 60 hodin měsíčně a má trvalé bydliště v Rakousku. Zákon také jasně definuje pojem péče, přičemž ji stanovuje ve třech základních oblastech: ve smyslu domácí péče, ve smyslu péče o osobu a ve smyslu hmotné oblasti života. Při posuzování nároku na příspěvek se vychází z toho, zda osoba se zdravotním postižením potřebuje pomoc v těchto činnostech: obstarávání potravin, léků a základních komodit každodenního života, úklid domu, praní prádla, péče o tělo, vytápění obytných prostor (včetně pořízení topného materiálu) a mobilita. O přidělení a výši příspěvku rozhoduje příslušný orgán na základě lékařského posudku. Výše příspěvku je odstupňována v sedmi úrovních (viz. tabulka) (14).

Tabulka 16: Příspěvek Das Pflegegeld – podmínky a výše

Úroveň	Potřebná péče v hodinách za měsíc	Částka za měsíc
1	více než 60 hodin	154,20 € (3855 Kč)
2	více než 85 hodin	284,30 € (7107,5 Kč)
3	více než 120 hodin	442,90 € (11 072,5 Kč)
4	více než 160 hodin	664,30 € (16 607,5 Kč)
5	více než 180 hodin, pokud • je nutná mimořádná péče	902,30 € (22 557,5 Kč)
6	více než 180 hodin, pokud • je nutná stálá přítomnost pečovatele během dne i noci vzhledem k druhu a závažnosti postižení	1260 € (31 500 Kč)
7	více než 180 hodin, pokud • pečuje o kvadruplegika	1655,80 € (41 395 Kč)

Zdroj: Bundeskanzleramt Österreich (16)

Zvláštním typem příspěvku na péči je pak podpora tzv. *24 Stunden-Betreuung*. Osoby, které potřebují péči po 24 hodin, mají možnost ze zákona využít dva druhy poskytování péče: angažovat osobu, která je samostatně výdělečně činná anebo zaměstnat pečovatele do pracovního poměru. Pečovatel má za úkol pomoci při vedení domácnosti a životních úkonech, například příprava jídel, úklidové práce, doprovod na nákupy, pomoc při oblékání, podpora při osobní hygieně a při vykonávání tělesné potřeby apod. Žadatel o příspěvek má nárok pouze v případě, že jeho čistý měsíční příjem nepřesahuje částku 2500 € (62 500 Kč) a má nárok na příspěvek na pečovatelskou službu alespoň v úrovni 3 (viz výše). Čistý příjem žadatele se zvyšuje o 400 € (10 000 Kč) za dalšího člena domácnosti, se kterým žije a o 600 € (15 000 Kč) za každého člena rodiny se zdravotním postižením. Součástí žádosti je prokázání potřeby 24hodinové péče. U osob, které mají nárok na příspěvek na pečovatelskou službu v úrovni 5 a výše, se potřebnost péče neprokazuje, ale u příspěvků v úrovni 3 a 4 se přihlíží k posudku odborného lékaře. Výše příspěvku se u první možnosti poskytování péče pohybuje od 275 € (6875 Kč) do 550 € (13 750 Kč) za měsíc a u zaměstnaného pečovatele 550 €-1100 € (13 750 Kč-27 500 Kč) měsíčně v závislosti na individuálních potřebách jedince (11).

Velkou oblastí, ve které mají osoby se zdravotním postižením výhody, je užívání motorového vozidla. *Zuschuss zur Erlangung einer Lenkherechtigung* je první z grantů, který mohou získat osoby se zdravotním postižením, které potřebují k zaměstnání používat motorové vozidlo, a to na získání řidičského oprávnění. Tento grant je možné získat pouze tehdy, jestliže použití veřejné dopravy by bylo vzhledem ke vzdálenosti či zdravotnímu postižení nemožné. Příspěvek může činit až 50 % výše nákladů na získání řidičského průkazu. Stát nabízí osobám se zdravotním postižením také výhody při nákupu a úpravě motorového vozidla. Zákon stanovuje podmínky, za kterých lze příspěvky získat: motorové vozidlo musí užívat osoba se zdravotním postižením nebo osoba, která ho bude používat pro transport žadatele, žadatel musí být držitelem řidičského oprávnění, vozidlo musí sloužit k transportu na pracoviště a použití veřejné dopravy není možné (14). K 1. 1. 2012 došlo ke zvýšení výše příspěvku na zakoupení motorového vozidla osobou se zdravotním postižením, a to na 2088 € (52 200 Kč) v maximální výši. Úpravy na motorovém vozidle vzhledem k individuálním potřebám s ohledem na uživatele a jeho zdravotní postižení, jsou hrazeny v plné výši (27). Další výhody v souvislosti s užíváním motorového vozidla pro osoby se zdravotním postižením spočívají v daňových zvýhodněních. V Rakousku má každý vlastník motorového vozidla do 3,5 tuny povinnost platit daň z užívání motorového vozidla. Osoby se zdravotním postižením, které používají osobní automobil pro přepravu do zaměstnání, jsou od této daně osvobozeny. Další daňovou úlevu ve výši 190 € měsíčně lze využít v případě, že osoba vzhledem ke svému zdravotnímu postižení používá vozidlo i na soukromé cesty. Vzhledem ke svému zdravotnímu postižení znamená, že žadatel má trvalé těžké postižení pohybového aparátu a vzhledem k tomu je nemožné využít veřejnou dopravu. Stejně podmínky platí i pro další výhodu, kterou je roční dálniční známka zdarma a slevy na roční jízdné na silnicích, na kterých se platí mýtné. Poslední výhodou v souvislosti s používáním motorového vozidla pro osoby se zdravotním postižením je osvobození od poplatků za parkování. Vůz může být zaparkován v parkovacích zónách zdarma na dobu neurčitou, pokud je viditelně označen za čelním sklem symbolem osoby se zdravotním postižením (14).

Dále zákon specifikuje zvláštní výhody pro děti se zdravotním postižením. Důvodem je především snaha pomoci rodině s úhradou nákladů zvýšených v důsledku zdravotního postižení dítěte a péče o něj. Rodiče dětí se zdravotním postižením mohou využít *Das Pflegegeld*, na který má nárok dospělá osoba se zdravotním postižením a o které byla zmínka výše. Za splnění určitých podmínek dojde u této cílové skupiny ke zvýšení příspěvku. Za prvé musí být postižení způsobeno nejméně dvěma nezávislými vážnými poškozeními a za druhé musí být péče poskytována do 7. roku věku dítěte minimálně 50 hodin měsíčně a do 15. let věku dítěte minimálně 75 hodin měsíčně (14). Další příspěvek, ve kterém mají rodiny s dítětem s postižením výhodu, je rodinný příspěvek, který je, bez ohledu na věk dítěte, stanoven na 138,30 € (3457,5 Kč) za měsíc. Jak již bylo zmíněno o rodinném příspěvku výše, lze za určitých okolností u osoby se zdravotním postižením čerpat příspěvek i po dosažení věku 26 let (10).

Rodiče dětí a mladistvých se zdravotním postižením mohou žádat podporu na provoz motorového vozidla, kterým vozí své dítě do školy. Podmínka je zde stejná jako u dospělých osob se zdravotním postižením, tzn., že není možné vzhledem ke vzdálenosti či závažnosti zdravotního postižení využít veřejnou dopravu. Dále musí být prokázáno, že vozidlo je skutečně využíváno na dovážení dítěte do školy. Výše podpory závisí na vzdálenosti mezi školou a bydlištěm rodiny a na počtu školních dní v týdnu. Stejně tak může rodič dítěte požádat o úhradu cestovních nákladů spojených s pravidelným dopravováním dítěte k lékaři nebo na léčbu. Tyto výdaje se netýkají pouze užívání motorového vozidla, ale i veřejné dopravy. Výše pak závisí na vzdálenosti mezi lékařem (léčebným ústavem) a bydlištěm rodiny a na druhu užití dopravy. V případě, kdy vzhledem k druhu a závažnosti postižení dítěte, potřebuje rodina upravit domácí prostředí, například vybudovat bezbariérový přístup apod., nabízí stát pomoc v podobě půjček a grantů. Jejich výše se liší v jednotlivých spolkových zemích a také podle druhů poskytnutých grantů (10).

Další cílovou skupinou v systému dávek pro osoby se zdravotním postižením jsou studenti. První z finanční pomoci je tzv. *Ausbildungsbeihilfe*. Tato dávka slouží k částečné úhradě nákladů spojených s dalším vzděláváním a odbornou přípravou po dokončení povinné školní docházky. Finanční pomoc tedy mohou získat: studenti

středních a vysokých škol, učni, stážisté a účastníci přípravného kurzu na přijímací řízení. Samozřejmou podmínkou pro vznik nároku je zdravotní postižení, které se dokládá prostřednictvím lékařského posudku. Výše příspěvku může činit až 627 € (15 675 Kč) za měsíc (4). Na další příspěvek mají nárok studenti se zdravotním postižením, kteří úspěšně absolvují standardní výběrové řízení do výměnného programu Erasmus. Tento grant neslouží jako plné stipendium, ale je určen na zvýšené náklady týkající se mobility studenta. V závislosti na závažnosti postižení mohou studenti získat grant až do výše 5040 € (126 000 Kč) za rok (15).

V Rakousku existuje tzv. *Unterstützungsfonds für Menschen mit Behinderung*. Jedná se o podpůrný fond pro osoby se zdravotním postižením, z kterého mohou žádat finanční pomoc za předpokladu, že se z důvodu svého specifického zdravotního postižení dostaly do sociální krize a potřebují rychlou finanční pomoc pro zmírnění, případně odstranění, jejich následků. Příjemcem dotace se může stát pouze rakouský občan. Konkrétní výše příspěvku potom závisí na úrovni příjmu rodiny. Fond je využíván výhradně na dobročinné účely a má vlastní právní subjektivitu (6).

Osoby se zdravotním postižením, které mají omezenou výdělečnou schopnost minimálně o 50 %, mají dále v Rakousku nárok na slevu jízdného v systému železniční dopravy a na letenky od společnosti ÖBB. VORTEILScard spezial je speciální jízdenka, která stojí 19,90 € (497,5 Kč) a je platná po dobu jednoho roku na veřejnou dopravu provozovanou společností ÖBB. Pokud má osoba se zdravotním postižením nárok na příspěvek na pečovatelskou službu Das Pflegegeld je možné tuto jízdenku prodloužit zdarma až na 5 let (17).

Osoba se zdravotním postižením v Rakousku by měla vlastnit tzv. *Der Behindertenpass*. Držení tohoto průkazu není podmínkou pro získání finanční pomoci od státu, ale opravňuje držitele k využití celé řady výhod a slev. Nárok na průkaz má osoba, která má trvalé bydliště v Rakousku, stupeň zdravotního postižení nebo ztráta výdělečné schopnosti je nejméně 50 % a poslední podmínkou je, že pobírá alespoň jednu ze zákonem uvedených dávek. Držitelé průkazu mají nárok například na slevu v rekreačních a kulturních zařízeních, slevy na letenky a železniční dopravu, slevy na

mýtném, osvobození od školného nebo osvobození od daně z užívání motorového vozidla (14).

1.5.2.3 Dávky pro osoby s nízkými příjmy

Systém sociálního zabezpečení také pomýšlí na osoby, které se dostaly do rizikové situace a potřebují pomoc, protože u nich hrozí riziko chudoby a sociálního vyloučení. Institut životního minima, tak jak je užíván v České republice, lze v Rakouském systému sociálního zabezpečení nalézt v podobě minimálních standardů. Jedná se o konkrétní částky, které vyčíslují minimální finanční prostředky na pokrytí životních nákladů. Z těchto standardů vychází dávky právě pro tuto cílovou skupinu. Pro rok 2012 jsou minimální standardy nastaveny takto:

- osamělý rodič nebo osoba žijící sama: 773,26 € (19 331,5 Kč)
- páry: 579,95 € (14 498,75 Kč) (na osobu)
- dospělé děti, které mají nárok na rodinné přídavky: 386,63 € (9665,75 Kč)
- nezletilé dítě: 208,78 € (5219,5 Kč) (na každé dítě).

Tyto výše by měly sloužit na pokrytí životních nákladů, tj. potravin, oblečení, kosmetiky a na osobní potřebu (62).

Stát nabízí této cílové skupině několik druhů pomoci:

- Bedarfsorientierte Mindestsicherung (minimální sociální)
- Wohnbeihilfe (příspěvek na bydlení)
- Familienhärteausgleich (překlenovací finanční pomoc) – o té již bylo zmíněno v souvislosti s dávkami pro rodiny ze systému sociálního zabezpečení (3).

Bedarfsorientierte Mindestsicherung je základní dávkou pro osoby v hmotné nouzi. Nejedná se pouze o ochranu proti chudobě, ale má napomoci vrátit se do pracovního procesu. Koncepce sociální pomoci je rozdělena do dvou hlavních oblastí:

1. tzv. „offene Sozialhilfe“, který se týká domácností (finanční dávka)
2. tzv. „stationäre Sozialhilfe“, který se zaměřuje na podporu osob v ústavních zařízeních (sociální služby).

Pomoc, která je určena domácnostem, má formu peněžní dávky. Jedná se o minimální finanční pomoc určenou na zabezpečení základních životních potřeb (potravin, oblečení, topení, elektřina apod.) Nárok na minimální dávky sociálního

zabezpečení může vzniknout až poté, kdy byly vyčerpány všechny dostupné prostředky pro zlepšení finanční situace žadatele: zvýšením příjmu vlastní prací, řádným uplatněním všech zákonných nároků (dávky, výživné apod.) nebo prodejem či jiným využitím vlastního majetku.

a) zvýšení příjmu vlastní prací

Vzhledem k tomu, že cílem minimálního příspěvku je také návrat do pracovního procesu, klade se na snahu pracovat velký důraz. Pokud lze ze zkušeností s předchozí výdělečnou činností předpokládat, že žadatel nemá ochotu pracovat, může být příspěvek snížen na polovinu nebo nemusí vůbec vzniknout nárok. Snaha zvýšit si příjem vlastní prací se nezjišťuje u: osob v důchodovém věku (u mužů 65 let, ženy 60 let), umírajících a těžce nemocných, starších 18 let, kteří se soustavně připravují na budoucí povolání, poživatelů příspěvku na péči alespoň ve třetí úrovni a u osob, které pečují o nezaopatřené dítě do tří let věku.

b) uplatnění zákonných nároků

Pod tímto se rozumí zejména využití nároku na dávky ze systému sociálního zabezpečení, zejména zaměřené na podporu rodin (např. rodinné přídavky) a osob se zdravotním postižením (příspěvek na péči). Dále uplatnění povinné vyživovací povinnosti ze strany rodiče, který nežije se svým dítětem v jedné domácnosti.

c) prodej či jiné využití vlastního majetku

Jedná se především o majetek, který nesouvisí s uspokojováním základních životních potřeb a zajištění základních životních podmínek žadatele. Zákon stanovuje, jaký majetek nesmí být využit: položky, které jsou nutné k uspokojení základních duchovních a kulturních potřeb, motorová vozidla, která jsou nezbytná pro udržení zaměstnání nebo z důvodu zdravotního postižení, potřebné vybavení domácnosti a byt (dům), ve kterém žadatel žije. Žadatel musí využít také své úspory, kdy zákon stanovuje minimální částku, která musí žadateli zůstat. Ta je pro rok 2012 stanovena na 3866,25 € (96 656,25 Kč) (3).

Výše příspěvku se pak stanovuje podle minimálních standardů, které vyčíslují částky na pokrytí životních nákladů. K tomu se připočítává částka potřebná na pokrytí nákladů na bydlení, která je v roce 2012 stanovena:

- osamělý rodič nebo osoba žijící sama: 193,32 € (4833 Kč)
- páry: 144,99 € (3624,75 Kč) (na osobu)
- osoby, které dosáhly důchodového věku nebo osoby se zdravotním postižením: 104,40 € (2610 Kč)
- dospělé děti, které mají nárok na rodinné přídatky: 96,66 € (2416,5 Kč).

Všechny uvedené výše příspěvku Bedarforientierte Mindestsicherung jsou vypláceny měsíčně (62).

Obdobou českého příspěvku na bydlení je v Rakousku *Wohnbeihilfe*. Nárok na příspěvek má občan Rakouska nebo osoby s cizím státním občanstvím, které doloží, minimálně pětiletý legální pobyt v Rakousku. Příspěvek lze poskytnout na byt, ve kterém žadatel bydlí nebo na byt, ve kterém pravidelně pobývá. Příspěvek může být poskytnut pouze nájemci nebo vlastníkovu bytu. Nárok nevznikne, pokud osoba žije v soukromém domě, bytu, který byl zrekonstruován z veřejných prostředků. Výše grantu závisí na počtu osob v domácnosti, příjmu domácnosti, velikosti bytu a nákladech na bydlení. Počet osob v domácnosti je podle toho, kolik osob má zde hlášený trvalý pobyt. V případě obytných společenství, například u studentů, se započítávají všechny osoby, bez ohledu na to, zda se jedná o jejich hlavní nebo vedlejší bydliště. Příjem domácnosti je čistý příjem všech osob žijících v jedné domácnosti. Při výpočtu nákladů na bydlení se započítávají tyto položky: poplatky související s bydlením (tzv. provozní náklady), DPH, výdaje za elektřinu, vytápění a telefonní poplatky a ostatní náklady na bydlení. Do nákladů na bydlení se tedy nezahrnuje nájemné. Pro přiznání nároku na příspěvek je rozhodující měsíční čistý zisk domácnosti, který pro rok 2010 nesmí přesáhnout v případě jedné osoby 773,26 € (19 331,5 Kč), dvě osoby 1159,37 € (28 984,25 Kč) a za každé dítě 119,31 € (2982,75 Kč). Konečná výše příspěvku je určena výpočtem, který zohledňuje všechny výše uvedené skutečnosti (63).

1.6 Velká Británie

Oficiální název je United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. Jedná se o konstituční monarchii rozdělenou do čtyř zemí: Anglie, Wales, Skotsko, Severní Irsko. Vzhledem k tomu se také mohou lišit podmínky pro poskytování dávek ze

systemu sociálního zabezpečení v jednotlivých zemích Velké Británie. Níže uvedené skutečnosti se týkají konkrétně Anglie (74).

1.6.1 Systém sociálního zabezpečení

Velká Británie patří k liberálnímu typu sociálního státu. Tím je dána i míra, jakým způsobem stát zasahuje a ovlivňuje systém sociálního zabezpečení. Základním principem je sociální solidarita, prosazovaná pod heslem: „*From social welfare to social workfare, tj. od sociální péče k podpoře zaměstnanosti.*“ (Tomeš, 2010), ukotvena v britském systému sociálního zabezpečení již od první poloviny 20. století lordem Johnem Maynardem Keynesem. Na něj později navázal sir William Beveridge, který zdokonalil systém národního pojištění ve Velké Británii a dávek z něj plynoucích. Tento anglosaský model se s drobnými odchylkami zachoval až do současnosti (136). Ve Velké Británii je uplatňován v současné době tzv. reziduální typ sociální politiky, který klade důraz na individuální odpovědnost každého za uspokojování sociálních potřeb. Na prvním místě v sociální pomoci stojí trh a jeho instituce a rodina a teprve, až tyto subjekty selžou, nastupuje státní sociální politika (58).

Příspěvky do systému sociálního pojištění podmiňují vznik nároku na některé dávky státní sociální podpory, včetně státního důchodu. Výše příspěvku závisí na výši příjmu a na tom, zda se jedná o zaměstnance nebo osobu samostatně výdělečně činnou. Povinnost platit národní pojištění vzniká v případě, kdy se osoba starší 16 let stane zaměstnancem nebo osobou samostatně výdělečně činnou a zaniká dosažením důchodového věku. Národní pojištění je ze zákona povinné v případě, že se jedná o zaměstnance nebo osobu samostatně výdělečně činnou, jejichž měsíční /roční příjem dosahuje stanovené minimální výše. Jestliže nevzniká povinná účast na národním pojištění, je možné platit dobrovolné příspěvky v paušálně stanovené (56).

National Insurance Number (NINO)

Všichni občané, kteří pracují nebo si hledají práci ve Velké Británii, musí mít National Insurance Number, což přeloženo do češtiny znamená „číslo národního pojištění“ (74). Jedná se o obdobu rodného čísla v České republice. Toto číslo slouží pro účely správné evidence veškerých příspěvků do fondu státního pojištění.

Zjednodušeně řečeno se jedná o identifikátor občana v sociální systému Velké Británie. Vlastnictví NINO je nezbytnou součástí při podávání žádosti o jakékoliv dávky ze systému sociálního zabezpečení, protože působí jako tzv. referenční číslo při komunikaci s orgány státní správy. Krom toho je NINO nutné při hledání zaměstnání ve Velké Británii a v případě, kdy občan této země žádá o tzv. studentkou půjčku. Každé NINO je jedinečná kombinace písmen a číslic například: QQ 12 33 42 W. National Insurance Number obdrží občan Velké Británie automaticky po dosažení věku 16 let a zůstává po celý život stejné (31).

1.6.1.1 Právní úprava

Zákon č.27/1997, „social security“ (o sociálním zabezpečení) je základní právní úprava v oblasti sociálního zabezpečení ve Velké Británii (135). V únoru roku 2011 byl představen parlamentu návrh sociální reformy „Welfare Reform Bill 2011“. Jedná se o největší změnu v systému sociálního zabezpečení za více než 60 let. Sociální reforma se zaměřuje na několik oblastí sociálního zabezpečení, především si klade za cíl zvýšení spravedlnosti při výplatě dávek, zlepšení pracovních podmínek, zjednodušení systému dávek a administrativní složitosti (35).

Návrh zákona se zaměřuje na tyto konkrétní oblasti:

- zavedení „univerzálního úvěru“, který nahradí celou řadu stávajících dávek a daňových úlev pro lidi v produktivním věku od roku 2013
- zvýšit kontrolu nad dodržováním podmínek nároku a výplaty dávek a nejzávažnější trestné činy tvrdě trestat
- nahrazení příspěvku na živobytí pro osoby zdravotně postižené dávkou Personal Independence Payments od dubna 2013 (139).

Od 8. 3. 2012 vstoupil v platnost „Welfare Reform Act 2012“, který upravuje právní rámec pro chystané změny sociálního systému ve Velké Británii a představuje širokou škálu reforem, které budou postupně vstupovat v účinnost (139).

1.6.2 Dávky

Všechny dávky, ale například i důchody jsou vypláceny na účet. Jde o nejbezpečnější, nejpohodlnější a efektivní způsob výplaty. Peníze lze poslat na různé

druhy účtů. Síť bank, bankomatů a pošty umožňuje možnost vybírat peníze z různých míst dle potřeby. Osobám, které nemají svůj vlastní účet u některé z bank ve Velké Británii, nabízí pošta kartový účet Poca, který je speciálně určen pro výplatu dávek a důchodů a umožňuje výběr peněz na přepážce pošty nebo ve speciálních bankomatech (45).

1.6.2.1 Dávky pro rodiny

První cílovou skupinou jsou rodiny. Stát nabízí rodinám s dětmi tyto dávky:

- Child Benefit (přídavky na děti)
- Child Trust Fund (svěřenecký účet dítěte)
- Maternity Allowance (rodičovský příspěvek) + Statutory Maternity Pay (dávky v mateřství) + Ordinary Statutory Paternity Pay (otcovský příspěvek)
- Statutory Adoption Pay (příspěvek při adopci dítěte)
- Sure Start Maternity Grant (porodné)
- Widowed Parent's Allowance (příspěvek pro ovdovělého rodiče) (45).

Nárok na *Child Benefit* má osoba, která nemusí být nutně rodičem dítěte, ale je zodpovědná za dítě, které s ní žije ve společné domácnosti. Žadatel musí prokázat, že se podílí na financování základních životních potřeb nezaopatřeného dítěte. Příspěvek se vyplácí od narození do dovršení 16 let věku dítěte a poté až do 20 let, pokud se dítě soustavně připravuje na budoucí povolání. Takto také lze definovat nezaopatřené dítě. Výše příspěvku je stanovena dvěma částkami: £20,30 (610,42 Kč) týdně pro nejstarší dítě a £13,40 (402,94 Kč) týdně pro každé z dalších dětí (43).

Child Trust Fund je systém, ve kterém stát nabízí rodinám zřízení svěřeneckého fondu pro své dítě, na kterém je od státu vložen základní kapitál £50-£250 (1503,5 Kč-75 175 Kč) (závisí na splnění zákonem stanovených podmínek). Rodiče pak mohou na tento fond přispívat jakoukoliv částkou maximálně £1200 (36084 Kč) ročně. Tato nabídka aktuálně platí pro rodiny, jejichž dítě se narodilo od 1. 9. 2002 do 2. 1. 2011 a má nárok na přídavek na dítě. Peníze na tomto účtu patří pouze dítěti a nelze je vybrat, dokud nedovrší 18 let. Výnos toho účtu se nedaní a nezohledňuje se ani při podávání žádostí o jiné dávky ze systému sociálního zabezpečení (43).

Příspěvky v souvislosti s narozením dítěte a péčí o něj lze ve Velké Británii najít dva. Nárok na rodičovský příspěvek *Maternity Allowance* vzniká pouze v případě, že matka nemá nárok na rodičovský příspěvek ze strany zaměstnavatele *Statutory Maternity Pay (SMP)*. Ten je vyplácen od 15. týdne před očekávaným termínem narození dítěte. Výše tohoto příspěvku činí během prvních šesti týdnů 90 % z průměrné hrubé mzdy a po zbývajících 33 týdnů od dolní hranice £135,45 (4072,98 Kč) až po 90 % z jejich průměrné hrubé mzdy. Tato výše příspěvku je stanovena za týden a vyplácí se až do 39. týdne věku dítěte. Pokud žena nemá nárok na SMP, musí jí zaměstnavatel vydat potvrzení, aby vznikl nárok na *Maternity Allowance*. O tento druhý tip mohou žádat i osoby samostatně výdělečně činné, které přispívají do systému národního pojištění a osoby nezaměstnané, které splňují, že byly zaměstnány nebo byly samostatně výdělečně činné po dobu alespoň 26 týdnů a v testovacím období byl jejich průměrný týdenní výdělek alespoň £30 (90,21 Kč). Výše dávky se pohybuje od £135,45 (4072,98 Kč) až po 90 % z průměrné hrubé mzdy za týden (v závislosti na výši příjmu) a je vyplácena po dobu 39 týdnů. Oba typy rodičovského příspěvku nesmí být vypláceny zároveň (43).

Stát myslí i na otce dětí, kteří mohou nastoupit místo matek na tzv. otcovskou dovolenou a je jim pak vyplácen tzv. *Ordinary Statutory Paternity Pay*. Podmínkou je, že musí být biologickým otcem, osvojitelem dítěte nebo je partnerem matky a ta souhlasila, že může pečovat o dítě v rámci otcovské dovolené. Další podmínkou je, že musí bez přerušování pracovat u posledního zaměstnavatele alespoň 26 týdnů do 15. týdne před očekávaným narozením dítěte a musí bez přestávky pracovat do doby, než se dítě narodí. Poslední podmínka, kterou zákon stanovuje, se týká průměrné týdenní hrubé mzdy, která musí činit alespoň £107 (3217,49 Kč) týdně. Výše podpory a doba čerpání je pak stejná, jako u žen (43).

Státní sociální politika se zaměřuje nejenom na rodiny, kterým se narodilo dítě, ale také na rodiny, které dítě adoptovaly. V takovém případě má rodič za splnění stanovených podmínek nárok na příspěvek *Statutory Adoption Pay*. Zákon vymezuje tyto základní podmínky: adopce musí proběhnout řádně prostřednictvím příslušných úřadů, dále byl žadatel zaměstnán u svého současného zaměstnavatele nepřetržitě

alespoň 26 týdnů a jeho hrubý výdělek činí v průměru nejméně £107 (3217,49 Kč) za týden. Příspěvek činí £135,45 (4072,98 Kč) týdně v případě, že průměrný týdenní hrubá mzda činí £107 (3217,49 Kč) a více. Pokud je průměrný týdenní mzda nižší příspěvek činí 90 % z této mzdy (43).

Sure Start Maternity Grant lze v českém systému sociálního zabezpečení přirovnat k dávce porodné. Jedná se o jednorázovou platbu na pomoc na úhradu nákladů spojených s narozením dítěte. Pro děti narozené po 11. 4. 2011 platí nová pravidla pro vznik nároku. Porodné v takovém případě mohou žádat rodiče pouze v případě, že nemají žádné další dítě mladší 16 let. Další podmínkou je, že alespoň jeden z rodičů musí mít nárok nejméně na jednu z dávek ze systému sociálního zabezpečení. Porodné může rodič žádat pouze do 11. týdne věku dítěte. Nárok na porodné mají za již výše stanovených podmínek také osoby, kterým bylo svěřeno dítě do jednoho roku do péče nahrazující péči rodičů. Výše jednorázového příspěvku činí £500 (15 035 Kč) za každé narozené dítě (43).

Další příspěvek od státu, který je určený rodinám, je *Widowed Parent's Allowance*. V případě, že zemře jeden z rodičů – manžel, manželka, civilní partner a dítě, které společně vychovávaly, má nárok na přídavek na dítě, vzniká nárok na tuto dávku. Nárok má i těhotná žena, jejíž manžel nebo civilní partner zemřel a byl otcem jejího nenarozeného dítěte. Maximální příspěvek pro ovdovělého rodiče činí £105,95 (3185,92 Kč) za týden (43).

1.6.2.2 Dávky pro osoby se zdravotním postižením

Dávky pro osoby se zdravotním postižením ve Velké Británii nejsou nikdy odvislé od placení pojištění do systému národního pojištění (51). Jedná se o velmi širokou škálu různých dávek, které se zaměřují například na zdravotně postižené v důsledku služby u ozbrojených sil, v důsledku pracovního úrazu, v důsledků očkování proti některým chorobám nebo například v důsledku dopravní nehody. Zde uvádím pouze dávky, které jsou obecnější a platí primárně pro osoby, které jsou zdravotně postižené od narození:

- Disability Living Allowance (příspěvek na náklady vzniklé v důsledku handicapu) + Attendance Allowance (příspěvek na pečovatelskou službu)

- The Independent Living Fund (pomoc s osobní a domácí péčí)
- Disabled Students' Allowances (příspěvky studentům se zdravotním postižením)
- Adapting your vehicle (úprava motorového vozidla)
- Blue Badge parking scheme (Modrý parkovací systém)
- Severe Disablement Allowance (příspěvek pro osoby s vážným zdravotním postižením)
- Free bus travel in England for older and disabled people (bezplatné cestování v Anglii pro osoby zdravotně postižené),
- Disabled Person's Freedom Pass (bezplatné cestování v Londýně) (41).

Příspěvek *Disability Living Allowance* pro osoby se zdravotním postižením je určen na úhradu nákladů zvýšených v důsledku jejich handicapu. Nárok na tuto dávku mají osoby mladší 65 let, které mají fyzické či psychické postižení nebo kombinace obou a jejich postižení je natolik závažné, že potřebují pomoc při péči o sebe a při pohybu. Zvláštní pravidla platí pro osoby, které trpí progresivním onemocněním, u kterého se očekává, že nebude žít déle než 6 dalších měsíců. Tyto osoby mají nárok na rychlé a snadnější vyřízení tohoto příspěvku. Příspěvek je přiznán na základě vstupní lékařské prohlídky, při které lékař stanoví, nakolik je osoba schopna postarat se sama o sebe a nakolik je imobilní. Lékařské prohlídky po přiznání dávky probíhají v pravidelných intervalech. V případě, že se zdravotní stav posuzovaného zlepší natolik, že nepotřebuje pomoc jiné fyzické osoby, může být příspěvek zastaven či snížen. Stejně tak, pokud dojde ke zhoršení zdravotního stavu posuzovaného, může se výše příspěvku zvýšit. Příspěvek je vázán na dvě části zvané „komponenty“:

1. Péče o sebe – zda osoba se zdravotním postižením potřebuje pomoc při péči o vlastní osobu
2. Komponenta zaměřená na mobilitu – zda osoba se zdravotním postižením potřebuje pomoc při chůzi, nebo zda je imobilní.

Žadatel může získat jednu z komponent anebo obě zároveň. Vždy záleží na jeho aktuálním stavu v posuzovaných oblastech. Z toho také vyplývá výše příspěvku, které se liší podle uvedených komponent a zároveň stupně potřebné péče s ohledem na míru

zdravotního postižení jedince. V následující tabulce je přehledně znázorněna výše příspěvku za týden. Pokud vznikne nárok na obě komponenty, příspěvky se sčítají (41).

Tabulka 17: Výše příspěvku Disability Living Allowance za týden

Úroveň potřebné péče	Péče o sebe	Mobilita
Nejvyšší míra péče	£77,45 (2328,92 Kč)	£54,05 (1625,28Kč)
Střední míra péče	£51,85 (1559,13 Kč)	-
Nejnižší míra péče	£20,55 (617,94 Kč)	£20,55 (617,94 Kč)

Zdroj: Directgov (41)

Obdobou příspěvku Disability Living Allowance je dávka *Attendance Allowance*, kterou lze do českého jazyka přeložit jako příspěvek na pečovatelskou službu. Tato dávka je určena osobám starším 65 let, které z důvodu fyzického či psychického postižení potřebují pomoc jiné fyzické osoby při péči o vlastní osobu. Kromě již uvedené podmínky dosaženého věku zákon dále stanovuje, že nárok na příspěvek má osoba, která má tělesné, mentální či kombinované postižení a její zdravotní stav je natolik závažný, že potřebuje pomoc jiné fyzické osoby při péči o sebe. Stejně jako u výše zmíněného příspěvku platí i zde zvláštní pravidla u osob, které jsou nevléčitelně nemocné a také povinnost pravidelných lékařských prohlídek pro posouzení aktuálního zdravotního stavu pro trvání, změnu nebo zánik nároku na dávku. Výše dávky se pohybuje od £51,85 (1559,13 Kč) do £77,45 (2328,92 Kč) podle závažnosti zdravotního postižení (41).

The Independent Living Fund už podle názvu napovídá, že se jedná o podporu nezávislého života osob se zdravotním postižením v běžné komunitě a ne v ústavní péči. Tento příspěvek lze využít na zaplacení agentury, která nabízí péči o osoby se zdravotním postižením nebo na plat osobního domácího asistenta. Podmínky pro získání této dávky jsou: žít ve Velké Británii po dobu alespoň 26 týdnů v roce, mít nárok na podporu ze systému sociálního zabezpečení v částce nejméně £340 (10 223,8 Kč) za týden, mít nárok na příspěvek Disability Living Allowance a úspory nesmí přesáhnout £23 250 (699 127,5 Kč) včetně úspor partnera. Výše příspěvku záleží na nákladech na péči, kterou konkrétní osoba potřebuje vzhledem ke svému handicapu a na výši úspor.

Zákon jasně vymezuje na které činnosti lze tento příspěvek využít (např. praní prádla, úklid a další domácí práce) a na které nikoliv (např. dovolená, služby kadeřnictví) (49).

Studentům, kteří jsou zdravotně postižení nebo mají některou ze specifických poruch učení, nabízí stát finanční prostředky, které jim mají pomoci s úhradou nákladů při studiu na vysoké škole. Tuto finanční podporu od státu nemusí student splatit. Příspěvek lze využít na:

- speciální vybavení, které potřebuje ke studiu – počítačový software apod. (£5161/entire) (155 191,27 Kč)
- pomůcky, které mu pomáhají při studiu – např. čtečky, počítač s hlasovým výstupem apod. (£20 520-£15 390/rok) (617 036,4 Kč-4627 77,3 Kč)
- náklady spojené s cestováním do školy
- další náklady jako například papír na Braillovo písmo apod. (£1293-£1724/rok) (38 880,51 Kč-51 840,68 Kč).

Žadatelem se může stát student, který studuje vysokoškolský obor nebo postgraduální studium, které trvá nejméně jeden rok. Výše příspěvku uvedená v závorkách u jednotlivých využití je různá dle individuálních potřeb studenta (42).

V rámci podpory osob se zdravotním postižením v oblasti dopravy existuje charitativní společnost Motability, která poskytuje poradenství a finanční podporu osobám se zdravotním postižením na úpravu motorového vozidla a na získání řidičského oprávnění (92). Autoškoly nejenom žadatele naučí řídit motorové vozidlo, ale také poučí o tom, jak dostat invalidní vozík do auta a z auta, jak snadněji nastoupit a vystoupit a další dovednosti s ohledem na individuální potřeby jedince. Na získání řidičského oprávnění lze poskytnout grant, a to až do výše skutečných nákladů. Oprávněným pro získání tohoto příspěvku je osoba se zdravotním postižením od 16 do 24 let (46). V rámci úprav motorového vozidla dle potřeb uživatele nabízí Motability konkrétní službu, která zajistí nejenom potřebné úpravy, ale také poradenství v oblasti užívání motorového vozidla (90). Další službou, kterou Motability poskytuje, je pronájem osobního automobilu osobám se zdravotním postižením, a to za cenu, která nepřesahuje výši příspěvku Disability Living Allowance v případě přiznání komponenty mobility (91).

Po celé Velké Británii funguje systém *Blue Badge*, který je určen pro osoby s vážným postižením pohybového ústrojí. Umožňuje jim parkovat svůj osobní automobil i na místech, která jinak parkování zakazují. Držitelem modrého průkazu se může stát osoba, která má lékařem potvrzené vážné postižení pohybového ústrojí. Modrý průkaz opravňuje k parkování na žlutých čárách po dobu až tří hodin a na místech, kde se platí parkovné s tím, že zde mohou zdarma parkovat po dobu jakou potřebují. Parkovací místa v systému *Blue Badge* jsou označena dopravní značkou. Systém se nevztahuje na soukromé cesty a na většinu letišť. Od 1. 1. 2012 vstoupily v platnost změny v tomto systému. Především se zvýšil poplatek za vydání modrého průkazu z £2 (60,14 Kč) na £10 (300,7 Kč) a možnost požádat o průkaz on-line. Průkaz musí být umístěn za čelním sklem vozu tak, aby byl jasně čitelný, a musí být opatřen parkovacími hodinami, na kterých musí řidič vozidla nastavit čas příjezdu při parkování na žlutých čárách. V současné době se realizují dohody s jinými zeměmi Evropské unie, aby bylo možno tento systém využívat i v jiných státech (40).

Severe Disablement Allowance je příspěvek určený osobám s vážným zdravotním postižením. Od dubna 2001 není možné podávat nové žádosti o tento příspěvek, ale je dál vyplácen těm, kteří před tímto datem o dávku požádali. Oprávněnými jsou osoby od 16 do 64 let věku, které jsou dle zdravotního posudku vážně zdravotně postiženy. Výše příspěvku činí £62,95 (1892,91 Kč) za týden (48).

Další výhodou pro osoby se zdravotním postižením je bezplatné cestování v metru, tramvaji, autobusu a vlaku po celé Anglii v době „mimo špičku“. To znamená od 9:30 do 23:00 od pondělí do pátku a po celý den o víkendech a svátcích. Nárok na průkaz pro zdravotně postižené, který opravňuje držitele k využití bezplatného cestování, má osoba, která žije v Anglii a je slepá nebo slabozraká, neslyšící, nemá, má zdravotní postižení, které má podstatný a dlouhodobý vliv na chůzi, jsou ochrnutí nebo mají poruchy učení. Výše zmíněné výhody a podmínky platí pouze pro oblast Anglie. Ve Skotsku, Walesu a v Severním Irsku platí jiná pravidla a není ani možné využít bezplatné cestování mezi těmito zeměmi (44).

Obdobné podmínky platí pro získání tzv. *Disabled Person's Freedom Pass*, který opravňuje jeho držitele k bezplatnému cestování pouze v Londýně. Držitel

průkazu může využít přepravu všech prostředků městské hromadné dopravy. Způsobili bez dalšího posuzování jsou žadatelé nevidomí a slabozrací a příjemci dávky Disability Living Allowance. Další žadatelé jsou posuzováni dle individuálních kritérií (55).

1.6.2.3 Dávky pro osoby s nízkými příjmy

Poslední cílovou skupinou jsou osoby s nízkým příjmem. Nejedná se pouze o osoby, které jsou nezaměstnané, ale i osoby, které pracují, ale jejich příjmy jsou nízké. Jedná se především o ty, kteří, z důvodu péče o jinou fyzickou osobu vzhledem k jejímu zdravotnímu stavu nebo péče o dítě, nemohou pracovat na plný úvazek. Stát nabízí osobám s nízkými příjmy několik způsobů pomoci. Jedná se o velmi složitý systém dávek, půjček a grantů, jejichž nárok je vždy podmíněn celou řadou předpokladů. Stát nabízí osobám s nízkým příjmem tyto druhy pomoci:

- Income Support (podporu příjmů)
- Help with your mortgage interest payments (pomoc s platbami úroků z hypotéky)
- Housing Benefit (příspěvek na bydlení)
- Budgeting Loans (bezúročné půjčky)
- Energy Efficiency grants (granty na hrazení energií)
- Christmas Bonus (jednorázový vánoční bonus)
- Cold Weather Payment (tzv. zimní platba)
- Crisis Loans (krizové půjčky)
- Benefits for higher education students with low incomes (výhody pro vysokoškolské studenty s nízkými příjmy) (47).

Income Support je základní pomoc osobám, které se z důvodu nízkého příjmu dostaly do obtížné životní situace. Tato podpora nabízí pomoc osobám, které jsou zaměstnané a splnily tyto podmínky: věk od 16 do důchodového věku, nízký příjem, pracují méně než 16 hodin týdně, není uchazečem o zaměstnání, který má nárok na podporu v nezaměstnanosti, nemá úspory nad £16 000 (481 120 Kč) a žije ve Velké Británii. Oprávněným pro získání *Income Support* je rodič, opatrovník, uprchlík, který přicestoval méně než před rokem a osoby na rodičovské dovolené. Specifickou cílovou

skupinou, které může vzniknout nárok na dávku, jsou studenti denního studia GCE A-level, pro něž platí alespoň jedna z uvedených podmínek:

- jsou rodiči
- nežijí s rodiči nebo s osobami, jimž byli svěřeni do péče
- hrozí jim vážné nebezpečí zneužití nebo násilí
- jsou uprchlíci a učí se anglicky.

Výše této dávky se pohybuje v závislosti na oprávněné osobě, jejímu věku a postavení v rámci rodiny ve třech základních výších. Na nejnižší v částce £56,25 (1691,43 Kč) má nárok osoba ve věku 16 až 24 let, osamělý rodič ve věku 16 až 17 let, páry, kde jsou oba mladší 18 let či jeden z nich je mladší 18 let a druhý je ve věku 18 až 24 let. Druhá výše je stanovena na £71 (2134,97 Kč) a je určena dospělému jedinci ve věku nad 25 let, osobě starší 18 let a v případě, že jeden z páru je mladší 18 let a druhý je starší 25 let. Nejvyšší příspěvek v částce £111,45 (3351,30 Kč) náleží, jestliže oba v páru jsou starší 18 let (47).

Pro cílovou skupinu osob důchodového věku nabízí stát podporu příjmů nazvanou *Pension Credit*. Nárok na tuto dávku je podmíněn dvěma podmínkami. Za prvé musí osoba dosáhnout požadovaného minimálního věku, který je roven s věkem důchodovým. Úměrně se zvyšováním věku odchodu do důchodu se zvyšuje i věk požadovaný pro získání důchodového kreditu. V roce 2020 by tedy minimální věk pro vznik nároku na tuto dávku měl být 66 let pro muže i pro ženy. Druhou podmínkou je nízký příjem nedosahující stanovené hranice. Důchodový kredit slouží k dorovnání příjmů na zaručenou minimální úroveň (47).

Help with your mortgage interest payments je dávka nabízená majitelům domu či bytu, kteří mají nárok na Income Support nebo pobírají podporu v nezaměstnanosti anebo mají nárok na důchodový kredit. Tato pomoc zahrnuje pouze splacení úroku z hypotéky, nikoliv splacení celé hypotéky nebo nedoplatků či dalších k hypotéce nasmlouvaných služeb. Stát stanovil standardní úrokovou sazbu, z které se vypočítává tato dávka na 3,63 %. Tato sazba je stanovena především proto, aby nedocházelo ke zneužívání dávky ve prospěch bank s vysokými úroky (47).

Další dávka pro osoby s nízkým příjmem je příspěvek na bydlení tzv. *Housing Benefit*. Nárok vzniká osobám, které žijí v pronájmu a jejichž příjem nepostačuje na uhrazení nákladů spojených s bydlením. Nárok nemůže vzniknout v případě, že žadatel má uspořeno více jak £16 000 (48 1120 Kč), pokud žije v domě blízkého příbuzného nebo je žadatelem o azyl. V případě, že žadatel žije v pronajaté nemovitosti soukromého pronajímatele, řídí se výplata příspěvku podle tzv. *Local Housing Allowance* neboli místního příspěvku na bydlení. Částka, která je v tomto případě vyplácena se odvíjí od toho, kde žadatel bydlí a s kým. Sazby příspěvku na bydlení zohledňují nejenom lokalitu, ve které žadatel žije (město, vesnice), ale také to, zda obývá garsonku nebo byt o čtyřech místnostech. Příspěvek na bydlení nesmí přesáhnout částku stanovenou pro různé velikosti bytů. Například u jednopokojového bytu nesmí příspěvek za týden přesáhnout částku £250 (7517,5 Kč), zatímco u čtyřpokojového bytu je limit nastaven na £400 (12 028 Kč) týdně. V případě, že žadatel o *Housing Benefit* žije v sociálním bytě, jehož vlastníkem je město, může získat finanční podporu na úhradu nájemného a poplatků s bydlením souvisejících. V těchto případech se pro vznik nároku zohledňuje osobní a finanční situace žadatele zejména jeho úspory, počet osob v domácnosti či schopnost výdělečné činnosti. Na těchto faktorech závisí také výše příspěvku, která se stanoví s ohledem na oblast, kde žadatel žije a na velikosti jeho majetku (47).

Bezúročná půjčka *Budgeting Loans* se poskytuje osobám, které po dobu alespoň 26 týdnů užívali nejméně jednu z těchto výhod: *Income Support*, příspěvek v nezaměstnanosti nebo *Pension Credit*.

Bezúročná půjčka se poskytuje na uhrazení zákonem jasně stanovených výdajů. Jedná se o:

- nákup nábytku či vybavení domácnosti
- nákup oděvu nebo obuvi
- zaplacení nájemného nebo nákladů na stěhování
- jízdné
- náklady spojené s hledáním nového zaměstnání
- náklady na zlepšení, udržení nebo zabezpečení vašeho domova.

Částka, kterou stát v rámci této půjčky poskytne, se pohybuje mezi £100 (3007 Kč) až £1500 (45 105 Kč). Konečná výše potom závisí na tom, zda se jedná o jednotlivce nebo o pár, zda má žadatel děti, na jeho schopnosti splácet úvěr a na jeho úsporách. Při stanovování částky se nebere ohled na naléhavost potřeby nebo na zdravotní problémy, které by žadatel (popř. jeho rodina) mohl mít. Bezúročná půjčka se nepočítá do příjmů rodiny, a tudíž při posuzování nároků na jiné dávky se nezohledňuje (47).

Energy Efficiency grants je finanční pomoc zaměřená na úhradu nákladů za energie. Jednou z forem pomoci je poskytnutí finančních prostředků na zateplení a to až do výše £3500 (105 245 Kč). Nárok vzniká osobám, které žijí ve špatně izolovaných bytech, domech, jejichž jsou vlastníky, a z důvodu nízkého příjmu nejsou schopny uhradit náklady na zateplení. Další podmínkou je, že žadatel musí mít nárok na dávku Income Support nebo na příspěvek v nezaměstnanosti či starobní důchod anebo se jedná o osobu se zdravotním postižením. Nárok na příspěvek vzniká také rodiči dítěte do pěti let, jestliže společně žijí v domě, bytě, na který se vztahuje finanční pomoc. Druhý způsob, jak pomoci osobám s nízkými příjmy uhradit náklady na energie, jsou dotace od místního úřadu nebo slevy od dodavatelů energie. Na tyto výhody mají nárok senioři pobírající starobní důchod a osoby, které uplatňují určité výhody ať už z důvodu zdravotního postižení nebo z důvodu nízkého příjmu. Výše dotací i slevy závisí na dodavateli i osobě příjemce (47).

Jednorázový vánoční příspěvek *Christmas Bonus* je vyplácen před vánočními svátky osobám, které pobírají alespoň jednu dávku ze systému sociálního zabezpečení Velké Británie. Jedná se o částku £10 (300,7 Kč), která není zahrnuta do daňového systému. V případě že oba manželé mají nárok na tuto prémii, získá ji každý z nich zvlášť. Což znamená, že pro účely tohoto příspěvku je každá osoba posuzována samostatně (47).

Další velmi specifickou dávkou pro osoby s nízkými příjmy je *Cold Weather Payment*. Jedná se o příspěvek, který lze získat na pokrytí vyšších nákladů na topení v zimním období. Nárok na tuto dávku je podmíněn pobíráním alespoň jedné dávky ze systému sociálního zabezpečení a velmi chladným počasím v místě bydliště osoby. Velmi chladné počasí znamená, že místní teplota dosáhne během sedmi po sobě

následujících dní průměrně 0 °C nebo méně. Tyto informace shromažďuje na celém území Velké Británie síť meteorologických stanic. Výše příspěvku je £25 (751,75 Kč) za každých sedm dní velmi chladného počasí v období od 1. listopadu do 31. března. Stejně jako bezúročná půjčka se tento příjem nezhodnocuje při posuzování nároků na jiné dávky ze systému sociálního zabezpečení (47).

Crisis Loans je půjčka, která slouží k pokrytí krátkodobých potřeb, mezi které patří: denní životní náklady, nájemné předem, poplatky za ubytování, poplatky za hostel, cestovné, pokud osoba uvízla daleko od domova. Dále lze tento úvěr použít v případě, kdy osobu zasáhne přírodní katastrofa (požár, povodeň), která mu způsobila značné škody a potřebuje si obstarat základní domácí a osobní potřeby. Podmínkou pro získání krizového úvěru je věk alespoň 16 let, nedostatek peněz k uspokojení svých okamžitých krátkodobých potřeb (dlouhodobých při živelné pohromě), v důsledku čehož hrozí té osobě nebo její rodině ohrožení na zdraví či bezpečnosti. Zákon nestanovuje přesnou částku, která je vyplácena. Její výše záleží na individuálních okolnostech, vlastních finančních prostředcích žadatele a na jeho schopnosti splácet. Tato dávka je totiž poskytována pouze dočasně a žadatel se zavazuje, že po uspokojení svých okamžitých krátkodobých (dlouhodobých v případě živelné pohromy) potřeb, úvěr vrátí. Stát si zde neúčtuje žádné úroky a nabízí splátkový kalendář pro splacení úvěru. Krizový úvěr se opět nezohledňuje při posuzování nároku na jiné dávky (47).

Stát v oblasti nízkopříjmových skupin obyvatelstva myslí i na studenty a nabízí jim celou řadu výhod. Studenti, kteří z důvodu svého dálkového studia pracují na zkrácený úvazek nebo studují denní studium a mají nízké příjmy, mohou požádat o tři dávky, pro něž platí stejné podmínky jako u nestudujících:

- *Income Support* (podpora příjmu)
- *Housing Benefit* (příspěvek na bydlení)
- *Tax Benefit* (daňové zvýhodnění) (49)

2 Diskuse

System sociálního zabezpečení a dávek z něj poskytovaných v České republice a v uvedených státech Evropské unie lze srovnávat v několika různých rovinách. Společným pojítkem je Evropská unie a její základní strategie, zaměřená na koordinaci systémů sociálního zabezpečení v členských státech. Primárně odpovědné za oblast sociální politiky jsou členské státy, jejichž národní politiky jsou koordinovány prostřednictvím Rady pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele (32). Koordinace spočívá především v boji proti chudobě a sociálnímu vyloučení, reformaci sociálních systémů na základě vzájemné výměny zkušeností a osvědčených postupů a řešení problémů vznikajících v důsledku demografických změn (54). Boji proti chudobě a sociálnímu vyloučení se věnuje také strategie Evropa 2020, která si klade za cíl zejména vytvořit udržitelnou ekonomiku, která bude podporovat sociální začleňování. V rámci tohoto cíle si Unie stanovila snížit do roku 2020 počet osob ohrožených chudobou či sociálním vyloučením o 20 milionů (52).

Jednotlivé členské státy si vytvořily vlastní individuální plnění cílů. Česká republika si v otázce snižování počtu osob ohrožených chudobou či sociálním vyloučením stanovila zachovat alespoň hodnoty z roku 2008, kdy osoby ohrožené chudobou či sociálním vyloučením tvořily 15,3 % celkové populace. V roce 2010 činil podíl těchto osob 14,4 %. Velká Británie zachovala cíl stanovený zákonem proti chudobě dětí z roku 2010, kde se vláda zavázala chudobu omezit do roku 2010 na polovinu a do roku 2020 ji téměř odstranit. Nutno podotknout, že míra chudoby ve Velké Británii byla v roce 2000 19,8 % (134) a v roce 2010 se zvýšila na 23,1 % z celkového počtu obyvatel. Francie, ve které bylo v roce 2010 19,3 % obyvatel ohrožených chudobou či sociálním vyloučením, si stanovila snížit počet osob trvale ohrožených chudobou o třetinu v období 2007-2012, tedy o 1 600 000 osob. Německo, které evidovalo v roce 2010 19,7 % osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením, se připojilo s vlastním individuálním cílem snížit počet těchto osob o 330 000, a to se zaměřením na dlouhodobě nezaměstnané. V Rakousku bylo v roce 2010 16,6 % osob ohrožených chudobou či sociálním vyloučením a v rámci

individuálního cíle strategie Evropa 2020 si Rakousko stanovilo snížit tuto skupinu obyvatel o 235 000. Ze statistik vyplývá, že na Slovensku tvoří obyvatelé ohrožení chudobou a sociálním vyloučením 20,6 % z celkového počtu obyvatel a jejím cílem je snížit počet ohrožených o 170 000 osob (53).

2.1 Srovnání systémů sociálního zabezpečení

V první řadě je nutné se zaměřit na to, jaké podobnosti a rozdíly lze nalézt v jednotlivých systémech sociálního zabezpečení uvedených států. Společným pro všechny státy je existence sociálního pojištění jako základního kamene pro poskytování dávek ze systému sociálního zabezpečení. Ve všech státech je uplatňován tzv. princip zásluhovosti, což znamená, že pravidelné odvody pojistného na sociální pojištění podmiňují vznik nároku na některé dávky. Společné pro všechny uvedené státy je také snaha zvýšit individuální odpovědnost občanů za vlastní osud a životní standard a nespolehat se pouze a jenom na pomoc státu. Nejvíce na tuto oblast klade důraz Velká Británie a v současné době i Česká republika a Slovensko. Ve Francii a v Rakousku hraje stát v oblasti sociálního zabezpečení roli velmi pasivní a vytváří prostor pro aktivní působení nestátního neziskového sektoru. Tento model se snaží aplikovat také Česká republika, přestože si myslím, že stát má v realizaci sociálního zabezpečení stále velmi podstatnou úlohu. Nestátní neziskové organizace v České republice se velmi často potýkají s finančními problémy a podle mého názoru jim to brání v realizaci kvalitní a cílené pomoci osobám, které jsou ohroženy sociálním vyloučením. Existuje celá řada nestátních neziskových organizací, které se zaměřují především na prevenci vzniku situací, které vyžadují pomoc od státu. Myslím, že je to velmi důležitá složka, na kterou stát klade velmi malý důraz. Domnívám se, že pokud by na prevenci vzniku rizikových situací byla částečně zaměřena sociální politika státu, snížily by se výdaje na řešení těchto problémů pomocí dávkového systému a zároveň by došlo ke snížení počtu osob, které jsou sociálně vyloučené. Německo má, na rozdíl od předchozích států, velmi specifický systém sociálního zabezpečení, kdy hlavní úlohu hrají samosprávné celky, zejména veřejnoprávní korporace. Zde je velmi podstatné, že zaměstnanci i zaměstnavatelé jsou přímo zapojeni do samosprávy a podílí se významným způsobem na realizaci systému sociálního zabezpečení.

2.2 Srovnání dávek ze systému sociálního zabezpečení

Diplomová práce je koncipována jako srovnání dávek ze systému sociálního zabezpečení pro tři základní cílové skupiny – rodina, osoby se zdravotním postižením a osoby v sociální, resp. hmotné nouzi, ve vybraných státech Evropské unie – Slovenská republika, Francie, Německo, Rakousko, Velká Británie. Srovnání je prováděno vzhledem k České republice a systému sociálního zabezpečení platného k 1. 1. 2012. V rámci porovnávání jednotlivých dávek jsou stěžejní jednak druhy a způsoby pomoci pro jednotlivé cílové skupiny a dále podmínky, za kterých může vzniknout nárok na tyto dávky. Podstatná je také výše jednotlivých dávek, která je ale velmi obtížně porovnatelná. Vzhledem k rozdílné životní a ekonomické úrovni jednotlivých zemí a k rozdílné měně by bylo porovnání výše dávek výsledkem složitých ekonomických výpočtů, které je vhodnější přenechat odborníkům z oblasti evropské statistické databáze. Zároveň výše dávek je pro účel této diplomové práce zanedbatelná, neboť hlavním pilířem tohoto tématu je srovnat, jaké dávky a v jakých sociálních událostech, jsou jednotlivým cílovým skupinám daných států nabízeny.

2.2.1 Srovnání dávek pro rodinu

Ve všech uvedených zemích se systém sociálního zabezpečení ve velké míře věnuje podpoře rodinné politiky. Existuje celá škála příspěvků a výhod, které v jednotlivých státech rodinám poskytují. Za základní pilíř, který je shodný ve všech uvedených státech, lze považovat dávky určené na zaopatření rodičů dítěte do 3 let věku a dávky určené na péči o nezaopatřené dítě. Následující tabulka přehledně znázorňuje, jaké příspěvky pro jednotlivé sociální události státy nabízí. Terminologie jednotlivých příspěvků neodpovídá správnému označení, pouze se jedná o pojmy označující účel dávky.

Tabulka 18: Přehled dávek vyplácených pro jednotlivé sociální události

Sociální událost	ČR	Slovensko	Francie	Německo	Rakousko	Velká Británie
Narození dítěte	porodné	porodné	porodné	-	-	porodné
Péče o dítě do 3 let věku	rodičovský příspěvek	rodičovský příspěvek	rodičovský příspěvek, příspěvek na hlídání	rodičovský příspěvek	rodičovský příspěvek, příspěvek na hlídání	rodičovský příspěvek
Péče o nezaopatřené dítě	přídavek na dítě	přídavek na dítě, náhrada za výživné	přídavek na dítě, náhrada za výživné, příspěvek na školu	přídavek na dítě, náhrada za výživné	přídavek na dítě,	přídavek na dítě, svěřenecký fond
Přijetí dítěte do péče nahrazující péči rodičů	dávky pěstounské péče	příspěvek při svěřeni do péče	-	-	-	rodičovský příspěvek při osvojení

Zdroj: Kahoun, V. (57); Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny (79); Caisse nationale des allocations familiales (30); Bundesministerium für familie, senioren, frauen und jugend (20); Bundeskanzleramt Österreich (9); Directgov (43)

Jak již bylo zmíněno u jednotlivých států, je rozdílné pojetí pojmu nezaopatřené dítě. Ve všech státech je stanovena základní hranice, která je většinou určena dokončením povinné školní docházky. V České republice a na Slovensku není stanovena přesná věková hranice na rozdíl od Německa či Rakouska, kde je za nezaopatřené považované dítě do dovršení 18 let. Ve Velké Británii je tato věková hranice velmi nízká – 16 let, což je spojeno s ukončením základního vzdělání (93). Vyjma Francie všechny státy zohledňují soustavnou přípravu na budoucí povolání, během níž lze nadále dítě považovat za nezaopatřené, a to do dovršení určité věkové hranice. Tato hranice se v jednotlivých státech liší. Zatímco v České republice a Rakousku je věková hranice posunuta až do dovršení 26 roku věku, ve Velké Británii je možné za nezaopatřené dítě považovat pouze osobu do 20 let věku. V Německu mají stejně jako na Slovensku stanovenou horní hranici pro nezaopatřené dítě soustavně se připravující na budoucí povolání 25 let. Velmi zajímavou definici nezaopatřeného dítěte má Francie, která za nezaopatřené dítě považuje dítě do 20 let, a to za podmínky, že rodiče vynakládají finanční prostředky na uspokojení jeho základních potřeb. Nemusí se

tak tedy striktně jednat o dítě, které se soustavně připravuje na budoucí povolání, ale i například o děti nezaměstnané. Francie má dále stanovenou podmínku, že pokud dítě starší 15 let pracuje, zohledňuje se jeho čistý měsíční příjem pro posuzování nezaopatřenosti. Hranice příjmu, kterou nesmí dítě překročit, činí 836,55 € (cca 20 913,75 Kč), což je podle mého názoru velmi vysoká částka a málokterý jedinec od 15 do 20 let takového příjmu dosáhne. V tomto aspektu se liší pojetí České republiky, které za žádných okolností nepovažuje dítě za nezaopatřené, jestliže po skončení povinné školní docházky pracuje.

Každá rodinná politika se snaží pomoci rodinám s náklady vzniklými v souvislosti s péčí o nezaopatřené dítě. Za tímto účelem existují v systémech sociálního zabezpečení dvě základní dávky, které lze obecně označit jako rodičovský příspěvek a přídavek na dítě. Tyto základní dávky existují ve všech uvedených státech. Kromě nich se v některých státech lze setkat s dalšími formami příspěvků určených na péči o nezaopatřené dítě, jako jsou například příspěvek při narození dítěte, příspěvek na hlídání dětí pro rodiče, kteří jsou zaměstnaní nebo různé příplatky k základnímu přídavku na dítě. Zvláštní součástí rodinné politiky je pak finanční podpora od státu, která slouží jako náhrada za neplnění vyživovací povinnosti ze strany rodiče, který s dítětem nežije ve společné domácnosti.

Rodiny do systému dávek určeným rodinám většinou vstupují v souvislosti s očekáváním narození dítěte. Tato sociální událost je spojena s vysokými výdaji a je tedy vhodné, aby se stát snažil snížit finanční zatížení rodiny. Nástrojem pomoci je v tomto případě dávka, která se vyplácí v souvislosti s narozením dítěte. V České republice je označena jako porodné. Vyjma Německa a Rakouska je obdoba této dávky vyplácena ve všech uvedených státech. Účel této dávky je stejný, tzn. pomoci rodinám s úhradou nákladů spojených s narozením dítěte, případně více dětí současně, liší se pouze podmínky, za kterých vzniká nárok na dávku. Příjem rodiny je rozhodující pro vznik nároku na příspěvek v souvislosti s narozením dítěte stejně jako v České republice i ve Francii, kde nesmí rovněž přesáhnout zákonem stanovenou hranici. Oproti českému systému se u této dávky zohledňuje, zda se jedná o rodiče samoživitele nebo o rodiče žijící v páru a také počet nezaopatřených dětí v rodině. Na základě těchto kritérií se pak

mění hranice příjmu, kterou nesmí posuzovaná osoba překročit. Kritérium počtu nezaopatřených dětí v rodině vychází z logického předpokladu, že pro rodiny s vyšším počtem nezaopatřených dětí je příspěvek při narození dalšího dítěte velmi podstatným finančním příjmem. Ve Velké Británii je porodné vypláceno také pouze na první dítě, respektive je vypláceno pouze v případě, že se v rodině nenachází žádné nezaopatřené dítě. Slovensko se drží tradičního modelu a vyplácí dávku v souvislosti s narozením dítěte bez ohledu na příjem rodiny a bez ohledu na pořadí, v kterém se dítě rodině narodilo. Velmi mne zaujal příplatek k příspěvku při narození dítěte na Slovensku, na který vznikne nárok, jestliže se matka v těhotenství pravidelně účastnila preventivních prohlídek. Rozdíl mezi výší základního příspěvku při narození dítěte a výší příplatku je velká motivace pro to, aby ženy absolvovaly povinné prohlídky v těhotenství. Tato podmínka není v systémech sociálního zabezpečení jednotlivých států výjimkou a bude o ni ještě dále zmínka.

Myslím si, že porodné tak, jak je vypláceno v České republice, není příliš vhodně koncipováno. Náklady, které vzniknou v souvislosti s narozením dítěte, jsou stejné, ať už se narodí jako první nebo druhé dítě rodičů. Z toho důvodu si myslím, že vyplácet porodné pouze na první narozené dítě může spoustu rodin odradit od vyššího počtu dětí. Podle posledních průzkumů populace stárne a přibývá lidí v důchodovém věku a naopak se snižuje počet lidí v produktivním věku. Podle statistických údajů Českého statistického ústavu má nejvyšší hrubou míru porodnosti Velká Británie a Francie (34). Na této skutečnosti se do jisté míry podílí i fakt, že v těchto zemích existuje velmi široká škála dávek určených rodinám.

Narození dítěte je spojeno nejen se zvýšením finančních nákladů rodiny, ale také s dočasným omezením výdělečné činnosti alespoň jednoho z rodičů po dobu, po kterou o dítě pečuje. V České republice je za účelem podpory rodiče, který z důvodu péče o své dítě dočasně zastavil výdělečnou činnost, zřízen institut rodičovské dovolené, na níž se váže výplata rodičovského příspěvku. V České republice došlo od 1. 1. 2012 ke změnám ve výplatě rodičovského příspěvku, které umožňují pružnější sladění práce a péče o děti podle momentální situace rodičů. Tento systém patří mezi nejvstřícnější v Evropě jak v délce pobírání této dávky, tak v její výši k poměru k průměrné mzdě.

Zároveň se v rámci uvedených států jedná o výjimečný systém fungování rodičovského příspěvku. Nespornou výhodou českého systému je variabilita, kdy rodiče mohou volit výši příspěvku i dobu čerpání podle svých potřeb a pevně stanovená celková výše vyplaceného příspěvku bez ohledu na příjem rodiny. Tímto způsobem to nefunguje ani v jednom z uvedených států. Příjem rodiče před nástupem na rodičovskou dovolenou je například v Německu, Rakousku či ve Velké Británii podstatný pro výpočet výše rodičovského příspěvku. Doba, po kterou je příspěvek vyplácen, je ve všech státech vyjma České republiky striktně stanovena jednou věkovou hranicí dítěte. Čerpání příspěvku až do dovršení 4 let dítěte, tak jak si mohou rodiče zvolit v České republice, je v rámci uvedených států zcela ojedinělá. Nejčastěji je příspěvek vyplácen do 3 let věku dítěte, a to na Slovensku, ve Francii a v Německu. Ve Velké Británii je příspěvek pro rodiče na rodičovské dovolené rozdělen na příspěvek od zaměstnavatele a na státní podporu. Doba, po kterou se stát, případně zaměstnavatel, podílí na podpoře rodiče na rodičovské dovolené, je pouze 39 týdnů. Krátká doba čerpání je do jisté míry kompenzována výší příspěvku. Vzhledem k tomu, že výše příspěvku se odvozuje od průměrné hrubé mzdy na týden, může jeho výše činit až 90 % z průměrné hrubé mzdy za týden. V Německu je rozpor mezi délkou rodičovské dovolené, kterou lze čerpat do tří let věku dítěte, a dobou, po kterou je vyplácen rodičovský příspěvek. Jeho výplata začíná okamžikem narození dítěte a končí dosažením 14. měsíce věku dítěte bez ohledu na to, zda nadále trvá rodičovská dovolená. V délce čerpání rodičovské dovolené v Německu existuje zajímavá varianta, kdy zákon umožňuje rodičům zkrátit si základní tříletou rodičovskou dovolenou o 12 měsíců a ty pak využít v období mezi 3. a 8. rokem věku dítěte. Podstatné je, že tuto variantu si rodič musí zvolit na začátku rodičovské dovolené a nelze ji později změnit. Zbýlých 12 měsíců lze využít například při nástupu dítěte do první třídy nebo pro případ neočekávané situace. Bylo by zajímavé zjistit, kolik rodin v Německu si tuto variantu zvolí, protože si myslím, že příliš zajímavá není. V České republice by podle mého názoru tato možnost své využití nenašla. Jde zejména o to, že během čerpání zbýlých 12 měsíců nedostává rodič žádnou finanční podporu od státu. Myslím si, že v České republice je velké procento rodin, které jsou závislé na příjmu obou rodičů, samozřejmě za předpokladu, že rodič po ukončení rodičovské

dovolené nastoupí zpět do zaměstnání, a je tedy otázkou, zda by se někdo dobrovolně vzdal ročního příjmu ze zaměstnání pouze z důvodu nástupu dítěte do první třídy. Z praktického hlediska by bylo obtížné zajistit náhradu na pracovní pozici za rodiče, který takto na 12 měsíců opustí své zaměstnání. Rakousko má velmi složitý systém vyplácení dávek pro rodiče na rodičovské dovolené, ale lze nalézt podobnost se systémem francouzským. Základní podmínkou totiž pro získání rodičovského příspěvku v obou státech je splnění povinných lékařských prohlídek dítěte. O této problematice již byla zmínka u vyplácení porodného na Slovensku. Zde se již podmínka lékařských vyšetření nevztahuje jen na matku dítěte, ale i na dítě samotné. Velmi efektním způsobem má vytvořený systém Rakousko, kdy podmínkou pro získání jakýchkoliv dávek v souvislosti s péčí o dítě je vlastnictví tzv. Mutter-Kind-Pass. Zjednodušeně by se dalo říci, že se jedná o obdobu českých očkovacích průkazů s tím rozdílem, že do rakouských průkazů se zapisují screeningová vyšetření matky v těhotenství a prohlídky dítěte do 22. měsíce věku. Podstatný rozdíl je ale v tom, že absolvování těchto vyšetření a prohlídek je nezbytné pro získání finanční pomoci od státu. Podle počtu absolvovaných lékařských prohlídek jsou odstupňovány čtyři varianty rodičovských příspěvků vyplácených v paušální výši, resp. s nižším počtem vyšetření se krátí také celková výše vyplaceného příspěvku a délka jeho pobírání. Vedle rodičovského příspěvku vázaného na zdravotní prohlídky existuje pro ty, kteří nesplní tuto podmínku, varianta, ve které výše příspěvku závisí na výši příjmu rodiny. Ve Francii existuje podobná vazba rodičovského příspěvku na lékařské prohlídky s tím rozdílem, že není požadováno doložení screeningových vyšetření matky během těhotenství.

V České republice sice existuje systém vyšetření a zdravotních prohlídek pro těhotné ženy a novorozence, ale není propojen se systémem sociálního zabezpečení. Přestože Slovensko spojuje povinnost zdravotních prohlídek s nárokem na dávku při narození dítěte, neexistuje vazba na rodičovský příspěvek. Dle mého názoru tato složka v České republice chybí. Preventivní prohlídky během těhotenství a následně prohlídky dítěte do 1 roku věku jsou podstatná screeningová vyšetření. Myslím si, že lze tímto způsobem nejen odhalit rizikový zdravotní stav, který by mohl ovlivnit zdraví matky či dítěte, ale také zachytit ženy, pro které je těhotenství obtížnou životní situací a například

potřebují pomoc v oblasti sociální. V neposlední řadě je důležité, aby byly ženy motivovány k prenatální a postnatální péči o své dítě. Lze na tuto problematiku nahlédnout i z hlediska morálního či etického, protože u matky, která zodpovědně přistupuje k péči o zdraví své a svého nenarozeného dítěte, případně dítěte do 1 roku věku, lze očekávat zodpovědný postoj i k budoucí výchově a vzdělávání svého dítěte.

Jak již bylo zmíněno, vedle příspěvku pro rodiče na rodičovské dovolené je druhým základním pilířem rodinné politiky příspěvek určený na úhradu potřeb nezaopatřeného dítěte. Různé podoby této dávky lze nalézt ve všech uvedených státech. Česká republika je i v poskytování této dávky výjimečná oproti ostatním uvedeným státům, ale v opačné polaritě než u rodičovského příspěvku. Finanční situace rodiny se pro vznik základního příspěvku pro nezaopatřené dítě v dalších státech vůbec nezkoumá. Základní podmínka, kterou musí žadatel v těchto státech splnit, je prokázání péče o dítě, na nějž žádá přídavek. V některých státech je vznik nároku podmíněn minimálním počtem dětí (Německo 2, Francie 3). Nedochozí tedy k diferenciaci rodin podle příjmu, protože příspěvek je vyplácen všem. Logický argument ve prospěch České republiky je ten, že rodiny, které mají příjem nad uvedenou hranici, jsou schopny uhradit náklady spojené s péčí o své děti bez větších problémů. Přesto se domnívám, že přídavek na dítě je základní dávkou, jejíž podstata spočívá především v tom, že rodiny s dětmi jsou důležitou součástí státu a jeho politiky a měla by jim proto být poskytnuta maximální možná pomoc. Společně pro všechny podoby přídavku na dítě je, že výplata je omezena věkem dítěte. Vyjma Německa, kde je přídavek na dítě vyplácen v návaznosti na skončení rodičovského příspěvku, je ve všech státech příspěvek vyplácen od narození dítěte a končí dosažením zletilosti, respektive okamžikem, kdy dítě přestává být nezaopatřeným. Vedle zmíněného základního příspěvku na nezaopatřené dítě jsou ve většině uvedených států vypláceny další varianty příspěvků pro tuto cílovou skupinu, případně různé doplňky k základní dávce. Největší škálu dávek v této oblasti nabízí rodinám Francie. Kromě základního příspěvku na dítě, který je zvláštní tím, že je jedinou dávkou ze všech uvedených států, kterou lze přizpůsobit střídavé péči rodičů, lze ve francouzském systému nalézt další čtyři varianty přídavku na dítě, jejichž nárok je podmíněn určitou situací rodiny, jejím příjmem nebo věkem dítěte. Jeden z nich je

zajímavý z toho důvodu, že jeho výplata je vázána na pravidelnou docházku do mateřské, základní nebo střední školy. Myslím si, že zavedení této podmínky pro vznik nároku na přídavek na dítě v České republice by bylo více než žádoucí. Předně by se zdůraznil účel této dávky a rodiče by byli více motivováni kontrolovat své děti v dodržování pravidelné docházky do školy. Zajímavý bonus nabízí klasický příspěvek na dítě v Rakousku, kdy jedenkrát za rok v září je základní částka navýšena za každé dítě, které je zapsáno na základní škole. Významem tohoto bonusu je jednoznačně pomoci rodinám s náklady, které jsou spojeny se začátkem školního roku. Tento bonus by jistě uvítal každý rodič školou povinného dítěte v České republice, neboť náklady na začátku školního roku jsou opravdu vysoké a to nejen v první třídě, kdy je potřeba zakoupit všechny pomůcky nové. V České republice do konce roku 2007 existoval příspěvek na školní pomůcky, kterým stát částkou 1000 Kč přispíval na pomůcky dětem nastupujícím do první třídy základní školy. Bohužel k 1. 1. 2008 byl příspěvek zrušen (65).

V Rakousku a ve Francii se lze setkat s dávkou, která je určena zaměstnaným rodičům na náklady spojené s hlídáním dětí. Podstata této dávky je v obou státech stejná, a to umožnit rodičům návrat do zaměstnání. V České republice neexistuje žádný příspěvek, který by mohli rodiče využít v případě potřeby hlídání dětí. V souvislosti s ukončením rodičovské dovolené a nástupem do zaměstnání se celá řada rodičů potýká s problémem, kam umístit své dítě. V případě, že nelze využít hlídání prarodiči nebo není dítě přijato do mateřské školy z kapacitních důvodů nebo z důvodu nízkého věku, dostávají se rodiče do obtížné situace. V České republice není dosud příliš rozšířen institut chův nebo au-pair, jak je to například ve Velké Británii, a ani zde nejsou matky zvýhodňovány při hledání zaměstnání například formou zkrácených pracovních úvazků. Podle statistiky Ministerstva práce a sociálních věcí je podíl žen s dítětem do 6 let věku pracujících na částečný úvazek za rok 2010 v České republice 9,5 %, což znamená čtrnácté místo mezi zeměmi Evropské unie. Rakousko, kde je tento podíl 27,2 % zaujímá druhé místo a Francie s 17 % místo páté (67). Postupně sice vznikají různé organizace, které nabízí služby profesionálních chův, případně existují dětská centra, kam lze dítě na určitý počet hodin umístit. Všechny tyto služby jsou ale zpoplatněny

a záruku kvality poskytovaných služeb si lze jen obtížně ověřit. Zavedení tohoto příspěvku v České republice by velmi ulehčilo situaci zmiňovaným rodinám. Nejedná se jenom o finanční pomoc s náklady na hlídání dětí, ale tím, že by vznikl seznam registrovaných poskytovatelů služby, na které by bylo možné příspěvek využít, by byla zaručena určitá kvalita nabízené služby. Tento příspěvek by mohl být zaveden například jako příplatek k přídatku na dítě při splnění určitých podmínek. Pro naplnění účelu tohoto příspěvku by bylo ale nutné určitým způsobem zvýhodnit matky také na trhu práce například zmíněnou úpravou pracovník úvazků.

Další dávka, s kterou se lze v některých státech setkat, je určena na úhradu výživného, které jeden z rodičů zanedbává. Podmínky, za kterých vznikne nárok na tuto dávku, se liší stát od státu, ale podstat je vždy stejná - pomoci osamělým rodičům alespoň do určité míry nahradit neplacené výživné ze strany druhého rodiče. S různými podobami této dávky se lze setkat v Německu, Rakousku (není součástí systému sociálního zabezpečení), Slovensku a Francii. Pro všechny státy platí, že proti rodiči, který výživné neplatí, se v souvislosti s přiznáním příspěvku zahajuje soudní řízení ať už za účelem spáchání trestného činu (v Německu) nebo vymáhání dluhu na výživném. V České republice neexistuje tato dávka a úvaha o jejím zavedení má své kladné, ale i záporné stránky. Nesporné je, že stát by měl garantovat dětem výživné v případě, že jej neposkytují osoby oprávněné, především rodiče. Děti přece nemohou trpět za něco, za co sami nemohou a co nemohou ovlivnit. Na druhou stranu existuje mnoho rodin, kde vyživovací povinnost není řádně plněna a financování této povinnosti ze strany státu by bylo velmi finančně náročné. Zároveň by to s sebou, dle mého mínění, přineslo ještě větší lhostejnost rodičů, kteří nejsou schopni, nebo nechtějí hradit stanovené výživné. Vyživovací povinnost rodičů vůči dětem je důležitým socio-ekonomickým faktorem, na který by měl být kladen velký důraz. Důležité je, aby byla ze strany státu posilována zodpovědnost tuto povinnost plnit. A k tomu by, dle mého názoru, stanovení podobné dávky příliš nepřispělo.

Je nutné se také krátce věnovat přístupu jednotlivých států k rodinám, kterým je svěřeno dítě do trvalé péče nahrazující péči rodičů nebo přijaly dítě do jiné formy péče. Pod složitým názvem péče nahrazující péči rodičů se rozumí dítě osvojené a dítě, jež

bylo převzato do této péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu. V České republice platí pro rodiny, které si dítě adoptovaly, stejná práva a povinnosti, jako pro rodiny s vlastními dětmi. Tento přístup zachovávají všechny uvedené evropské země. V rámci toho tedy náleží rodinám, které si osvojily dítě, dávky na pokrytí nákladů spojených s péčí o dítě, včetně porodného, kde je ovšem stanoven věkový limit dítěte, do kdy je možné dávku přiznat. Vedle osvojení lze v rámci náhradní rodinné výchovy v České republice rozlišit ještě pěstounskou péči, poručenství a svěření dítěte do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče (68). Podrobná analýza vybraných států Evropské unie z hlediska druhů náhradní rodinné péče by byla velmi obsáhlá a mohla by tvořit téma další diplomové práce. Proto se v rámci mé diplomové práce nevěnuji této problematice a tudíž nemohu srovnat, zda v uvedených státech existuje ekvivalent k dávkám pěstounské péče v České republice.

V předchozích odstavcích byly srovnány dávky určené rodinám v jednotlivých státech. Jednalo se o dávky do určité míry společné pro většinu uvedených států. Je samozřejmostí, že každý stát má rodinnou politiku zaměřenou na určité preference a dle toho jsou koncipovány také dávky. U každého státu lze nalézt nějakou výhodu či příspěvek, který je zcela výjimečný v pojetí ostatních států. Ojedinelou dávkou ze systému sociálního zabezpečení lze nalézt například ve Velké Británii, kde existuje příspěvek pro ovdovělé rodiče. V České republice je za tímto účelem vyplácen vdovský důchod, ale ve Velké Británii je tato dávka zahrnuta v sociálním zabezpečení rodin. Obdobně ojedinelé dávky lze nalézt i v Německu, kde existuje program slev pro rodiny s nízkými příjmy, zaměřený zejména na trávení volného času. Určitou podobnost lze nalézt ve Francii v rámci tzv. rodinné karty (viz výše), ale německá varianta má za cíl zejména společné setkávání rodin a utužování rodinných vztahů v rámci letních aktivit, dětských táborů nebo rekreačních pobytů, na které je poskytována sleva.

Rodinná politika je prioritou pro všechny z uvedených států. Podpora rodin je totiž základem pro kvalitní společnost. Socialistický režim hlásal, že rodina je základ státu. Nechci zde propagovat nějaká hesla, ale rodiny opravdu tvoří základní jednotku každého státu a míra péče, jaké se jí ze strany státu dostává, se pak odráží v tom, co je schopna rodina společnosti a státu obětovat. Pokud je rodinná politika nastavena příliš

úzce, nejsou lidé motivováni k zakládání rodin, společnost nemá základy pro své budování a ochota obyvatel spolupracovat se státem je mizivá. Naopak rodinné politice, která je příliš štedrá a maximálně vstřícná, hrozí zlenivění a pasivní postoj občanů, neboť nikdo by neměl potřebu výdělečné činnosti, když na dávkách ze systému sociálního zabezpečení lze zbohatnout. Proto je důležité, aby sociální politika státu byla promyšlená a byl vytvářen prostor pro aktivní spoluúčasť občanů.

2.2.2 Srovnání dávek pro osoby se zdravotním postižením

Druhou cílovou skupinou, na kterou je zaměřena diplomová práce, jsou osoby se zdravotním postižením. Definice pojmu zdravotní postižení je velmi obtížná a v jednotlivých státech se liší. Pojem zdravotní postižení je v České republice již v současné době nahrazován pojmem disability. Tento pojem lze chápat ze dvou základních pohledů. Prvním z nich je přístup lékařský, který vychází z toho, že postižení je definováno nedostatkem zdraví způsobeným nemocí, zraněním apod. Druhý přístup, a pro účely této práce zásadnější, je přístup sociální, který na pojem postižení nenahlíží pouze jako nedostatek zdraví, ale jako na výsledek bariér mezi jedincem a okolím, ať už mají povahu fyzickou nebo sociální. Důležitým aspektem tohoto přístupu je integrace takového jedince do společnosti a za tímto účelem existuje systém sociálního zabezpečení, jehož cílem je vedle podpory integrace jedince také kompenzace jeho disability (94). Přesto lze nalézt dokument, který je společným východiskem všech uvedených zemí při posuzování jednotlivce z hlediska zdravotního postižení. Jedná se o Mezinárodní klasifikaci funkčních schopností, disability a zdraví (International Classification of Functioning, Disability and Health), který stanovila Světová zdravotnická organizace (World Health Organization) a který byl 22. 5. 2001 schválen všemi členskými státy a je užíván jako mezinárodní standard pro popis a měření zdraví a postižení (140).

Přestože existuje tento výchozí dokument, liší se v jednotlivých státech míra poškození, která odpovídá zdravotnímu postižení. Za osobu se zdravotním postižením je v České republice považována fyzická osoba, která je orgánem sociálního zabezpečení uznána invalidní a to v prvním, druhém či třetím stupni. Ve všech uvedených státech se posuzuje míra poklesu pracovní schopnosti jedince, která je v České republice

stanovena nejnižší úrovní 35 % poklesu pracovní schopnosti. Dále je odstupňována dle stupňů invalidity až do 70 % a více, kdy už se jedná o osobu s těžším zdravotním postižením (33). Ve Francii vzniká nárok na dávky ze systému sociálního zabezpečení až od 80 % poklesu pracovní schopnosti. V případě poklesu o 50 %-80 % musí žadatel splnit ještě další podmínky, například věk do 60 let. V Rakousku je základní hranice poklesu výdělečné schopnosti 50 %, což opravňuje žadatele k získání průkazu osoby se zdravotním postižením. Stejně je hranice nastavena i na Slovensku. Velká Británie posuzuje sice ztrátu pracovní schopnosti, nikoliv ale jako podstatný činitel pro přiznání výhod pro osoby se zdravotním postižením. V Německu se při stanovení stupně zdravotního postižení zohledňuje poškození funkce, které je vzestupně odstupňováno na stupnici od 10 do 100 a jednotlivé stupně odpovídají procentuelní ztrátě výdělečné činnosti. Pro stanovení statusu osoby s těžkým zdravotním postižením je nutný minimálně stupeň 50. Ve všech státech také existují posudkové komise pro posuzování zdravotního stavu žadatele.

Pro všechny uvedené státy je podstatné vytvořit určitý systém výhod pro osoby se zdravotním postižením tak, aby kompenzovaly omezení, které jim zdravotní postižení vytváří. Spolu s tím je pro většinu uvedených států důležité, aby osoby se zdravotním postižením vlastnily určitý doklad o tom, jaký rozsah postižení ovlivňuje jejich život a dle toho mohly využívat benefity s tím spojené. V České republice za tímto účelem existuje průkaz osoby se zdravotním postižením, který držitele opravňuje k využití benefitů. V rámci tohoto systému jsou rozlišeny tři základní druhy výhod. V Německu v podobném systému definují sedm skupin osob se zdravotním postižením rozlišených podle závažnosti zdravotního postižení, které se prokazují průkazem osoby se zdravotním postižením. Na základě tohoto rozlišení jsou stupňovány výhody, které jednotlivé skupině náleží a také nárok na určité dávky. V Rakousku se lze setkat pouze s jedním typem průkazu osoby se zdravotním postižením, který náleží žadatelům, jejichž ztráta výdělečné schopnosti je nejméně 50 %. To umožňuje jejímu držiteli využívat celou řadu výhod a slev. Francouzský systém přiznává osobám se zdravotním postižením se ztrátou výdělečné schopnosti alespoň 80 % kartu, na kterou lze čerpat výhody a slevy. Na Slovensku existují dva druhy průkazů pro osoby se zdravotním

postižením, které umožňují využít výhody a slevy ve veřejném a kulturním životě. Velká Británie žádný podobný průkaz nenabízí a lze využít pouze výhody v oblasti dopravy či parkování.

V Německu se lze setkat u dávek určených osobám se zdravotním postižením s jistým druhem osobního účtu, na nějž jsou této skupině vypláceny dávky. Zákon jasně stanovuje, jaké platby lze z tohoto soukromého účtu hradit. Jedná se zejména o služby péče. Velkou výhodou tohoto systému je podpora samostatnosti jedince a jeho rozhodování o tom, kterého poskytovatele služeb využije. V České republice dochází v současné době k zavádění podobného účtu a karty, která nese název Karta sociálních systémů, tzv. sKarta. Není určena pouze osobám se zdravotním postižením, u kterých mimo jiné nahradí původní papírovou podobu průkazů osob se zdravotním postižením. Tato karta slouží pro výplatu všech dávek z nepojistných systémů. Zákon neomezuje využití platby z karty na konkrétní účely pro osoby se zdravotním postižením. Jediné omezení se týká osob, které pobírají dávky pomoci v hmotné nouzi, ale o nich bude zmínka až dále. Ve Velké Británii se lze setkat se speciálním účtem nazvaným Poca, který má stejnou funkci jako sKarta. V žádném z dalších států podobný systém nefunguje. Myslím si, že existence soukromého účtu, na který jsou dávky vypláceny, je velmi efektivní a levný způsob. Tak, jak je využívání soukromého účtu nastaveno v Německu, kde existuje pouze pro osoby se zdravotním postižením, by byla zajímavá kombinace k zavádění sKartě v České republice. Situace, kdy osoby se zdravotním postižením v České republice dostávají příspěvek na péči, který by měl být využit na úhradu nákladů s péčí spojených, ale dojde rodinnými příslušníky k jeho zneužití na úhradu jejich soukromých nákladů, jsou myslím si poměrně časté. Pokud by se vytvořil systém, kdy by tato konkrétní dávka byla vyplácena na sKartu a bylo by nastaveno, aby tuto dávku nebylo možné vybrat z bankomatu, ani s ní platit běžné platby, pouze služby péče, pak by se zabránilo zneužívání příspěvku a myslím si, že by se zvýšila transparentnost této dávky. Nejsem schopna definovat technické parametry nastavení sKarty a nevím, zda by zmíněné nastavení bylo možné, ale dovedu si představit systém čipu na kartě, po jehož přiložení na terminál u konkrétního poskytovatele sociálních služeb by se z příspěvku na péči odečetla částka za využitou službu. Kombinace sKarty,

tak jak je nastavena nyní, a systému, který funguje v Německu, by bylo z technického hlediska asi velmi složité, možná dokonce nemožné. Pak by, dle mého názoru, bylo možné uvažovat o zřízení jiné karty se soukromým účtem pro osoby pobírající příspěvek na péči, která by fungovala systémem čipové karty tak, jak bylo zmíněno výše. V České republice je příspěvek na péči určen nejenom osobám se zdravotním postižením, ale také například seniorům, u nichž, dle mého názoru, by varianta odečítání vykonaných služeb přímo z jejich karty umožnila zabránit zneužívání dávky rodinnými příslušníky. Tento model by mohl najít uplatnění v případě, že je péče poskytována asistenty sociální péče, poskytovateli sociálních služeb nebo ve speciálních zdravotnických zařízeních. Otázkou zůstává čerpání příspěvku formou čipové karty v případě, kdy péči poskytuje osoba blízká. Nákup speciální čtečky karty, kterou by například vlastnili výše uvedení poskytovatelé péče, by bylo jistě pro osobu blízkou velmi finančně náročné a navíc by ztrácel na významu účel tohoto systému – snížit (zabránit) zneužívání dávky příspěvek na péči. V tomto případě již nachází své využití Karta sociálních systémů.

V předchozím odstavci byla zmínka o dávce příspěvek na péči, která existuje v České republice a je určena osobám, které jsou z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu závislé na pomoci jiné fyzické osoby. Jak tedy vyplývá z této definice, příspěvek není určen pouze osobám se zdravotním postižením. S obdobným příspěvkem se lze setkat ve všech uvedených státech Evropské unie. Společným pro všechny státy je poskytování příspěvku, který slouží k úhradě nákladů spojených s péčí jiné fyzické osoby. Nejvíce se české podobě příspěvku na péči přibližuje Velká Británie, kde existuje příspěvek Disability Living Allowance s tím rozdílem, že nezahrnuje do okruhu oprávněných osob osoby starší 65 let, kterým je určena speciální dávka. Cílovou skupinou jsou pouze osoby se zdravotním postižením mladší 65 let, které potřebují pomoc při péči o vlastní osobu a při pohybu. Jak tedy z uvedeného vyplývá, zkoumají se dvě základní oblasti, ve kterých žadatel potřebuje pomoc – péče o sebe a mobilita. Obdobný systém jako v České republice funguje i v Rakousku pro osoby, které z důvodu tělesného, mentálního nebo smyslového postižení potřebují stálou péči. Z toho vyplývá, že dávka není určena pouze pro osoby se zdravotním

postižením, ale například i pro seniory tak, jako v České republice. Na Slovensku se lze setkat se dvěma základními příspěvky určenými na péči v rámci peňažného príspevoku na kompenzáciu. Odlišnost oproti českému systému je v rozlišení dávky podle poskytovatele služby a v případě, že je péče poskytována rodinným příslušníkem, je příspěvek nárokem pečující osoby a nikoliv osoby se zdravotním postižením. Zajímavá je také výše příspěvku, která není stanovena paušálně jako v České republice, ale odvíjí se od počtu hodin vykonané přímé péče, v případě pečujícího rodinného příslušníka je výše stanovena procentuelně z výše životního minima pečující osoby. Stejně jako na Slovensku je příspěvek vyplácen podle počtu hodin poskytnuté péče i ve Francii a navíc je limitována doba poskytování péče za měsíc na 30 hodin. I v Německu existuje příspěvek určený na úhradu služeb péče, který ale narozdíl od ostatních zmíněných rozlišuje dvě varianty výplaty: v naturáliích a v hotovosti. Při výplatě v hotovosti se zohledňují tři (v České republice čtyři) stupně potřebnosti péče. Na rozdíl od českého systému ten Německý zohledňuje nikoliv počet úkonů, ve kterých oprávněná osoba potřebuje pomoc, ale bere v úvahu časovou náročnost vykonávané péče. S tím souvisí také výše příspěvku. Jak tedy vyplývá z výše uvedeného, v současné době je trendem ve většině států výplata příspěvku tohoto druhu podle počtu hodin skutečně poskytnuté péče. Tento způsob je, podle mého názoru, mnohem transparentnější v tom smyslu, že je vyplácen příspěvek ve výši skutečných nákladů, respektive skutečně poskytnuté péče. Vyplacení příspěvku v paušální výši znesnadňuje přehlednost, za jakým účelem je příspěvek skutečně využit. Za prioritu v systému sociálního zabezpečení považují co nejmenší možnost zneužití jakékoliv dávky z tohoto systému tím spíše, pokud se jedná o dávku určenou na péči.

Osoby se zdravotním postižením často potřebují k maximální možné integraci zpět do společnosti různé kompenzační pomůcky. Jejich pořízení je velmi nákladná záležitost a pouze některé z nich se váží na zdravotní pojištění. Proto je důležité, aby existovaly příspěvky, které usnadní nákup těchto pomůcek. Pod pojmem kompenzační pomůcka si lze představit invalidní vozík, úpravu bytu, naslouchací aparát, materiální pomůcky pro nevidomé nebo například i vodícího psa. V České republice vznikla k 1. 1. 2012 souhrnná dávka označená jako příspěvek na zvláštní pomůcku, která

pokrývá všechny kompenzační pomůcky, které nejsou plně hrazeny z prostředků veřejného zdravotního pojištění. Do této kapitoly se dá zařadit i příspěvek na zakoupení a úpravu motorového vozidla, ale o něm bude zmíněno podrobně v další kapitole. Dávky podobné té české lze nalézt ve Francii a na Slovensku. V Rakousku se lze setkat pouze s příspěvkem určeným na úpravu bytu či domu, nikoliv na zakoupení jiných kompenzačních pomůcek. Nechci v žádném případě tvrdit, že v ostatních státech podobný příspěvek neexistuje, ale nepodařilo se mi ho v systému sociálního zabezpečení vyhledat. Velmi úzce je se systémem sociálního zabezpečení v oblasti kompenzačních pomůcek provázáno zdravotní pojištění, které může být nastaveno tak, že všechny kompenzační pomůcky jsou plně hrazeny z těchto prostředků. Zkoumání této oblasti ale není předmětem diplomové práce, tudíž nelze definovat, do jaké míry se systém zdravotního pojištění podílí na poskytování kompenzačních pomůcek v jednotlivých státech. Výše příspěvku se liší v závislosti na konkrétní pomůcce, o kterou oprávněná osoba žádá. Ve všech uvedených státech je stanovena maximální částka, do jejíž výše lze příspěvek poskytnout.

Ve všech zemích je dále kladen velký důraz na příspěvky určené na přepravu osob se zdravotním postižením a jsou důležitým pilířem systému sociálního zabezpečení osob se zdravotním postižením. Je zajímavé, že se jedná téměř o jedinou dávku ze systému sociálního zabezpečení pro osoby se zdravotním postižením, kterou mají všechny uvedené státy stanovenou velmi podobně a liší se pouze ve výši příspěvku či rozsahu výhod. V rámci podpory dopravy osob se zdravotním postižením se lze zaměřit na několik dílčích oblastí pomoci. Jednak se vztahuje finanční pomoc na zakoupení motorového vozidla, případně jeho úpravu vzhledem ke zdravotnímu postižení, dále existují příspěvky na provoz motorového vozidla a v některých státech i příspěvky na získání řidičského oprávnění. Spolu s užíváním motorového vozidla souvisí také výhody při parkování, které lze nalézt ve všech uvedených státech, a umožňují uživateli parkovat na vyhrazených stáních. Všechny výše uvedené příspěvky související s dopravou mají společnou podmínku pro vznik nároku, a to, že není možné ze závažných důvodů využít k přepravě prostředky městské hromadné dopravy. Pokud

osoba se zdravotním postižením může a využívá městskou hromadnou dopravu, lze získat ve všech uvedených zemích slevu na jízdné.

V České republice existuje od 1. 1. 2012 jednotná dávka, která v sobě zahrnuje jak příspěvek na provoz motorového vozidla, tak i na individuální přepravu. Příspěvek na zakoupení či úpravu motorového vozidla je v rámci příspěvku na zvláštní pomůcku. V Německu, Rakousku a ve Francii je stanovena podmínka pro získání příspěvku na osobní automobil, a to jeho užívání za účelem přepravy pouze do zaměstnání, školení, školy či jiné vzdělávací aktivity. Stát se tak snaží zabránit zneužívání příspěvku a zároveň motivuje osoby se zdravotním postižením k sebevzdělávání a zapojení se do pracovní činnosti. Velká Británie je v poskytování příspěvků tohoto typu velmi specifická. V této oblasti existuje charitativní organizace, která nabízí služby úpravy motorového vozidla a také poradenství v oblasti jeho užívání. V této zemi nemají osoby se zdravotním postižením nárok na příspěvek na zakoupení motorového vozidla, ale zmíněná organizace nabízí pronájem vozidla za cenu, která nepřesáhne výši základního příspěvku pro osoby se zdravotním postižením. Na provoz motorového vozidla neexistuje žádný příspěvek.

V Německu a Rakousku se lze setkat s příspěvkem na získání řidičského oprávnění. V České republice a ani v ostatních vybraných státech neexistuje žádný příspěvek za tímto účelem. Držitelé průkazu ZTP a ZTP/P mají právo na získání parkovacího průkazu, který opravňuje stát po dobu nezbytně nutnou s autem na místech, kde je zákaz stání a na vyhrazených stáních. Podobné parkovací průkazy lze nalézt ve všech dalších státech. Poněkud specifický systém má Velká Británie, kde již zmíněná charitativní organizace nabízí absolvování autoškoly pro osoby se zdravotním postižením od 16 do 24 let zdarma. I v tomto státě lze nalézt průkazy opravňující k parkování motorových vozidel na vyhrazených stáních. V současné době je snaha vytvořit dohodu mezi zeměmi Evropské unie o jednotném systému parkovacích průkazů, který by umožnil paušální využití po celé Unii.

Studenti se zdravotním postižením jsou velmi specifickou cílovou skupinou, co se poskytování dávek týče. V současné době je velký trend v podporování této cílové skupiny, a to zejména v oblasti vysokého školství. V České republice neexistuje žádná

dávka pro podporu studia osob se zdravotním postižením na vysoké škole. S takovouto dávkou se lze setkat pouze ve třech z uvedených států, přesto si myslím, že je velmi podstatnou součástí systému dávek pro osoby se zdravotním postižením. Nejpodrobněji má příspěvek pro studenty se zdravotním postižením rozpracováno Rakousko a Velká Británie. Obecně lze shrnout, že záměrem tohoto příspěvku je pomoci s úhradou nákladů za speciální pomůcky, které usnadňují studium osobám se zdravotním postižením nebo jsou pro ně často nezbytné. Výše tohoto příspěvku se liší dle individuálních potřeb žadatele. Třetím státem, který se na tuto oblast zaměřuje, je Francie. Zde lze získat příspěvek už od plnění povinné školní docházky, kdy ho mohou využít i rodiče dítěte se zdravotním postižením, kteří museli, z důvodu péče o něj, omezit či ukončit pracovní činnost.

System dávek pro osoby se zdravotním postižením v České republice je zaměřen pouze na dospělé osoby a nezahrnuje žádný příspěvek specifikovaný pro rodiny dětí se zdravotním postižením. Samozřejmě se na tuto cílovou skupinu vztahují dávky ze systému státní sociální podpory. V jejich rámci mohou využít u některých dávek zvýhodnění spočívající v možnosti delšího čerpání. Přesto ve srovnání s ostatními státy poněkud pokulháváme v poskytování zvýhodnění pro rodiče dětí se zdravotním postižením. V Německu, Rakousku a Francii se lze setkat s variantami příspěvků určených rodičům dětí se zdravotním postižením. Největší pozornost je této cílové skupině věnována v Rakousku, kde existuje celá řada zvýhodnění pro rodiny od zvýšení klasických příspěvků až po dotace na dopravu dítěte do školského zařízení. Německý systém se snaží podporovat rodiče, kteří jsou zaměstnaní a musí hradit náklady na hlídání svého dítěte se zdravotním postižením. Ve Francii zase mohou získat příspěvek rodiče dítěte se zdravotním postižením, kteří z důvodu péče o něj museli na čas přerušit výdělečnou činnost. Myslím si, že je velmi důležité podporovat rodiče dětí se zdravotním postižením dávkami určenými pouze pro ně. Není rozhodující, zda je podporován návrat rodičů zpět do zaměstnání tak, jak je to v Německu, nebo je snaha kompenzovat ztrátu či přerušování zaměstnání z důvodu péče o dítě jako ve Francii. Důležité je podporovat rodiče v jejich rozhodnutí pečovat o dítě se zdravotním postižením a poskytnout mu tu nejlepší možnou péči.

Jak již bylo zmíněno osoby se zdravotním postižením, jsou velmi citlivou cílovou skupinou a péče o ně v rámci systému sociálního zabezpečení je velmi důležitá. Podstatné je zabránit možnému zneužití výhod a dávek pro tuto cílovou skupinu, a to především důslednými posudky lékařů o zdravotním stavu jedince a jeho skutečné potřebě pomoci. Je nutné zabránit tomu, aby množství vyplacených dávek neodpovídalo potřebnosti péče osoby. Zkrátka, aby byla poskytnuta péče osobám, které ji vzhledem ke svému zdravotnímu stavu opravdu potřebují.

2.2.3 Srovnání příspěvků pro osoby s nízkými příjmy

Poslední skupinou, které se diplomová práce věnuje, jsou osoby, které se bez vlastního přičinění dostaly do obtížné životní situace, kterou nejsou schopny řešit sami, ani za pomoci své rodiny. Sociální politika každého státu musí garantovat alespoň základní životní úroveň každému obyvatele. K tomu slouží celá řada nástrojů, které zajistí jedinci alespoň minimální příjem pro zajištění svých základních životních potřeb. Existence takového systému má především funkci preventivní ve smyslu zabránit sociálnímu vyloučení osob z důvodu jejich nepříznivé finanční situace. Jak již bylo zmíněno, otázka prevence a snížení sociálního vyloučení je důležitou otázkou i pro Evropskou unii, která toto stanovila jako jeden z cílů dokumentu Evropa 2020. Evropská unie využívá pro srovnání jednotlivých států hodnotu: míra ohrožení chudobou. V rámci této statistiky z roku 2010 je v České republice nejnižší míra ohrožení chudobou v Evropské unii, a to rovných 9 %. Z ostatních z uvedených států má v této oblasti nejlepší postavení Slovensko s mírou ohrožení chudobou 12 %, dále Rakousko 12,1 %, Francie 13,5 %, Německo 15,6 % a nejvyšší míru ohrožení chudobou ze zkoumaných států, a to 17,1 % má Velká Británie (67). Na rozdíl od ostatních cílových skupin osobou v hmotné nouzi se může stát kdokoliv. Myslím si, že poněkud chybí mezi lidmi určitá zodpovědnost za svůj vlastní život. Možná se jedná o přežitek z dob socialismu, kdy stát měl patriarchální roli, ale v současné době je nutné, aby každý převzal zodpovědnost za svůj život a za život svých blízkým, neboť podle principu subsidiarity je stát až poslední instituce, která se snaží svým obyvatelům pomoci v obtížné životní situaci. V případě, že se člověk dostane do obtížné životní situace, je prioritou, aby měl zajištěn základní minimální příjem pro úhradu nákladů na

zabezpečení svých potřeb a měl zajištěno bydlení. Za tímto účelem existuje systém dávek, na něž se vztahují přísné podmínky pro jejich získání tak, aby nedocházelo k jejich zneužívání. Nejčastěji se jedná o různé formy příspěvků na zajištění základních životních potřeb, příspěvků na bydlení a jednorázových dávek v případě neočekávané mimořádné situace.

Za pilíř systému sociální pomoci lze označit příspěvek určený na zajištění základních životních potřeb. S různou podobou tohoto příspěvku se lze setkat ve všech uvedených státech. Společné pro všechny je, že příjem je základním kritériem při posuzování nároku. Je složité určit konkrétní hranici, pod kterou nastává stav nouze, který vyžaduje pomoc od státu. V České republice je za tímto účelem stanoveno životní a existenční minimum. Podobnou proměnnou lze nalézt i na Slovensku a v Rakousku, kde je nastavena velmi podobně. Pokud bychom srovnali tyto tři státy v oblasti minimální životní úrovně, tak Česká republika se liší svým odstupňováním výše životního minima podle věku nezaopatřeného dítěte. Slovensko i Rakousko má jednotně stanovenou výši pro nezaopatřené dítě bez ohledu na jeho věk. Myslím si, že s věkem dětí se také liší náklady na zaopatření jeho potřeb, tudíž dle mého názoru rozdělení finančních hranic životního minima podle věku je vhodné a účelné. Pro porovnání uvádím konkrétní výše minimální životní úrovně v jednotlivých státech pro dospělou osobu a pro dítě od 6 do 15 let.

Evropská unie již v roce 1992 vyzvala členské státy k zavedení sociálního minima koncipovaného tak, aby bylo záchrannou sítí pro chudé osoby a zároveň stimulem k jejich začlenění do společnosti. Do současné doby tento požadavek nerespektuje velké množství členských států. O tom také svědčí fakt, že z šesti vybraných států, mají tuto hranici stanovenou pouze tři. Nic na tom nezměnil ani rok 2010, který byl prohlášen za rok boje proti chudobě. V rámci tohoto poslání byly členské státy znovu vyzvány k vytvoření přiměřené minimální hranice, která musí být stanovena tak, aby zohledňovala stávající životní úroveň v každém členském státě (138).

Jak již tedy bylo zmíněno, příjem je základní jednotkou pro posouzení nároku na dávku. V Německu, Velké Británii a ve Francii je také rozhodující to, zda žadatel

pracuje. Systém je zde totiž nastaven tak, že nezaměstnaným nenáleží žádná z dávek určených osobám s nízkými příjmy. Ti, kteří jsou nezaměstnaní, mohou pobírat pouze příspěvek v nezaměstnanosti, ale nikoliv příspěvek na zabezpečení základních životních potřeb. Určitou výjimku ve Francii tvoří osoby mladší 25 let, kteří mají alespoň 1 nezaopatřené dítě, nebo alespoň dva celé roky pracovali. Německo zohledňuje osoby mladší 15 let, osoby se zdravotním postižením a seniory. Ti mají nárok na příspěvky z titulu nemožnosti pracovat. Do obtížné životní situace se celá řada lidí dostane v okamžiku, kdy ztratí zaměstnání nebo jsou dlouhodobě nezaměstnaní a vazba dávek tohoto typu na výdělečnou činnost je podle mne poněkud nevhodná varianta. Spíše bych zohlednila v přiznání nároku na dávku snahu, jak se žadatel snaží zaměstnání nalézt, do jaké míry je aktivní. To se ostatně zohledňuje jako jeden z parametrů schopnosti zvýšit si příjem vlastním přičiněním. Tato proměnná se objevuje ve všech ostatních státech, kde není dávka vázána na výdělečnou činnost a v Německu. Schopnost zvýšit si příjem vlastním přičiněním je v českém systému definováno třemi oblastmi: vlastní práce, využití majetku a uplatnění všech pohledávek. Stejně jsou nastaveny parametry i v ostatních státech. Tuto podmínku považuji za velmi důležitou, neboť motivuje občany k větší zodpovědnosti a hledání dalších možností řešení před tím, než se obrátí o pomoc na stát. Na Slovensku se příspěvek na zajištění základních životních potřeb zvyšuje v případě, že oprávněnou osobou je těhotná žena, rodič dítěte do jednoho roku věku. Další zvýšení lze uplatnit, jestliže dítě žadatele plní pravidelně povinnou školní docházku. Takovéto výhody jsou v rámci tohoto příspěvku zcela ojedinělé. Zvýhodnění vázané na plnění školní docházky je myslím si velmi zajímavý způsob, jak motivovat nízkopříjmové rodiny k pravidelné docházce dětí do školy. V České republice se problematika nedocházení do školy, především u sociálně vyloučených obyvatel, objevuje celkem často. V současné době již je výplata některých dávek pro rodinu vázána na pravidelné plnění svých školních povinností, což je dle mého názoru velmi podstatné. Zavedení této podmínky i pro oblast dávek určených nízkopříjmové skupině obyvatel by, dle mého názoru, bylo dalším krokem k účelnému vyplácení dávek.

Pro uspokojení základních životních potřeb nestačí pouze mít finanční prostředky na zakoupení jídla, oblečení a hygienických potřeb. Důležitou složku tvoří

bydlení. O tom také svědčí fakt, že ve všech uvedených státech se lze setkat s určitým druhem příspěvku na bydlení. S bydlením souvisí celá řada oblastí, na které lze poskytnout příspěvek. V České republice se lze setkat se dvěma základními dávkami určenými na úhradu nákladů spojených s bydlením jako je nájem, vytápění, elektřina, plyn, vodné a další poplatky. Nejpestřejší nabídku, co se týče příspěvků spojených s bydlením, nabízí Velká Británie. Vedle klasického příspěvku určeného na úhradu nájemného a dalších nákladů spojených s bydlením existuje ještě příspěvek Energy Efficiency grants či zvláštní zimní příspěvek na vytápění. Výše základní finanční pomoci určené na bydlení se liší v závislosti na velikosti bytu a městě, ve kterém se byt nachází. Podobný systém funguje také v České republice, kde se posuzuje počet osob žijících v jedné domácnosti a město/obec, ve které se byt/dům nachází. Tyto dva faktory jsou podstatné pro přiznání příspěvku na bydlení ze systému státní sociální podpory v České republice. Ve Francii je příspěvek určený na úhradu nákladů za bydlení také vázán na počet osob v domácnosti, ale v trochu jiném úhlu pohledu. Pro vznik nároku na tento příspěvek je velikost bytu/domu odpovídající počtu jeho obyvatel, kdy je jasně stanoveno, že minimální velikost bytu pro dvě osoby je 20 m². Jako ve všech státech i ve Francii je vázán tento tip příspěvku na místo trvalého bydliště žadatele, ale pouze ve Francii je příspěvek vyplácen i pokud má žadatel trvalé bydliště například v domově pro seniory nebo v domově pro osoby se zdravotním postižením. Tuto variabilitu nelze nalézt v žádném ze zkoumaných států. Od ostatních států se Německo v rámci této oblasti odlišuje tím, že příjemce příspěvku v případě, kdy náklady na bydlení jsou nepřiměřené vzhledem k typu domácnosti a lokalitě, má šestiměsíční lhůtu na snížení nákladů, po jejíž dobu pobírá příspěvek v plné výši. Pokud ke snížení nákladů nedojde, je výplata příspěvku pozastavena do doby, dokud nebude žadatel opět splňovat podmínky. I v Rakousku je podstatným faktorem při posuzování výše příspěvku počet osob v domácnosti, který je roven počtu osob, které tam mají hlášen trvalý pobyt. I v České republice jsou zohledňovány všechny osoby, které v daném bytě či domě mají hlášen trvalý pobyt bez ohledu na to, zda tam skutečně bydlí či ne. Na Slovensku se lze setkat s příspěvkem na úhradu nákladů spojených s bydlením v téměř stejné podobě jako v České republice s tou výjimkou, že podmínkou pro vznik nároku je mimo jiné

doklad o uhrazení nákladů spojených s bydlením za předchozích šest po sobě jdoucích měsíců nebo prokázání dohody o splátkách dluhu. Existence této podmínky je důležitým faktorem v definici slova příspěvek, kdy se má skutečně jednat pouze o příspěvek při vzniku obtížné životní situace, nikoliv o dotování osob dlouhodobě neschopných hradit náklady na bydlení například z důvodu dlouhodobé nezaměstnanosti. V České republice se zohledňuje uhrazení nákladů souvisejících s bydlením za uplynulé tři měsíce, přičemž každé čtvrtletí musí prokazovat úhradu nákladů nejenom z důvodu schopnosti hradit tyto náklady, ale také z důvodu výpočtu výše příspěvku. Výše příspěvku v České republice asi u většiny příjemců nepokryje celou výši nákladů, a pokud zbytek neuhradí ze svých prostředků, může docházet k vrstvení dluhů. Fakt, že před přiznáním příspěvku byl žadatel schopen hradit náklady nebo má sjednanou dohodu o splátkách dluhu, svědčí o jeho zodpovědném přístupu k peněžním prostředkům.

V České republice je součástí sociální pomoci také příspěvek: mimořádná okamžitá pomoc. Podobný příspěvek lze nalézt ve Velké Británii, Německu a podobné rysy má i příspěvek na Slovensku. Ve Velké Británii se nejedná o dávku, ale o půjčku, kterou lze poskytnout na pokrytí krátkodobých naléhavých potřeb, které ohrožují žadatele na zdraví či životě. Příjemce se zavazuje, že po uspokojení svých okamžitých potřeb příspěvek v plné výši vrátí. Stát si neúčtuje žádné úroky a nabízí oprávněným osobám splátkový kalendář. V Německu se lze setkat se dvěma příspěvků, které lze zařadit do skupiny mimořádných okolností. První z nich je určen na překonávání sociálních problémů způsobených zvláštními životními podmínkami. Nejedná se pouze o finanční pomoc, ale zejména o pomoc při hledání zaměstnání, poradenské služby a až v poslední fázi je poskytována peněžní pomoc. Druhý z nich je vázán na mimořádné události typu těhotenství, nemoc či hospitalizace a slouží k zabezpečení členů domácnosti. Slovensko má velmi specifický příspěvek, který lze zařadit do kategorie příspěvků při vzniku mimořádné události, za kterou je v tomto případě považována situace, kdy osoba v hmotné nouzi není schopna zabezpečit příjem vlastní prací. Zákon jasně vymezuje okruh osob a situací, které lze do této skupiny zařadit. Podobný příspěvek lze nalézt i v Německu, kde ho mohou využít ale pouze osoby starší 65 nebo

osoby zcela invalidní. Za mimořádnou situaci lze jistě označit i úmrtí člena rodiny. Jestliže pozůstali v Německu nemají dostatek finančních prostředků na úhradu pohřbu, je jim poskytnuta dávka určená na vypravení jednoduchého pohřbu s nezbytnými náklady. V tomto případě lze nalézt podobnost s dávkou pohřebné ze systému státní sociální podpory v České republice s tím rozdílem, že se při posuzování nároku nezohledňuje příjem pozůstalých, ale jejich vztah k zemřelému.

Všechny výše uvedené příspěvky se konkrétně týkaly České republiky. V ostatních státech lze nalézt ale další zajímavé dávky pro tuto cílovou skupinu, jejichž zavedení v České republice by mohlo být předmětem diskuse. V rámci péče o osoby v obtížné životní situaci poskytují ve Francii a Velké Británii pomoc při neschopnosti splácet úvěr. Právě splácení hypotéky bývá velmi často odsunuto stranou v případě nedostatku finančních prostředků a dochází tedy k narůstání dluhu. Zatímco ve Francii je poskytován zvláštní měsíční příspěvek, který slouží na úhradu hypotéky na koupi či úpravy bytu/domu, ve Velké Británii je tato pomoc formou jednorázové úhrady úroku z hypotéky. V České republice je v současné době velké procento osob, které jsou vázány k bance nějakým úvěrem a existence podobného příspěvku by byla pro státní ekonomiku, dle mého názoru, neudržitelná. Existují i jiné varianty jak řešit neschopnost splácet úvěr, než je finanční pomoc od státu.

V České republice také nefungují žádné výhody pro osoby s nízkými příjmy v oblasti zdravotní péče tak, jak je tomu například na Slovensku či v Německu. Na Slovensku je vyplácen příspěvek osobám v hmotné nouzi, který slouží na úhradu za zdravotní služby. V Německu lze nalézt podobný příspěvek, ale cílovou skupinou jsou především osoby v hmotné nouzi, které neplatí zákonné zdravotní pojištění, nachází se v akutním ohrožení zdraví či života a potřebují zdravotní péči. Přiznáním příspěvku se příjemce zavazuje zahájit dobrovolné příspěvky do systému zdravotního pojištění, a to do tří měsíců od vyplacení příspěvku. Pokud bych porovнала účelnost příspěvku v těchto dvou zemích, tak v Německu má, podle mého názoru, větší smysluplnost. Zároveň zde existuje ještě systém příspěvků na ošetrovatelskou péči pro osoby, které jsou v obtížné životní situaci. V tomto případě dochází ke kombinaci dvou sociálních událostí, a to zdravotního postižení a nízkého příjmu. Tak jak je příspěvek nastaven na

Slovenku je, podle mého názoru, zbytečným výdajem a nevím, do jaké míry je zaručeno využití příspěvku na jeho účel. Ze stejného důvodu bych považovala za nevhodné zavádět podobný tip příspěvku i v České republice.

Některé státy vyčleňují ze skupiny osob s nízkými příjmy zvlášť studenty a nabízí jim konkrétní způsoby pomoci s ohledem na jejich specifické potřeby. V Německu je poskytován příspěvek pro studenty do 25 let, který je určen na úhradu nákladů spojených se studiem. Ve Velké Británii je podoba výhod pro studenty určena studentům prezenční formy studia, jestliže se jejich rodina nachází v obtížné životní situaci, a také studentů kombinované formy studia, kteří kvůli tomu pracují na zkrácený úvazek. Této cílové skupině pak za splnění stanovených podmínek náleží základní dávky na uspokojení životních potřeb a na úhradu nákladů spojených s bydlením. I na Slovensku se lze setkat s příspěvkem spojeným s docházkou do školy s tím rozdílem, že zde podporují děti navštěvující mateřskou či základní školu a pocházejí z rodin, které jsou v hmotné nouzi. Této cílové skupině může vzniknout nárok na dvě základní dotace. Podmínky pro vznik nároku na tyto dotace jsou poměrně přísně nastaveny tak, aby nedocházelo k jejich zneužívání. V této oblasti si myslím, že Česká republika poněkud zaostává. Jak už bylo zmíněno v kapitole u osob se zdravotním postižením, je důležité podporovat znevýhodněné studenty. Znevýhodněním může být nejen zdravotní postižení, ale také obtížná finanční situace rodiny. Studium, ať už na střední nebo vysoké škole, je poměrně finančně náročné a myslím si, že existuje mnoho mladých lidí, kteří nestudují vysokou školu právě z důvodu finančních nebo sice studují, ale je to pro rodinu velmi výrazná finanční zátěž. Poskytnutí určité dávky či půjčky by do jisté míry pomohlo těmto mladým lidem studovat a rozvíjet svůj potenciál. Domnívám se, že investice státu do studentů je do budoucna výhodná pro stát i pro společnost.

System dávek pro osoby s nízkými příjmy je nejvíce propracovaný v Německu a ve Velké Británii. V těchto státech se lze setkat s velmi složitým systémem různých dávek a výhod. Nejméně se naopak na zaopatření osob v obtížné životní situaci systém sociálního zabezpečení podílí ve Francii a Rakousku. Česká republika je z pohledu uvedených států ve vyplácení dávek této cílové skupině spíše střídmejší. Přestože je systém sociální péče v České republice často kritizován, ve srovnání s ostatními státy

musím konstatovat, že poskytování tří základních příspěvků pro osoby s nízkými příjmy či v obtížné životní situaci je standardní a dostačující.

3 Závěr

Základním cílem této diplomové práce bylo popsat a srovnat jednotlivé systémy sociálního zabezpečení a poskytovaných dávek v České republice, Slovenské republice, Francii, Německu, Rakousku a Velké Británii. Rozlišením tří cílových skupin bylo dosaženo logického uspořádání práce. Zároveň toto rozlišení umožnilo porovnat prioritní zaměření konkrétního státu, zda se orientuje převážně na cílovou skupinu rodiny, osob se zdravotním postižením nebo osob v sociální, resp. hmotné nouzi.

Každý stát má systém sociálního zabezpečení nastavený jiným způsobem a tudíž i dávky z něj poskytované jsou často specifické. Mezi vybranými státy pro účely této diplomové práce je společné pojítko spočívající v členství v Evropské unii. Ta určitým způsobem definuje, jakým směrem by se sociální politika, potažmo systém sociálního zabezpečení, měly v rámci celé Evropy ubírat. Přesto se jednotlivé systémy liší a rozdíly plynou často i z historického vývoje sociální politiky. Podobnosti lze nalézt zejména v určitých dávkách, které jsou, řekla bych, téměř až povinné pro jednotlivé cílové skupiny. V každém z uvedených států lze nalézt dávku určenou rodičům pečujícím o dítě do 3 let věku nebo příspěvek na úhradu nákladů spojených s péčí o dítě, a to do doby, kdy je považováno za nezaopatřené. Stejně tak mohou osoby se zdravotním postižením využít ve všech zemích výhody spojené s cestováním, ať už se jedná o příspěvky na motorové vozidlo nebo na cestování vnitrostátní dopravou. Pro třetí sledovanou cílovou skupinu je typická dávka na úhradu nákladů spojených s bydlením nebo se zajištěním základním životních potřeb. Všechny tyto dávky lze považovat za základní a bezpochyby vycházejí i z určitých morálních zásad a hodnot společnosti.

Jak vyplývá z podrobné komparace jednotlivých států, je koncept sociálního zabezpečení v České republice zaměřen pouze na základní sociální události. Tuto myšlenku lze odvodit z konkrétního výčtu dávek, které jsou poskytovány v ostatních státech jako určité bonusy k základním dávkám. Tato tendence je nejvíce patrná v dávkách určených rodinám s dětmi, kdy například Slovenská republika poskytuje k téměř všem dávkám, za splnění daných podmínek, určitý příplatek. Ve Francii lze nalézt nejširší škálu příspěvků a výhod pro rodiny ze všech zkoumaných zemí. Kromě

základních sociálních událostí je zvláštní pomoc poskytovaná například i rodičům, kteří z důvodu péče o své dítě museli opustit zaměstnání nebo rodinám s vyšším počtem dětí. Výjimečná je Česká republika i ve vazbě rodinných dávek na příjem rodiny. Lze tuto podmínku nalézt i v ostatních státech, ale v menší míře a zejména u dávek, které jsou spíše doplňkové. Podrobný popis systémů ukázal, že přídavek na dítě, jako základní dávka poskytovaná ve všech státech, je pouze v České republice vázána na příjem rodiny. České republice ale nelze upřít nesporně nejvýhodnější způsob čerpání rodičovského příspěvku. Podobně vstřícný systém lze jen obtížně hledat v ostatních zkoumaných státech.

Za nejzásadnější výsledek mé práce považuji rozdílnost čerpání příspěvku pro osoby se zdravotním postižením, který je určen na úhradu péče. Současným trendem je vazba výše příspěvku tohoto druhu na časovou náročnost péče. Paušální příspěvek, tak jak je vyplácen v České republice, lze nalézt pouze ve Velké Británii. Ostatní státy mají stanovenou paušální výši na hodinu přímé péče a podle počtu hodin vykonané či potřebné péče je stanovena výše příspěvku. Výhodou tohoto způsobu je, podle mého názoru, nižší míra zneužitelnosti dávky. Určitý návrh na změnu způsobu výplaty příspěvku na péči v České republice, jsem nastínila v diskusní části diplomové práce, kdy jsem se snažila eliminovat možnost zneužití příspěvku.

Srovnání jednotlivých států dále prokázalo, že systém dávek pro osoby s nízkými příjmy je v České republice koncipován poměrně střídmě oproti ostatním státům. I u této cílové skupiny je patrná orientace systému sociální pomoci v České republice pouze na základní sociální události. V tomto případě to ale považuji za účelné, neboť není účelem sociální pomoci nabízet širokou škálu prostředků, ale spíše zajistit okamžitou pomoc a motivovat jedince k vlastní aktivitě. Této myšlence se přibližuje také Francie, kde jsou této cílové skupině poskytovány pouze dva základní příspěvky. V ostatních státech existuje široká škála bonusů, půjček či specifických jednorázových příspěvků. Například ve Velké Británii existuje celkem osm různých dávek nebo výhod ze systému sociální pomoci osobám s nízkými příjmy.

Určitou opomíjenou cílovou skupinou jsou v České republice, v porovnání s vybranými státy, studenti. Konkrétně studenti se zdravotním postižením nebo studenti

z nízkopříjmových rodin. Této skupině je v rámci sociálního zabezpečení jednotlivých států věnována poměrně velká pozornost. Ať už se jedná o grant na zvýšené náklady na mobilitu během výměnných studijních pobytů v Rakousku, příspěvky na speciální výukové pomůcky ve Velké Británii nebo dávka pomoci hmotné nouzi v Německu určená přímo studentům na úhradu nákladů spojených se studiem. Myslím si, že by měl v České republice fungovat systém pomoci této cílové skupině tak, aby nebyli svým zdravotním postižením diskriminováni ve svých šancích a příležitostech.

Pokud bych měla na závěr definovat postavení České republiky v rámci zkoumaných států, je jednoznačně patrná určitá střídmost v systému dávek sociálního zabezpečení. Zároveň si myslím, že český systém je v rámci finanční stability udržitelný. Přesto je důležité, aby byla posilována zodpovědnost lidí za svůj život, neboť stále do jisté míry přetrvávají tendence obyvatelů z období socialismu, kdy stát plnil patriarchální úlohu v oblasti sociální péče.

4 Seznam použitých zdrojů

1. AGEFIPH. Nos aides financières et services [online]. [cit. 2011-11-22].
Dostupné z: <http://www.agefiph.fr/L-Agefiph/Que-faisons-nous/Nos-aides-financieres-et-services>
2. BAFÖG AKTUELL FÖRDERUNGEN UND FINANZEN. Unterhaltspflichtverletzung – Unterhaltspflicht – Unterhalt [online]. © 2006-2012 [cit. 2011-10-22]. Dostupné z: <http://www.bafog-aktuell.de/recht/unterhalt/unterhaltspflichtverletzung.html>
3. BUNDESKANZLERAMT ÖSTERREICH. Armut [online]. [cit. 2011-10-28].
Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/169/Seite.1690000.html>
4. BUNDESKANZLERAMT ÖSTERREICH. Ausbildungsbeihilfe [online]. 27.1.2011 [cit. 2011-10-28]. Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/123/Seite.1230400.html>
5. BUNDESKANZLERAMT ÖSTERREICH. Bezugsvarianten [online]. 1.1.2012 [cit. 2011-10-25]. Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/8/Seite.080601.html>
6. BUNDESKANZLERAMT ÖSTERREICH. Bundesrecht konsolidiert: Gesmte Rechtsvorschrift für Mutterschutzgesetz 1979 [online]. © 2012 [cit. 2012-01-22].
Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10008464>
7. BUNDESKANZLERAMT ÖSTERREICH. Familienbeihilfe [online]. 7.2.2012 [cit. 2011-10-25]. Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/8/Seite.080710.html>
8. BUNDESKANZLERAMT ÖSTERREICH. Familienhärteausgleich [online]. 24.02.2011 [cit. 2011-10-25]. Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/8/Seite.080730.html>

9. BUNDESKANZLERAMT ÖSTERREICH. Familie und Partnerschaft [online]. 21.2.2012 [cit. 2011-10-25]. Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/k504/Seite.5040000.html>
10. BUNDESKANZLERAMT ÖSTERREICH. Finanzielle Unterstützung [online]. [cit. 2011-10-28]. Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/122/Seite.1220300.html>
11. BUNDESKANZLERAMT ÖSTERREICH. Förderung der 24-Stunden-Betreuung [online]. 1.1.2011 [cit. 2011-10-27]. Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/36/Seite.360534.html>
12. BUNDESKANZLERAMT ÖSTERREICH. Geburt [online]. 9.2.2012 [cit. 2011-10-25]. Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/8/Seite.080000.html>
13. BUNDESKANZLERAMT ÖSTERREICH. Kinderbetreuungsbeihilfe [online]. 30.11.2012 [cit. 2011-12-01]. Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/37/Seite.370300.html>
14. BUNDESKANZLERAMT ÖSTERREICH. Sonstige Beihilfen für Menschen mit Behinderungen [online]. 8.2.2012 [cit. 2011-10-27]. Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/45/Seite.450700.html>
15. BUNDESKANZLERAMT ÖSTERREICH. Studium und Behinderung [online]. 1.1.2011 [cit. 2011-10-28]. Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/132/Seite.1320000.html#finanz>
16. BUNDESMINISTERIUM FÜR ARBEIT, SOZIALES UND KONSUMENTENSCHUTZ. Begünstigte behinderte Menschen [online]. 3.1.2011 [cit. 2011-10-27]. Dostupné z: https://www.usp.gv.at/Portal.Node/usp/public/content/mitarbeiter/arbeit_und_behinderung/beguenstigte_behinderte_menschen/1280.html
17. BUNDESMINISTERIUM FÜR ARBEIT, SOZIALES UND KONSUMENTENSCHUTZ. Fahrpreisermäßigungen bei den ÖBB [online]. ©

- 2009 [cit. 2011-10-28]. Dostupné z:
<http://www.pflegedaheim.at/cms/pflege/dokument.html?channel=CH1699&document=CMS1153317232370>
18. BUNDESMINISTERIUM FÜR ARBEIT UND SOZIALES. Neues Sozialhilferecht 2005 [online]. 24.2.2006 [cit. 2011-10-29]. Dostupné z:
<http://www.bmas.de/DE/Themen/Soziale-Sicherung/Sozialhilfe/Sozialhilferecht/neues-sozialhilferecht-2005.html>
19. BUNDESMINISTERIUM FÜR ARBEIT UND SOZIALES. Persönliches Budget [online]. 1.1.2008 [cit. 2011-10-25]. Dostupné z:
<http://www.bmas.de/DE/Themen/Teilhabe-behinderter-Menschen/Persoenliches-Budget/persoenliches-budget.html>
20. BUNDESMINISTERIUM FÜR FAMILIE, SENIOREN, FRAUEN UND JUGEND. Leistungen und Förderung [online]. 25.7.2011 [cit. 2011-10-22]. Dostupné z:
<http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/Familie/leistungen-und-foerderung.html>
21. BUNDESMINISTERIUM FÜR FAMILIE, SENIOREN, FRAUEN UND JUGEND. Mutterschutzgesetz, Leitfaden zum Mutterschutz [online]. 7.7.2011 [cit. 2011-10-22]. Dostupné z:
<http://www.bmfsfj.de/RedaktionBMFSFJ/Broschuerenstelle/Pdf-Anlagen/Mutterschutzgesetz.property=pdf,bereich=bmfsfj,sprache=de,rwb=true.pdf>
22. BUNDESMINISTERIUM FÜR WIRTSCHAFT, FAMILIE UND JUGEND. Familienhospizkarenz-Zuschuss [online]. ©2012 [cit. 2011-10-25]. Dostupné z:
<http://www.bmwfj.gv.at/Familie/FinanzielleUnterstuetzungen/FamilienhospizkarenzZuschuss/Seiten/default.aspx>
23. BUNDESMINISTERIUM FÜR WIRTSCHAFT, FAMILIE UND JUGEND. Kinderbetreuungsgeld – Bessere Vereinbarkeit von Familie und Beruf [online]. Wien: Outdoor Print-Management E&F, 2009. ISBN: 978-3-902611-06-2. Dostupné z: www.sozialversicherung.at

24. BUNDESMINISTERIUM FÜR WIRTSCHAFT, FAMILIE UND JUGEND. Kinderbetreuungsgeld: Daten und Fakten [online]. ©2012 [cit. 2011-10-25]. Dostupné z: <http://www.bmwfj.gv.at/Familie/FinanzielleUnterstuetzungen/Kinderbetreuungsgeld/Seiten/DatenundFakten.aspx>
25. BUNDESMINISTERIUM FÜR WIRTSCHAFT, FAMILIE UND JUGEND. Mutter-Kind-Pass-Untersuchungen [online]. ©2012 [cit. 2011-10-25]. Dostupné z: <http://www.bmwfj.gv.at/Familie/FinanzielleUnterstuetzungen/Kinderbetreuungsgeld/Seiten/Mutter-Kind-Pass-Untersuchungen.aspx>
26. BUNDESMINISTERIUM FÜR WIRTSCHAFT, FAMILIE UND JUGEND. Richtlinien für den Familienhospizkarez-Zuschuss [online]. ©2012 [cit. 2011-10-25]. Dostupné z: <http://www.bmwfj.gv.at/FAMILIE/FINANZIELLEUNTERSTUETZUNGEN/FAMILIENHOSPIZKARENZZUSCHUSS/Seiten/Richtlinienf%C3%BCrdenFamilienhospizkarenz-Zuschuss.aspx>
27. BUNDESSOZIALAMT. Rund ums Auto [online]. 01/2012 [cit. 2012-13-11]. Dostupné z: http://www.basb.gv.at/basb/Finanzielle_Unterstuetzung/Rund_ums_Auto
28. CAISSE NATIONALE DES ALLOCATIONS FAMILIALES. Informations pratiques [online]. [cit. 2011-11-14]. Dostupné z: <http://www.caf.fr/wps/portal/particuliers/catalogue/metropole/paje>
29. CAISSE NATIONALE DES ALLOCATIONS FAMILIALES. Prestation d'accueil du jeune enfant (Paje) [online]. [cit. 2011-11-13]. Dostupné z: <http://www.caf.fr/wps/portal/particuliers/catalogue/metropole/paje>
30. CAISSE NATIONALE DES ALLOCATIONS FAMILIALES. Toutes les prestations [online]. [cit. 2011-11-11]. Dostupné z: <http://www.caf.fr/wps/portal/particuliers/catalogue/metropole/paje>
31. Co je Nationa Insurance Number – NIN a jak ho získám? [online]. © Copyright 2004 – 2011 [cit. 2011-10-26]. Dostupné z:

http://www.pohyby.co.uk/index.php?view=items&cid=6%3APr%C3%A1ce+ve+Velk%C3%A9+Brit%C3%A1nii+Anglii+UK+Lond%C3%BDn%C4%9B&id=14%3Aco+je+National+Insurance+Number+%E2%80%93+NIN+a+jak+ho+z%C3%ADsk%C3%A1m%3F&option=com_quickfaq&Itemid=138%E2%8C%A9=cz

32. CZECHTRADE. Sociální politika v Evropské unii [online]. 30.5.2009 [cit. 2012-02-12]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/socialni-politika-v-evropske-unii/1000521/19269/>
33. ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Slovníček lékařská posudková služba [online]. 30.12.2011 [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/lekarska-posudkova-sluzba/slovnicek.htm>
34. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Hrubá míra porodnosti [online] 2.4.2012 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tps00112>
35. DEPARTMENT FOR WORK AND PENSIONS. Welfare Reform Act 2012 [online]. ©2009 [cit. 2012-01-31]. Dostupné z: <http://www.dwp.gov.uk/policy/welfare-reform/legislation-and-key-documents/welfare-reform-bill-2011/>
36. DEUTSCHE SOZIALVERSICHERUNG. Wegweiser [online]. [cit. 2011-10-20]. Dostupné z: <http://www.deutsche-sozialversicherung.de/de/wegweiser/index.html>
37. DEUTSCHLAND. SGB XI Sozialgesetzbuch – Soziale Pflegeversicherung [online]. [cit. 2011-10-28]. Dostupné z: <http://www.sozialgesetzbuch-sgb.de/sgbxi/37.html>
38. DEUTSCHLAND. Sozialgesetzbuch Neuntes Buch Rehabilitation und Teilhabe behinderter Menschen [online]. 23.4.2004 [cit. 2011-10-25]. Dostupné z: http://www.sozialgesetzbuch.de/gesetze/09/index.php?norm_ID=0900001
39. DEUTSCHLAND. Sozialgesetzbuch Viertes Buch Gemeinsame Vorschriften für die Sozialversicherung [online]. 23.7.2004 [cit. 2011-10-21]. Dostupné z: http://www.sozialgesetzbuch.de/gesetze/04/index.php?norm_ID=0400001

40. DIRECTGOV. About the Blue Badge Scheme [online]. 15.7.2011 [cit. 2011-11-05]. Dostupné z: http://www.direct.gov.uk/en/DisabledPeople/MotoringAndTransport/Bluebadge-scheme/DG_4001061
41. DIRECTGOV. Disability benefits [online]. 15.7.2011 [cit. 2011-11-04]. Dostupné z: <http://www.direct.gov.uk/en/MoneyTaxAndBenefits/BenefitsTaxCreditsAndOtherSupport/Disabledpeople/index.htm>
42. DIRECTGOV. Disabled Students' Allowances [online]. 15.7.2011 [cit. 2011-11-05]. Dostupné z: http://www.direct.gov.uk/en/DisabledPeople/EducationAndTraining/HigherEducation/DG_10034898
43. DIRECTGOV. Expecting or bringing up children benefits [online]. 15.7.2011 [cit. 2011-11-07]. Dostupné z: <http://www.direct.gov.uk/en/MoneyTaxAndBenefits/BenefitsTaxCreditsAndOtherSupport/Expectingorbringingupchildren/index.htm>
44. DIRECTGOV. Free bus travel in England for older and disabled people [online]. 15.7.2011 [cit. 2011-11-05]. Dostupné z: http://www.direct.gov.uk/en/TravelAndTransport/Publictransport/BusAndCoachTravel/DG_10036264
45. DIRECTGOV. How to claim benefit [online]. 15.7.2011, [cit. 2011-10-29]. Dostupné z: http://www.direct.gov.uk/en/SiteInformation/DG_020460
46. DIRECTGOV. Learning to drive [online]. 15.7.2011 [cit. 2012-03-08]. Dostupné z: http://www.direct.gov.uk/en/DisabledPeople/MotoringAndTransport/Yourvehicleandlicence/DG_4016279
47. DIRECTGOV. On a low income [online]. 15.7.2011 [cit. 2011-11-07]. Dostupné z: http://www.direct.gov.uk/en/MoneyTaxAndBenefits/BenefitsTaxCreditsAndOtherSupport/On_a_low_income/index.htm

48. DIRECTGOV. Severe Disablement Allowance [online]. 15.7.2011 [cit. 2011-11-05]. Dostupné z: http://www.direct.gov.uk/en/MoneyTaxAndBenefits/BenefitsTaxCreditsAndOtherSupport/Disabledpeople/DG_10018894
49. DIRECTGOV. The Independent Living Fund [online]. 15.7.2011 [cit. 2011-11-05]. Dostupné z: http://www.direct.gov.uk/en/MoneyTaxAndBenefits/BenefitsTaxCreditsAndOtherSupport/Disabledpeople/DG_4019444
50. EIN SERVICE DES BUNDESMINISTERIUMS DER JUSTIZ IN ZUSAMMENARBEIT MIT DER JURIS. Verordnung über Kraftfahrzeughilfe zur beruflichen Rehabilitation [online]. 23.12.2003 [cit. 2011-10-28]. Dostupné z: <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/kfzhv/gesamt.pdf>
51. EURES, THE EUROPEAN JOB MOBILITY PORTAL. Living and working conditions [online]. 01/2012 [cit. 2012-01-12]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eures/main.jsp?catId=8985&acro=living&mode=text&recordLang=en&lang=en&parentId=7866&countryId=UK®ionId=>
52. EVROPSKÁ KOMISE. Evropa 2020: Cíle strategie Evropa 2020 [online]. 14.3.2012 [cit. 2012-03-30]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/reaching-the-goals/targets/index_cs.htm
53. EVROPSKÁ KOMISE. People at risk of poverty or social exclusion [online]. [cit. 2012-02-12]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/refreshTableAction.do;jsessionid=9ea7d07e30e6d7d6e458e0f94e5b91e98a84c989438e.e34MbxoSahmMa40LbNiMbxAMb3qOe0?tab=table&plugin=1&pcode=t2020_50&language=en
54. EVROPSKÁ KOMISE. Zaměstnanost, sociální věci a sociální začlenění: Sociální ochrana a sociální začlenění [online]. [cit. 2012-02-12]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=cs&catId=750>
55. HARINGEY COUNCIL. Disabled Person's Freedom Pass [online]. 15.12.2011 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z:

- http://www.haringey.gov.uk/index/environment_and_transport/travel/passes_and_concessions/disabled_persons_pass.htm
56. HM REVENUE & CUSTOMS. National Insurance – the basic. [online]. [cit. 2011-10-25]. Dostupné z <http://www.hmrc.gov.uk/ni/intro/basics.htm>
57. KAHOUN, V. a kol. Sociální zabezpečení, vybrané kapitoly. Praha: TRITON, 2009. ISBN 978-80-7387-346-2.
58. KREBS V. a kol. Sociální politika. 3.vyd. Praha: ASPI, a.s., 2005. ISBN 80-7357-050-5.
59. KURZYCZ. Převodník měn [online]. 3.4.2012 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/kurzy-men/prevodnik-men/>
60. L'ASSURANCE MALADIE. Chiffres utiles, Plafond de la sécurité sociale [online]. 4.1.2012 [cit. 2012-02-02]. Dostupné z: http://translate.googleusercontent.com/translate_c?hl=cs&langpair=fr%7Ccs&url=translate.google.cz&u=http://www.ameli.fr/employeurs/vos-demarches/chiffres-utiles/plafond-de-la-securite-sociale.php&usg=ALkJrhgwsM8RpOsQV8tdKwVhRuruFtTPOw
61. LIGA VOZÍČKÁŘŮ, INFORMAČNÍ PORTÁL. Výhody pro zdravotně postižené [online]. © 2001-2009 [cit. 2012-01-11]. Dostupné z: <http://ligavozick.skynet.cz/ip/prispevky.php?oblast=9000011#odst6>
62. MAGISTRAT DER STADT WIEN. Mindeststandards für die Mindestsicherung [online]. [cit. 2012-02-23]. Dostupný z: <http://www.wien.gv.at/gesundheit/leistungen/mindestsicherung/mindeststandards.html>
63. MAGISTRAT DER STADT WIEN. Wohnbeihilfe [online]. [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: <http://www.wien.gv.at/wohnen/wohnbauforderung/wohnbeihilfe/>
64. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. Francie: životní a pracovní podmínky. [online]. Integrovaný portál MPSV, 3.10.2007 [cit. 2011-11-09]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/eures/prace_v_eu/zeme/francie#o5

65. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. Integrovaný portál: Příspěvek na školní pomůcky [online]. 3.12.2007 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/pomucky>
66. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. Pomoc v hmotné nouzi [online]. [cit. 2012-01-13]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/5>.
67. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. Průvodce novinkami sociálního systému v roce 2012
68. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. Průvodce pro náhradní rodinnou péči [online] [cit. 2012-03-16]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7294/Pruvodce_pro_nahradni_rodinnou_peci_.pdf
69. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. Příspěvek na péči – PnP [online]. 23.2.2011 [cit. 2012-01-11]. Dostupné z: <http://socialniporadce.mpsv.cz/cs/148>
70. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. Rakousko: životní a pracovní podmínky [online]. Integrovaný portál MPSV, 1.2.2012 [cit. 2011-10-23]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/eures/prace_v_eu/zeme/rakousko#05
71. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. Sociální reforma: Dávky pro osoby zdravotně postižené od 1/1/2012 [online]. © MPSV ČR 2011 [cit. 2012-01-10]. Dostupné z: <http://socialnireforma.mpsv.cz/cs/24>
72. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. Sociální reforma: Rodičovský příspěvek [online]. © MPSV ČR 2011 [cit. 2012-01-06]. Dostupné z: <http://socialnireforma.mpsv.cz/cs/4#1.1>
73. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. Státní sociální podpora [online]. [cit. 2012-01-06]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/2#dsp>
74. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. Velká Británie: životní a pracovní podmínky. [online]. Integrovaný portál MPSV, 3.10.2007 [cit. 2011-10-23]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/eures/prace_v_eu/zeme/vb
75. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. Zdravotní postižení [online]. [cit. 2012-01-10]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/8>

76. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. Životní a existenční minimum od 1. 1. 2012 [online]. 16.12.2011 [cit. 2012-01-04]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/11852>
77. MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNÝCH VECÍ A RODINY. Hmotná núdza [online]. 3.1.2012 [cit. 2012-01-22]. Dostupné z: <http://www.employment.gov.sk/hmotna-nudza.html>
78. MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNÝCH VECÍ A RODINY. Legislatíva [online]. 1.12.2011 [cit. 2011-12-12]. Dostupné z: <http://www.employment.gov.sk/legislativa.html>
79. MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNÝCH VECÍ A RODINY. Podpora rodinám s deťmi [online]. 3.11.2011 [cit. 2011-12-13]. Dostupné z: <http://www.employment.gov.sk/podpora-rodinam-s-detmi.html>
80. MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNÝCH VECÍ A RODINY. Príspevky k dávke v hmotnej núdzi [online]. 6.12.2011 [cit. 2011-12-15]. Dostupné z: <http://www.employment.gov.sk/prispevky-k-davke-pomoci-v-hmotnej-nudzi.html>
81. MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNÝCH VECÍ A RODINY. Sociálne zabezpečenie v SR [online]. 6.4.2011 [cit. 2011-12-12]. Dostupné z: <http://www.employment.gov.sk/socialne-zabezpecenie-v-sr.html>
82. MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNÝCH VECÍ A RODINY. Ťažké zdravotné postihnutie [online]. 3.11.2011 [cit. 2011-12-14]. Dostupné z: <http://www.employment.gov.sk/tazke-zdravotne-postihnutie.html>
83. MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNÝCH VECÍ A RODINY. Životné minimum od 1.7.2011 [online]. 3.11.2011 [cit. 2011-01-22]. Dostupné z: <http://www.employment.gov.sk/zivotne-minimum-od-172011.html>
84. MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. Francie [online]. 14.12.2008 [cit. 2011-11-08]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/francie/index.html

85. MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. Německo [online]. 14.12.2008 [cit. 2011-10-20]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/nemecko/index.html
86. MINISTÈRE DES SOLIDARIÉS ET DE LA COHÉSION SOCIALE. La carte familles nombreuses en questions-réponses, Quels sont les avantages liés à la nouvelle carte? [online]. 26.1.2010 [cit. 2011-11-17]. Dostupné z: <http://www.solidarite.gouv.fr/espaces,770/enfance-famille,774/dossiers,725/soutien-a-la-parentalite,1794/carte-familles-nombreuses,737/la-carte-familles-nombreuses-en,5565.html>
87. MINISTÈRE DES SOLIDARIÉS ET DE LA COHÉSION SOCIALE. Le Comité national de soutien à la parentalité [online]. [cit. 2011-11-12]. Dostupné z: <http://www.solidarite.gouv.fr/espaces,770/enfance-famille,774/dossiers,725/soutien-a-la-parentalite,1794/le-comite-national-de-soutien-a-la,2090/>
88. MINISTÈRE DES SOLIDARIÉS ET DE LA COHÉSION SOCIALE. Les cartes destinées aux personnes handicapées [online]. 22.9.2011 [cit. 2011-11-22]. Dostupné z: <http://www.solidarite.gouv.fr/informations-pratiques,89/fiches-pratiques,91/cartes-specifiques-du-handicap,1899/les-cartes-destinees-aux-personnes,12291.html>
89. MINISTÈRE DES SOLIDARIÉS ET DE LA COHÉSION SOCIALE. Le rSa: mode d'emploi [online]. [cit. 2011-11-26]. Dostupné z: <http://www.solidarite.gouv.fr/espaces,770/social,793/dossiers,794/le-rsa-mode-d-emploi,2279/>
90. MOTABILITY. Adaptations [online]. [cit. 2012-03-08]. Dostupné z: <http://www.motabilitycarscheme.co.uk/main.cfm?Type=CADA>
91. MOTABILITY. Advance Payment Q&A[online]. [cit. 2012-03-08]. Dostupné z: <http://www.motabilitycarscheme.co.uk/main.cfm?Type=CSAP>
92. MOTABILITY. Financial help [online]. [cit. 2012-03-08]. Dostupné z: <http://www.motabilitycarscheme.co.uk/main.cfm?type=CFIS>

93. NÁRODNÍ INFORMAČNÍ CENTRUM PRO MLÁDEŽ. Britský vzdělávací systém [online]. 29.3.2007 [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/britsky-vzdelavaci-system>
94. NÁRODNÍ RADA OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM ČR. Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví [online] [2012-02-27]. Praha: Grada Publishing, a.s. 2001. ISBN 978-80-247-1587-2.
95. ÖSTERREICH. Allgemeines Sozialversicherungsgesetz (ASVG) [online]. [cit. 2011-10-23]. Dostupné z: [http://www.jusline.at/Allgemeines_Sozialversicherungsgesetz_\(ASVG\)_Langversion.html](http://www.jusline.at/Allgemeines_Sozialversicherungsgesetz_(ASVG)_Langversion.html)
96. ÖSTERREICHISCHE SOZIALVERSICHERUNG. Pflichtversicherung [online]. 1.12.2011 [cit. 2012-01-12]. Dostupné z: http://www.sozialversicherung.at/portal27/portal/esvportal/channel_content/cmsWindow?action=2&p_menuid=837&p_tabid=4
97. ÖSTERREICH. Österreichische Gesetze [online]. [cit. 2012-01-24]. Dostupné z: <http://www.jusline.at/index.php>
98. RÉPUBLIQUE FRANÇAISE. Droit Français [online]. [cit. 2011-12-12]. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/>
99. RÉPUBLIQUE FRANÇAISE. Loi n° 2005-102 du 11 février 2005 pour l'égalité des droits et des chances, la participation et la citoyenneté des personnes handicapées (1) [online]. [cit. 2011-11-17]. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000809647>
100. SANTÉ FAMILLE RETRAITE SERVICES. Handicap [online]. 9.2.2012 [cit. 2011-11-14]. Dostupné z: http://www.msa.fr/front/id/msafr/S1096461900197/S_Solidarite,-insertion/S_Handicap
101. SANTÉ FAMILLE RETRAITE SERVICES. La Prestation d'accueil du jeune enfant (Paje), Le complément de libre choix d'activité [online]. 9.2.2012 [cit. 2011-11-13]. Dostupné z: <http://www.msa.fr/front?id=msafr%5CS1096461900197%5CS1096559562898>

- %5CS_Prestations-familiales%5Cpubli_complement-libre-choix-d--39-activite--Paje-.html&DossierPubliMere=msafr%5CS1096461900197%5CS1096559562898%5CS_Prestations-familiales%5Cpubli_Paje---mode-d--39-emploi.html
102. SANTÉ FAMILLE RETRAITE SERVICES. La Prestation d'accueil du jeune enfant (Paje), Le complément de libre choix du mode de garde (Paje) [online]. 9.2.2012 [cit. 2012-02-22]. Dostupné z: http://www.msa.fr/front?id=msafr%5CS1096461900197%5CS1096559562898%5CS_Prestations-familiales%5Cpubli_complement-libre-choix-mode-garde--Paje-.html&DossierPubliMere=msafr%5CS1096461900197%5CS1096559562898%5CS_Prestations-familiales%5Cpubli_Paje---mode-d--39-emploi.html
103. SANTÉ FAMILLE RETRAITE SERVICES. Prestations familiales [online]. 9.2.2012 [cit. 2011-11-14]. Dostupné z: http://www.msa.fr/front/id/msafr/S1096461900197/S1096559562898/S_Prestations-familiales
104. SANTÉ PROTECTION SOCIALE INTERNATIONAL. Le système français de protection sociale [online]. [cit.]. Dostupné z: [http://www.gipspsi.org/Savoir-faire-francais/Sante-et-protection-sociale-en-France/Le-systeme-francais-de-protection-sociale/\(language\)/fre-FR](http://www.gipspsi.org/Savoir-faire-francais/Sante-et-protection-sociale-en-France/Le-systeme-francais-de-protection-sociale/(language)/fre-FR)
105. SERVICE-PUBLIC. Aides couvertes par la prestation de compensation du handicap [online]. 11.1.2012 [cit. 2012-02-22]. Dostupné z: <http://vosdroits.service-public.fr/particuliers/F14749.xhtml>
106. SERVICE-PUBLIC. Allocation de soutien familial (ASF) [online]. 24.5.2011 [cit. 2012-03-31]. Dostupné z: <http://vosdroits.service-public.fr/F815.xhtml>
107. SERVICE-PUBLIC. Prestation de compensation du handicap (PCH) [online]. 11.1.2012 [cit. 2012-2-22]. Dostupné z: <http://vosdroits.service-public.fr/N14201.xhtml>
108. SLOVENSKO. Zákon č. 461/2003 Z. z., o sociálnom poistení

109. SOCIÁLNA POISŤOVŇA. Sadzby poistného [online]. [cit. 2011-12-12]. Dostupné z: <http://www.socpoist.sk/poistne-vun/48012s>
110. SUCHMASCHINE FÜR KRANKHEIT & SOZIALES. Altenhilfe [online]. 1.10.2011 [cit. 2011-10-29]. Dostupné z: http://www.betanet.de/betanet/soziales_recht/Altenhilfe-7.html
111. SUCHMASCHINE FÜR KRANKHEIT & SOZIALES. Arbeitsassistentz [online]. 9.7.2011 [cit. 2011-10-28]. Dostupné z: http://www.betanet.de/betanet/soziales_recht/Arbeitsassistentz-21.html
112. SUCHMASCHINE FÜR KRANKHEIT & SOZIALES. Arbeitslosengeld II und Sozialgeld [online]. 6.2.2012 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: http://www.betanet.de/betanet/soziales_recht/Arbeitslosengeld-II-und-Sozialgeld-568.html
113. SUCHMASCHINE FÜR KRANKHEIT & SOZIALES. Bestattungskosten Sozialhilfe [online]. 1.10.2011 [cit. 2011-10-29]. Dostupné z: http://www.betanet.de/betanet/soziales_recht/Bestattungskosten-Sozialhilfe-77.html
114. SUCHMASCHINE FÜR KRANKHEIT & SOZIALES. Fahrdienste [online]. 3.2.2011 [cit. 2011-10-28]. Dostupné z: http://www.betanet.de/betanet/soziales_recht/Fahrdienste-132.html
115. SUCHMASCHINE FÜR KRANKHEIT & SOZIALES. Grad der Behinderung [online]. 31.1.2012 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: http://www.betanet.de/betanet/soziales_recht/Grad-der-Behinderung-164.html
116. SUCHMASCHINE FÜR KRANKHEIT & SOZIALES. Grundsicherung im Alter und bei Erwerbsminderung [online]. 6.2.2012 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: http://www.betanet.de/betanet/soziales_recht/Grundsicherung-im-Alter-und-bei-Erwerbsminderung-165.html
117. SUCHMASCHINE FÜR KRANKHEIT & SOZIALES. Haushalt Weiterführung [online]. 8.2.2012 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: http://www.betanet.de/betanet/soziales_recht/Haushalt-Weiterfuehrung-171.html

118. SUCHMASCHINE FÜR KRANKHEIT & SOZIALES. Hilfe in anderen Lebenslagen [online]. 17.8.2011 [cit. 2011-10-29]. Dostupné z: http://www.betanet.de/betanet/soziales_recht/Hilfe-in-anderen-Lebenslagen-573.html
119. SUCHMASCHINE FÜR KRANKHEIT & SOZIALES. Kinderbetreuungskosten [online]. 5.3.2012 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: http://www.betanet.de/betanet/soziales_recht/Kinderbetreuungskosten-213.html?delhis=1
120. SUCHMASCHINE FÜR KRANKHEIT & SOZIALES. Merkzeichen [online]. 17.8.2011 [cit. 2011-10-26]. Dostupné z: http://www.betanet.de/betanet/soziales_recht/Merkzeichen-268.html
121. SUCHMASCHINE FÜR KRANKHEIT & SOZIALES. Öffentliche Verkehrsmittel [online]. 19.9.2011 [cit. 2011-10-28]. Dostupné z: http://www.betanet.de/betanet/soziales_recht/Oeffentliche-Verkehrsmittel-340.html
122. SUCHMASCHINE FÜR KRANKHEIT & SOZIALES. Parkerleichterungen [online]. 3.1.2012 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: http://www.betanet.de/betanet/soziales_recht/Parkerleichterungen-292.html
123. SUCHMASCHINE FÜR KRANKHEIT & SOZIALES. Pflegegeld Pflegeversicherung [online]. 31.12.2011 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: http://www.betanet.de/betanet/soziales_recht/Pflegegeld-Pflegeversicherung-305.html
124. SUCHMASCHINE FÜR KRANKHEIT & SOZIALES. Pflegehilfsmittel [online]. 14.12.2010 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: http://www.betanet.de/betanet/soziales_recht/Pflegehilfsmittel-308.html
125. SUCHMASCHINE FÜR KRANKHEIT & SOZIALES. Pflegesachleistung [online]. 31.12.2011 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: http://www.betanet.de/betanet/soziales_recht/Pflegesachleistung-315.html

126. SUCHMASCHINE FÜR KRANKHEIT & SOZIALES. Pflege Sozialhilfe [online]. 28.2.2012 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: http://www.betanet.de/betanet/soziales_recht/Pflege-Sozialhilfe-301.html
127. SUCHMASCHINE FÜR KRANKHEIT & SOZIALES. Pflegestufen [online]. 31.12.2011 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: http://www.betanet.de/betanet/soziales_recht/Pflegestufen-317.html
128. SUCHMASCHINE FÜR KRANKHEIT & SOZIALES. Regelsätze der Sozialhilfe [online]. 2.1.2012 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: http://www.betanet.de/betanet/soziales_recht/Regelsaetze-der-Sozialhilfe-329.html
129. SUCHMASCHINE FÜR KRANKHEIT & SOZIALES. Reisekosten [online]. 5.3.2012 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: http://www.betanet.de/betanet/soziales_recht/Reisekosten-333.html
130. SUCHMASCHINE FÜR KRANKHEIT & SOZIALES. Schwerbehindertenausweis [online]. 1.2.2011 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: http://www.betanet.de/betanet/soziales_recht/Schwerbehindertenausweis-350.html
131. SUCHMASCHINE FÜR KRANKHEIT & SOZIALES. Soziale Schwierigkeiten, Überwindung [online]. 14.7.2010 [cit. 2011-10-29]. Dostupné z: http://www.betanet.de/betanet/soziales_recht/Soziale-Schwierigkeiten,-UEberwindung-364.html
132. SUCHMASCHINE FÜR KRANKHEIT & SOZIALES. Sozialhilfe [online]. 30.1.2012 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: http://www.betanet.de/betanet/soziales_recht/Sozialhilfe-368.html
133. SUCHMASCHINE FÜR KRANKHEIT & SOZIALES. Vollstationäre Pflege [online]. 31.12.2011 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: http://www.betanet.de/betanet/soziales_recht/Vollstationaere-Pflege-446.html?hisdel=!
134. SVRŠEK, J. Chudoba dětí v bohatých zemích [online]. [cit. 2012-02-12]. Dostupné z: <http://natura.baf.cz/natura/2005/5/20050504.html>

135. THE NATIONAL ARCHIVES. Legislation.gov.uk. [online]. [cit. 2012-01-24]. Dostupné z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1997/27/contents>
136. TOMEŠ, I. Úvod do teorie a metodologie sociální politiky. Praha, Portál 2010, 1. vyd. 440 str., ISBN 978-80-7367-680-3
137. ÚPLNÉ ZNĚNÍ. Sociální zabezpečení 2012. Ostrava: Nakladatelství Sagit, a.s., 2012. ISBN 978-80-7208-900-0.
138. ÚŘEDNÍ VĚSTNÍK EVROPSKÉ UNIE. Informace a oznámení: Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Rozvoj dávek sociálního zabezpečení [online]. 14.7.2010 [cit. 2012-04-13]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:044:FULL:CS:PDF>
139. WEB & INTRANET PROGRAMME BOARD. Welfare Reform Act 2010-12 [online]. [cit. 2012-01-31]. Dostupné z: <http://services.parliament.uk/bills/2010-11/welfarereform.html>
140. WORLD HEALTH ORGANIZATION. International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) [online] ©2012 [2012-02-27]. Dostupné z: <http://www.who.int/classifications/icf/en/>
141. ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD SLOVENSKO. Základní informace o teritoriu [online]. 21.10.2010 [cit. 2012-12-12]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/slovensko/1000797/>
142. ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD VÍDEŇ. Rakousko: Základní informace o teritoriu [online]. 1.10.2011 [cit. 2011-10-20]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/rakousko/1000794/>

5 Klíčová slova

Hmotná nouze

Nezaopatřené dítě

Rodina

System sociálního zabezpečení

Zdravotní postižení